M.TINAZ TİTİZ

YENİ BİR POLİTİK PLATFORM İÇİN ÇAĞRI

"eko-liberal hareket"

1993
İnkılap Kitabevi, İstanbul
ISBN 975-10-0557-4
93-34-Y-0051-0477

DİZİN

Önsöz v

AMAÇLAR 1

İLKELER
- Doğaya Saygı 2
- Erdem 2
- Bütünlük 3
- Laiklik 3
- Bilimsellik 3
- Özgürlük 3
- Sürekli Değişim 4
- Bireycilik 4
- Bağımsızlık 4
- Adalet 5
- Demokrasi 5
- Milliyetçilik..... 6
- İşbirliği içinde rekabet 6
- Çağdaşlık 7

TOPLUM SORUNLARI

1. "Kaynaktaki Sorun" kavramının tanımı 8
2. Sorun Alanları 8
3. Sorun Alanlarının Genel Yapısı 9
4. Bu Yaklaşımın Gerekçesi 9
5. Kaynaktaki Sorunlar Nelerdir ? 9

Güneydoğu Sorunu 18

TOPLUM KURUMLARI

EKONOMİK KURUMLAR

- Özel Girişimcilik 25
- Devletin Rolü 25

DEVLETİN ÖRGÜTLENMESİ

- Yasama 26
- Yargı 29
- Kamu Yönetimi 30
  - a.Genel Yapılanma Felsefesi 30
  - b.Mevcut KY Sisteminden Yeni Sisteme Geçiş 31
  - c.Yerel Yönetimler 31
    - 1.Genel 31
    - 2.İlçe 32
    - 3.İl 34
    - 4.Merkezi Yönetim (MY) 35
    - 5.MY ve YY Yürütme Organları 36
- Haberalma 39

SİVİL KESİM ÖRGÜTLENMESİ

- Siyasal Partiler 39
- Sendikalar 44
- Meslek Kuruluşları 52
- Dernekler 53
- Basın, Radyo ve Televizyonlar (BRT) 54

POLİTİKALAR

GENEL İLKELER

(a) Birbiriyle Bağdaşmayan İşler 57
(b) Yeni teşvik ve destekleme anlayışı 58
(c) Global Pazar Yaklaşımı 60
(d) İcat ve Geliştirme
(Inventions and Innovations) 61

EKONOMİK POLİTİKALAR

• Sanayi ve Ticaret 62
• Tarım ve Hayvancılık 67
• Ormancılık 68
• Enerji 69
• Doğal Kaynaklar 70
• Ulaştırma 71
• Haberleşme 72
• Turizm 72
• İşsizlik 77
• İş Yaratma 80
• Girişimcilik 92
• Kamu Alımları 100
• Kamu Maliyesi 105
• Bankacılık 111
• Bilim ve Teknoloji 114
• Planlama 120
• Bölgesel Kalkınma 120
• Genel Kalkınma 124
• Gümrük Yönetimi 125
• Özelleştirme 126
• Enflasyonla Mücadele 129

SOSYAL POLİTİKALAR

• Gelir Dağılımı 131
• Sağlık 133
• Nüfus 135
• Sosyal Güvenlik 135
• Çalışma Hayatı 137
• Bedensel ve Zihinsel Özürlüler 138

KÜLTÜR POLİTİKALARI

• Eğitim 140
• Bilgiye Erişim 156
• Spor 161
• Sanat 162
• Dil 163
• Din ve Laiklik 165
• Kültür Mirası 167

YERLEŞME POLİTİKALARI

• Konut 169
• Göç ve Kentleşme 178

DOĞAL ÇEVRE POLİTİKASI 189

DIŞ İLİŞKİLER POLİTİKASI 192

GÜVENLİK POLİTİKALARI

• İç Güvenlik ve Terörle Mücadele 193
• Savunma 196

EK OKUMA ÖNERİLERİ 198

ÖNSÖZ

Belirli görevlere gelenlerin mal bildiriminde bulunmaları nasıl yararlı bir gelenekse, benzer şekilde kafalarının içinin resmini topluma göstermeleri de öylesine bir gelenek olmalıdır diye hep düşünmüşümdür. Aynı şekilde, o görevlerden ayrılanların da bir *"zihinsel varlık bildirimi"*nde bulunmaları iyi olurdu. Bu kitapla, bu ikinci temennime uymaya çalıştım.

Değişimin büyük hızı, dün söylenenleri bugün geçersiz hale getirebiliyor. Bu durumda, böyle bir *tomogramı* ilan etmek yerine, *"ulusumuzun parlak geleceği içindeki kurumsal alt yapının yeniden yapısallaşma bütünlüğü"* gibi yüksek içerikli sözler söylemek daha uygun düşerse de, bunun kimseye pek fayda sağlamayacağını düşündüm.

Bu, *"yarın geçerliğini yitirmek"* riskini göze alarak, sekiz yıllık süre içinde bende oluşan resmi görmek isteyenler için yazdım. Bu kitapta tanımlanan resim, -eğrisi ve doğrusuyla- kamu kaynaklarıyla oluşmuştur. Bu nedenle de bana ait değildir. Bu, birinci neden.

Bu girişimimin ikinci nedeni, son yıllarda Dünya'da meydana gelen olağanüstü değişimin, ülkemize yansıyan dalgaları karşısında somutlaşan arayışlardır.
Yalnız *birşeylerin* değil *bütünün* doğruluğundan şüphelenen insanımız, giderek daha yüksek sesle bu *"kökten değişim"* özlemini dile getirmeye başladı. Bir bölümü buna *İkinci Cumhuriyet* dedi, bir bölümü onu reddedip başka adlar bulmaya çalıştı ve çalışıyor. Ama hepsinin ortak yanı, Batılı'ların *"de-constructivitism akımı"* dedikleri türden *"yapıcı yıkıcılık"*.

Ancak, mevcut sistemlerin değiştirilmesi mutlaka daha iyi düzenlerin kurulacağı anlamına da gelmiyor. Bunda en önemli risk, değişim histerisiyle yola çıkıp hiç bir yere varamamak ve üstelik eldekini de kaybetmek.

Toplumumuzda politik liderler, düşünürler ve toplumun çeşitli kesimlerinden yükselen sesler yanlışları dile getiriyor. Bir bölümü, o yanlışların yerine ne konulması gerektiğini de söylüyor. Ama çok büyük bir bölümü -hepsi dememek için-, sistemin bütünü konusundaki *"nasıl?"* sorularına cevap veremiyorlar.

"Toplumumuzun gelir dağılımı bozuktur, düzeltilmelidir", "bilim ve teknolojiden yararlanamıyoruz, yaralanılmalıdır", "enflasyon yüksektir, düşürülmelidir" gibi, belirtimleri doğru ama çözümleri "sorunun aksini söylemek" olan bir garip yaklaşım kullanılıyor.

Toplum düzeni öyle bir makinadır ki, yalnız bazı bölümlerinin

doğru tasarlanması, bütününün doğru işleyeceğini garanti edemez. Ayrıca da, toplum alışkanlıkları aynen bireylerin alışkanlıkları gibi rasyonellikten uzaktır. Doğrusunu bilseniz dahi gereğini yapamayabilirsiniz.

Sorun iki yönlü; birisi, toplumun *"tüm sistemleri"*ni yeniden tasarlayabilmek, diğeri de alışkanlıklardan sıyrılıp bunları gerçekleştirebilmek. Bu arada, sistemlerin üzerine oturduğu Dünya sistemi de hareket halinde. Dün *"doğru, iyi, güzel"* olan bugün değişebiliyor.

Bunlar, daha arzulanır bir düzen kurabilmenin güç yanları. Bütün bu olumsuz faktörler karşısında büyük yanlışlar yapmamanın çaresi, bazı sağlam ilkelerden yola çıkmaktır.

Toplumumuz için bir ilke, "**daha nitelikli bireylerin daha iyi sistemler kurup onları daha iyi işletecekleri**"dir. Japon kalite devriminin babası bir Japon değil bir Kuzey Amerikalıdır. **W.Edward Deming** adlı bu kişinin koyduğu ilke şudur:

Ürünlerin değil onları üreten insanların kaliteleri kontrol edilmelidir.

Toplum kurumlarını birer ürün olarak varsayarsak, onların iyileştirilmesinden söz edilemeyeceği, ancak o kurumları kuran ve işletenlerin niteliklerinin iyileştirilebileceğini çıkarsayabiliriz. Bu kitapta bu yaklaşımdan yola çıkılmış ve toplumu değiştirmek isteyenlerin üzerinde tartışabilecekleri **yeni bir platform** oluşturulmaya çalışılmıştır.

Benimsenen ikinci *"sağlam"* ilke, *sorunların çözülemeyecekleri, ancak o sorunlara yol açan nedenlerin ortadan kaldırılabileceği* gerçeğidir. Bu yalın ilkeden ne kadar uzakta çözümler aradığımız, yıllardır söylenen ve yazılanlara bakınca biraz da hayretle görülecektir.

Bir sistemin niçin işlemediği, niçin hatalar yaptığı, o sistemi iyi anlamadan belirlenip tedavi edilemez. Geçtiğimiz yıllarda **Deming Kalite Ödülü**'nü kazanan bir deney (*Nelson Hunisi Deneyi)*, bu ilkenin ne denli yaşamsal olduğunu göstermektedir. Bu deneyde, yerden biraz yükseğe yerleştirilmiş bir huni içine peşpeşe bırakılan bilyaların yerdeki halının üzerine düştüğü noktaların dağılımını daraltmak isteyen bir kişinin rasgele yaptığı *düzeltmeler*, sonuçta dağılımı daraltmayıp genişletmektedir.

Kurumlarının tam işlememesine rağmen "demokrasi" olarak adlandırdığımız toplumsal düzenimizin sorunlarını kısa sürede ve belirli bir *"sorun çözme yaklaşımı"* benimsemeksizin düzeltmek isteyenler, sorunları *daraltamamış* aksine *genişletmişlerdir.* Aynen *Nelson Hunisi Deneyi*'nde olduğu gibi !

Günümüzde, istisnasız tüm Japon işçilerine öğretilen *"Kılçık Diyagramı Yoluyla Sorun Çözme"* yöntemi, henüz meraklı kişiler dışında pek kimsenin ve özellikle de görevi sorun çözmek olanların dikkatini çekmemiştir.

Nihayet, yeni bir düzen kurabilmenin son ilkesi, sürekli değişen koşulların toplumun önüne getireceği sorunları çözebilmek, her sorundan bir şeyler öğrenerek, toplumumuzun *"sorun çözebilme performansı"*nı geliştirebilmektir.

Günümüzün karmaşık uluslararası ilişkiler yumağı içinde Tükiye için bugün tasarlanan kurgular yarın şekil değiştirebilir. Bu kurguların tüm olası kombinezonlarının baştan tahminlenip önlem geliştirmek imkansızdır. Ama, sorun çözme performansı yüksek bir toplum, bütün bu olası kurguların gerektirdiği karşı önlemleri tasarlayıp gerçekleştirebilir.

İşte bu yüzden bu kitapta önerilen programdaki temel yaklaşımlardan birisi olarak, toplumumuzun nitelik dokusunun ve dolayısıyla sorun çözebilme performansının artırılması benimsenmiş, ona göre politikalar önerilmiştir.

Bu dokümanda getirilen yaklaşımların büyük bir bölümü, toplumumuzun önemli bir bölümüne *"ters"* gelebilir. Ama, Dünya ailesi içinde *birinci sınıfa* dahil olmak isteyenlerin, ters de olsa bu yaklaşımları reddetmeden üzerinde düşünmeleri gerekmektedir.

Burada açıklanan "yeni politika", temeli "**ekoloji**" ve "**liberal ekonomik politikalar**" olan bir "**eko-liberal**" siyasi partinin programı niteliğindedir. Metin içindeki "Doğal Çevre" politikasının kısalığı, yeni harekete verilen ad ile çelişik görünebilir. Bunun iki nedeni vardır: Birincisi, diğer politikaların içine yerleşmiş bulunan anlayış, benimsenen çevre politikasının uzantılarıdır. Aslında, doğru bir çevre politikasının bütünüyle *"diğer politikalar içine yerleşik"* olması gerekir.
İkinci neden ise, en çok doğru olanların en kısa olanlar olduğu gerçeğidir.

Bu programın ilgilendirdiği parti, mevcutlardan birisi olabilir ve politikalarını bu programa göre değiştirebilir.
Ama belki daha olası bir beklenti, eko-liberal yaklaşımı benimseyen bir yeni kuruluşun doğmasıdır.

Bu programla değiştirilmesi önerilen kurum ve alışkanlıklar, mevcut siyasi partilerin değişmesine engel olabilecek unsurlardır. Bu yüzden *"yeni bir kuruluş"* beklentisi daha gerçekçidir.

Hergün bir yeni siyasal partinin kurulduğu günümüzde böyle bir kuruluşun doğum ve de benimsenme işaretleri var mıdır? Bu sorunun yanıtı eski bir deyiştedir: *"Hiç bir şey, zamanı gelmiş bir düşünce kadar güçlü değildir !"*

"Zamanı"n geldiğine ilişkin işaretler eksiksizdir: Bir yanda toplumumuzun derinden hissettiği değişim arzusu, diğer yanda her gün kurulan yeni siyasal partilerin, siyasetin "çirkin" olarak damgalanmasına yol açmış anlayış ve uygulamalarını aynen benimsemiş görünmeleri, bu zamanın geldiğine işaret sayılabilir.

Ama gerçek kanıt, bu kitaptaki program önerisini bir çağrı olarak kabul edip biraraya gelebilecek kişilerin varlığı olmalıdır.

M. Tınaz TİTİZ

Şubat-1993, Ankara

Yazar ile iletişim adresi:

M. Tınaz Titiz
tinaz@tinaztitiz.com

AMAÇLAR

Eko-liberal Siyasal Hareketin amacı, Türkiye Cumhuriyeti devleti'nin vatandaşları ve onun gelecek nesillerine, içinde bulunulan her an için çağdaş Dünya'nın ekonomik ve sosyal bakımdan gelişmiş toplumlarının sağlayabildiği düzeylerden aşağı olmayan bir yaşam ortamı hazırlamak üzere gereken atılımları gerçekleştirmektir.

Bu amaçlara ulaşabilmek için benimsenen ilkeler ve o ilkeler çerçevesinde kullanılacak araçlar (politikalar), bu yeni hareketin niteliklerini belirlemektedir.

İLKELER

• Doğaya Saygı

Canlı ve cansızlardan oluşan doğa bütünü, tüm refah ve mutlulukların kaynağıdır. Doğaya saygı, bugünün ve gelecek nesillerin refah ve mutluluğunun güvencesidir.

Taşı, toprağı, bitkisi, hayvanı ve insanı ile doğanın bir bütün olduğuna, bu eko-sistemin varlığını ancak bir bütün olarak sürdürebileceğine ve bu nedenle de eko-sistemin korunması ve mümkün olan hallerde geliştirilmesinin, tek vazgeçilemez amaç olduğuna inanılmaktadır.

• Erdem

Kamu yönetiminin herhangi bir noktasında yeralan yöneticileri başta olmak üzere bir toplumun erdem anlayışının, o ulusun varlığını sürdürebilme şansını belirleyen bir ölçü olduğuna inanılmaktadır.

Özellikle kamu yönetim kademelerinin, bu kademelerin yetkilerini kendilerinin çıkarları için kullanılmasını isteyenlerce istismar edilmemesini sağlamak, yöneticilerin vazgeçilmez bir görevi olmalıdır. Kamu yöneticilerinin en yakın yetişmiş insangücü kaynağı ulusun tümüdür. Her görev için onun içinden liyakat sahiplerini aramak, ne kadar uzaklarında ve kendilerine ne kadar uzak olurlarsa olsunlar onları bulmak zorundadırlar.

• **Bütünlük**

Dili, dini, mezhebi ya da etnik kökeni her ne olursa olsun, T.C. vatandaşı olan herkesin oluşturduğu Türk ulusu, yurdu ve devleti, bölünmez bir "**bütün**"dür.

• **Laiklik**

Herkesin, dini inançlarının, kendisi ile Tanrı arasında olduğu ve herhangi kurum, kuruluş ya da kişinin aracılığına gereksinim göstermediği ve bu nedenle de inançların tam bir özgürlük içinde olduğu anlayışı, "**laiklik**" ilkesinin iki yarım parçasından birisidir.

Laikliğin diğer yarısı ise, kişisel inançları bu denli özgürlükle teslim edilen bireylerden oluşan toplumun, birlikte yürütmek durumunda olduğu yaşam kesitlerinde, değişik dini inanç, anlayış ya da yorum farklılıklarının bu yaşam kesitlerinde kargaşa ve dolayısıyla da olumsuzluklara yol açmaması için dini inançlardan bağımsız, yalnızca akıl ve bilime uygun şekilde davranılmasıdır. Tüm özgürlüklerin, bu ilkeyi zedelemeyecek şekilde anlaşılması ve kullanılması esastır.

• **Bilimsellik**

Gerek kamu yönetiminde, gerekse ortak toplum yaşamının diğer alanlarında vazgeçilmez tek yol gösterici, çağdaş bilimsel düşünce biçimidir.

• **Özgürlük**

"*İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*"nde tanımlanan temel insan hak ve özgürlükleri esastır. Kişilerin özgürlüklerini sınırlayan tek unsur, başkalarının özgürlükleri ile toplumun bir bütün olarak özgürlüğüdür.

• **Sürekli Değişim**

Bireylerin ve toplumun tüm kurumları ile daima daha doğruya, daha iyiye ve daha güzele doğru değişmesi, varlığımızın nedenlerinden birisidir.

Tüm kişi ve kuruluşların faaliyeti, bir yandan ulusal benliğimizi korurken, bir yandan da değişime açık, onu hazırlayıcı yönde ve ona direnmeyip ona uyum sağlayacak biçimde olmalıdır.

• **Bireycilik**

Birey, bütün politikaların nihai ereğidir. Devlet, en geniş kapsamı ile birey özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi için gerekli ortamı hazırlayıp korumakla yükümlü ve faaliyetleri bununla sınırlıdır. Devletin hiç bir eylemi bireye "*rağmen*" olamaz.

Eko-liberal Siyasal Hareket, maddeten ve manen gelişen bireylerin, toplumun gelişmesine de yol açacağını kabul etmektedir. Bireyin yaratıcılığının en büyük zenginlik olduğuna, buna somut olarak dayalı olmayan hiçbir siyasal, ekonomik ya da sosyal sistemin başarılı olamayacağına inanılmaktadır.

• **Bağımsızlık**

Dünyada mutlak bağımsızlığın varolmadığı ve varolamayacağı, ancak *karşılıklı bağımlılık* koşulları altında, bir *göreli bağımsızlığın* söz konusu olabileceği, bu "*karşılıklılık*"ın her an mevcut bulunabilmesinin, *ulusal*

bağımsızlık kavramımızı oluşturduğu kabul edilmektedir.

• **Adalet**

Adalet, tüm değer ölçülerinin en başta geleni olarak anlaşılmalıdır.
Devletin birinci ve ertelenemez ödevinin adaletin sağlanması olduğu kabul edilmektedir.

• **Demokrasi**

Demokrasi yalnız siyasal alanda değil, halkın her alanda kendini ilgilendiren karar ve eylemlere tam katılımı biçiminde anlaşılmaktadır. Bunun ise ancak bir gelişim süreci içinde gerçekleşebilecek bir olgu olduğuna inanılmaktadır.

Toplum hayatımızı oluşturan çeşitli alanlarda, o alan ile ilgili kesimlerin, diğer kesimlerdekiler ile çıkar birliği içinde yaşayabilmesi için gereken kültürel ve kurumsal donanımın sağlanması, bir yanda halkın kendisinin, bir yanda da devletin çabalarına bağlıdır.

Bu yolla gerekli koşullar sağlanmaksızın herhangi bir alanda demokrasi adı altında yapılabilecek girişimlerinin dönerek demokratikleşme sürecinin kendisini tahrip edeceğine inanılmaktadır. Ancak bu gerçek, hiçbir alandaki demokratikleşme sürecini geciktirici bir sebep olarak algılanamaz, o şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

Eko-liberal Siyasal Hareket tüm alanlarda, o alanlar ile ilgili kesimlerin kendi kendisini yönetmesi için gereken şartları behemahal oluşturmak için somut birer programın yürürlüğe konulmasını; halen kısmen veya tamamen demokratikleşmiş alanlarda ise geliştirme programları yapılması gerekliliğini kaçınılmaz görmektedir.

Diğer yandan demokrasi, müsbet bilimin ve onun metodlarını kullanan diğer uğraş alanlarının sınırları içindeki eylem ve kararlar için bir "*alternatif yöntem*" olarak kullanılamaz. Demokrasi, çeşitli hak ve özgürlükler arasında bir toplu uzlaşı kurulması gereken yerlerde kullanılabilecek bir metodtur.

• **Milliyetçilik**

" *T.C. vatandaşıyım* " diyen herkesin Türk milliyetçisi sayılmasına dayalı bir milliyetçilik anlayışı benimsenmektedir.

Sınırlarımız dışında yaşayan ve geçmişte birlikte yaşamış bulunduğumuz ve aramızda ırk, dil, din, kültür ve tarih birliği bağlarından biri veya daha fazlası bulunan toplumlara karşı tutumumuz açısından, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*'nde ve varsa özel uluslararası anlaşmalarda belirtilen hak ve özgürlüklerden, tüm insanların yararlanması için gösterilmesi zorunlu dikkat, duyarlık ve çabaya dayalı bir milliyetçilik anlayışı benimsenmiştir.

• **İşbirliği içinde Rekabet**

Bir ulusun varlığını bağımsız olarak sürdürebilmesinin, birey ve ulus olarak rekabet gücüne bağlı olduğu bilinmektedir. Uluslararası alandaki rekabet konuları genellikle "*biri kazanırsa diğeri kaybeder*" biçimindedir.

Uluslararası alanda mümkün olabilen hallerde, ülke içinde ise daima "**işbirliği içinde rekabet**" ilkesi benimsenmektedir. Bu ilke, bireylerin birbirleriyle değil, "**daha iyi**", "**daha doğru**", ve "**daha güzel**" ile yarışmalarını, bu yarışta da birbirleriyle

yardımlaşmalarını öngörmektedir.

- **Çağdaşlık**

Dünyanın değişen teknolojik, sosyal ve ekonomik koşulları altında ulusal varlığımızı korumanın ve toplumun refah ve mutluluğunu sağlamanın yolunun, her konuda " *çağın genel kabul gören gerekleri*" ne uymak olduğuna inanılmaktadır.

TOPLUM SORUNLARI

Eko-Liberal Siyasi Hareket, çeşitli toplum sorunlarının çözülebilmesi için bir "**yeni yaklaşım**" (*metodoloji*) geliştirilmesinin kaçınılmazlığını kabul etmektedir. Bu amaçla geliştirilen yeni yaklaşımın dayanak noktası "*Kaynaktaki Sorunlar*" kavramıdır.

1. "Kaynaktaki Sorun" kavramının tanımı

Kendi aralarında bileşimler yaparak, kendilerinden daha farklı görüntüde ve daha fazla sayıda sorun üreten sorunlara **"Kaynaktaki Sorunlar"** adı verilmiştir.

2. Sorun Alanları

Sayıları çok olmasına rağmen öncelikli sayılabilecek başlıca toplumsal sorun alanları şunlar olabilir :

* Toplumun doğru bilgilendirilmesi sorunları
* Sağlık sorunları
* Eğitim sorunları
* İşsizlik+ gelir yetmezliği + hayat pahalılığı
* Çeşitli özgürlüklerdeki ihlaller
* Konut sorunları
* Doğal çevre sorunları
* Sosyal güvenlik sistemi yetmezliği
* Ulusal bütünlük ile ilgili sorunlar
* Terör, anarşi
* Trafik anarşisi
* Kültürel dejenerasyon
* İş kazaları
* Adaletin dağıtımında gecikme ve yetersizlikler

3. Sorun Alanlarının Genel Yapısı

Bu sorunların,*"kaynaktaki "* ve *" özgün "* olarak iki bileşenden oluştuğu varsayılmaktadır. *Kaynaktaki sorunlar*, sorunların çoğunluğuna girdi olurken, *özgün sorunlar* ancak tek başına kendisini göstermektedir.

4. Bu Yaklaşımın Gerekçesi

Toplum kesimlerinin ve bu kesimleri ilgilendiren sorunların sayısı son derece fazladır. Bu sorunların kabaca dahi gözden geçirilmesi, herbirinin içinde sınırlı sayıda yapı taşlarının tekrarlandığını, ancak bir sorun içinde bunların sayı, diziliş sırası ve göreli ağırlıklarının değiştiğini göstermektedir.

Her sorun içinde, bu yapı taşlarının *(kaynaktaki sorun)* dışında, bir de o soruna özgü parçalar bulunmakta ve hepsi birlikte bir *görünür sorun* oluşturmaktadırlar. Kamuoyunun daha çok ilgilendiği sorunlar işte bu *Görünür Sorunlar* dır.

Kaynaktaki Sorunlar ise, girdi oldukları sorunlardan bağımsız olarak vardırlar ve kendi aralarında birleşip, bazı özgün parçalarla birlikte yeni *Görünen Sorunlar* üretmek eğilimindedirler. Bu nedenle *Kaynaktaki Sorunlar'* ı çözmeksizin *Görünen Sorunlar* ı çözmenin mümkün olamayacağı, bir hareket noktası olarak alınmıştır.

5. Kaynaktaki Sorunlar Nelerdir ?

(1) İnsanlarımızın mevcut nitelik dokusunun yetersizliği,
(2) Sürekli ve yaygın bir "öğrenme ortamı" bulunmayışı,
(3) Enflasyon ortamının tüm diğer ortamları olumsuz etkilemesi,
(4) Bazı temel kavramların toplum tarafından henüz yeterince özümlenmemiş olması - ki buna "*Toplumsal İletişim Becerisi Yetersizliği*" denilebilir-,
(5) Hızlı nüfus artışı,
(6) Tüketim ahlâkının yeterince gelişmemiş oluşu,
(7) Bilim ve teknolojinin refah ve mutluluğu belirleyici rolünün tam anlaşılmamış oluşu,
(8) Doğru kural koyma ve uygulama becerisinin yetersizliği,
(9) Toplumun, sorun teşhis ve çözme performansının yeterince gelişmemiş oluşu,
(10) Kamu yönetiminde süreksizlik,
(11) İşbirliği içinde rekabet ortamı yaratılamamış olması,
(12) Temel hak ve özgürlükler konusunda yeterli bilincin gelişmemiş oluşu,
(13) Kültürel kimlik bunalımı,
(14) Sanatın, refah ve mutluluğu belirleyici rolünün tam anlaşılmamış oluşu,
(15) Erdem anlayışı ve uygulamalarındaki sorunlar (ahlâk sorunları)

Bu gruplara ait kısa açıklamalar aşağıda verilmiştir:

1. İnsanlarımızın mevcut nitelik dokusunun yetersizliği

Bireyin **zeka**, **bilgi-beceri**, **ruhsal sağlığı** ve **ahlaki normlarından** oluşan bileşkeye "**nitelik**", toplumu oluşturan bireylerin niteliklerinin oluşturduğu bütüne ise "**nitelik dokusu**" adı verilmiştir.
Toplumun nitelik dokusundaki yetersizliklerin, o toplum

bireylerinin tek tek ya da gruplar halinde yaptıkları tüm işlere mutlaka yansıdığı gerçeği henüz yaygınlıkla anlaşılamamıştır.
Bu nedenle *insana rağmen insan kalkındırılmaya* çalışılmakta, ona çeşitli hizmetler getirilerek mutlu kılınabileceği sanılmaktadır.
Halbuki insana yapılabilecek en büyük hizmet onun nitelik düzeyini, topluma yapılabilecek en büyük hizmet de toplumun nitelik düzeyini (dokusunu) geliştirmektir.
Toplumumuzun nitelik dokusu yetersizliği tüm *kaynaktaki sorunlar* içinde en önemlisini oluşturmakta, tüm kaynaktaki sorunlara girdi teşkil eden bir *kaynaktaki sorun* niteliğini taşımaktadır.

2. **Sürekli ve yaygın bir öğrenme ortamı bulunmayışı**

Toplumun çeşitli sorunlarını çözebilmek ya da muhtelif amaçlarına erişmek için kullanması gereken araçların başında bilgi edinmek gelmektedir. Bu, her şart altında, bilgiye erişmeyi ve öğrenebilmeyi gerektirmektedir.
Diğer yandan bilgi edinebilmek yalnızca hayatın belli bir döneminde okullar vasıtasıyla değil, ömür boyunca devam edecek bir süreç olmak zorundadır.
Toplumumuz bunu sağlayamamış, bunun yerine *kurnazlık, kolaycılık*, hattâ zaman zaman *ahlâk dışı* yollara sapma gibi yollar genel kabul görmüştür.
Bir başka deyimle bilgi edinebilme ve öğrenme ortamının bulunmayışından doğan vakum, bilgisizlik ve benzeri normlarla doldurulmuştur.
Vakit nekadar geç olursa olsun bilgisizliğin yerine bilgiyi ve öğrenmeyi koymaksızın çağdaş gelişmişlik sınıfına geçmek mümkün görülmemektedir.

3. **Enflasyon ortamının tüm diğer ortamları olumsuz etkilemesi**

En genel tanımıyla ürettiğinden fazla tüketmek demek olan enflasyon sadece ekonomik alanda değil, tüm diğer alanlarda da olumsuz etkiler yaratmıştır. Kültürel dejenerasyon içindeki paydan, ahlak normlarındaki tahribata varıncaya kadar hemen her alanda enflasyonun etkileri vardır. Bu etki ortadan kaldırılmaksızın diğer sorunların kökten çözülebilmesi imkânsız görülmektedir.

4. **Bazı temel kavramların toplum tarafından henüz yeterince özümlenmemiş olması**

Günlük konuşma dilimizdeki kavramlardan, politika ve düşün hayatımıza dek geniş bir alanda kullandığımız kavramların çoğu konusunda birer uzlaşı mevcut değildir. Herkes bu kavramlardan ancak kendisinin arzu ettiklerini anlamakta, bu ise sürekli çatışma halindeki bir toplumsal yapıya yol açmaktadır.

5. **Hızlı nüfus artışı**

Büyük bir nüfusa sahip olmayı "*ulusal varlığımızı idame ettirebilme koşulu*" olarak görenlerin dışında toplumumuzun büyük çoğunluğu hızlı nüfus artışının yarattığı olumsuzlukların farkındadır.

Varlık sürdürebilmenin nüfus ile birbirine bağlanması ise, gelişmiş ülkelerin seviyesine çıkılamayacağı, bu nedenle de ancak kalabalık nüfus aracılığı ile korunabileceğimiz gibi bir varsayımı ima eder niteliktedir.
Toplumumuz buna razı değil ve çağdaş medeniyet düzeyine erişmeyi bir vazgeçilmez amaç olarak

benimsiyorsa, hızlı nüfus artışının makul bir düzeye indirilmesi kaçınılmaz bir gerekliktir.

6. **Tüketim ahlâkının yeterince gelişmemiş oluşu**

Çeşitli ahlâk türleri konusunda yüksek bir duyarlığa sahip olan toplumumuzda tüketim ahlâkı, yeterince üzerinde durulmayan bir kavramdır. Güç ve zenginlik göstergesi olarak ihtiyaç dışı harcamalar kadar, topluma örnek olması gerekenlerin bu yönde örnek vermemeleri de tüketim ahlâkının yeterince yerleşmediğini göstermektedir.
Uzun yıllardır süren ve toplumumuzda birçok olumsuz etki yaratmış ve yaratmakta olan enflasyon ve işsizliğin nedenlerinden ve aynı zamanda sonuçlarından birisinin de tüketim ahlâkı normlarındaki aşınma olduğu şüphesizdir. Ayrıca, doğal çevrenin bozulması ile tüketim ahlakındaki bozulma arasında yakın bir ilişki bulunduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

7. **Bilim ve Teknolojinin, refah ve mutluluğu belirleyici rolünün tam anlaşılmamış oluşu**

Gelişmiş toplumların mevcut refah ve mutluluğunu yaratan az sayıdaki faktörden başlıcasının bilim ve teknoloji olduğu gerçeği henüz tam anlaşılamamış,bunun sonucunda bilim ve teknoloji, gelişmiş ülkelerdekilerden oldukça farklı bir anlam ve içerik kazanmıştır.

Buna göre bilim ve teknolojinin, toplumun refah ve mutluluğuna değil bilim adamlarının özgür seçimlerine göre devletçe kaynak ayrılması gereken bir konfor olduğu gibi yanlış bir inanç yerleşmiş, bunun bir sonucu olarak da bireyler ve toplum, bilim ve teknolojiden yaşamlarıyla ilgili bir fayda beklemez duruma gelmişler ve diğer konforlar için ayırdıkları ölçüde kaynak ayırır olmuşlardır.

8. **Doğru kural koyma ve uygulama becerisi yetersizliği**

Kural koymanın ve konulan kuralların uygulanmasının bir bilim dalı olabilecek kadar önemli olduğu gerçeği gözardı edildiği için konulan kurallar dejenere olmuş ve toplumun hemen hemen bütününde kurallara uymama bir alışkanlık haline gelmiştir.
Buna paralel olarak kural koyma, giderek daha az nitelikli fakat daha kalabalık alt kadrolara doğru yayılmış ve bir kural kirliliği ortamı doğmuştur. Çok sayıda kurala rağmen bireylerin uydukları kuralların sayısı son derece sınırlıdır. Bir anlamda toplumumuz kuralsız yaşayan bir toplum durumundadır.

9. **Toplumun, sorun teşhis ve çözme performansının yeterince gelişmemiş oluşu**

Özellikle günümüzün hızlı değişim ortamında bir toplumun sorunlarla karşılaşmaması imkânsızdır. Hattâ bir bakıma sorunlarla karşılaşan bir toplum giderek onları çözme performansını da geliştirebilir.
Bunun için sorunları "*olmaması gereken*" değil de "*olmasına engel olunamayan ve fakat çözümlenen*" olgular olarak görmek gerekir.
Toplumumuz başta, *bilimi hayatına egemen kılamamış olmak* bulunmak üzere çeşitli nedenlerle sorun teşhis ve çözme performansını yeterince geliştirememiştir.
Toplumumuz sorunları teşhis için bütün Dünyanın yaygın olarak kullandığı bilimsel metodları, en önemli

sorun alanları için dahi kullanamamakta, onun yerine herkes sorunun bir yönü üzerinde israr etmektedir.

10. Kamu yönetiminde süreksizlik

Kamu yönetimi kadrolarının sık sık değişmesi, bundan da önemlisi her değişen idare ile birlikte doğru ya da yanlış tüm yapılanların değişmesi ve hattâ aynı idare zamanında dahi yönetsel sürekliliğin sağlanamaması dolayısıyla daima herşeye yeniden başlamak zorunluğu doğmaktadır. Bu ise vakit ve diğer kaynakların kaybına yol açtığı gibi kamu yöneticilerinin yanlış tutumlar (gelenin de eskisini değiştirmesi, bulunulan makamda uzun süre kalmanın çarelerinin aranması, bu imkânların zorlanması gibi) içine girmelerine de yol açmaktadır.

11. "İşbirliği içinde rekabet" ortamı yaratılamamış olması

Bireylerin ve bireylerin biraraya gelmesinden oluşan çeşitli ilgi gruplarının arasındaki her türlü mücadelenin, sonuçta o kişi ya da grupları refah ve/ya mutlulukları açısından daha üst tatmin seviyelerine götürebilmesi, bu mücadelelerin temel koşulunun, **işbirliği içinde rekabet** olmasına bağlıdır.
Aksi halde, yani birlikte daha iyi olmak yerine, birbirini aşağı iterek mücadele kazanmaya çalışmak halinde, hem toplum bir kazanç elde edememekte, hem de toplumun geri kalan bireyleri yapıcı bir mücadeleye girmekten kaçınmaktadırlar.
Burada rekabet ortamı deyimi ile yalnız ticari alanda değil, tüm alanlardaki rekabet kastedilmektedir.

İşbirliği içinde rekabet anlayışının toplum yaşamımıza egemen kılınmasıyla bugün mevcut olan birçok sorunumuzun ya ortadan kalkacağı ya da en azından hafifleyeceği düşünülmektedir.

12. Temel hak ve özgürlükler konusunda yeterli bilincin gelişmemiş oluşu

Temel hak ve özgürlüklerin herbiri konusunda yaygın ve tam bir anlayış oluşamamıştır. Bir bakıma insanımız, uğradığı çeşitli haksızlıkları ve özgürlüğündeki sınırlamaları, başkalarına haksızlık yaparak ve başkalarının özgürlüklerini sınırlayarak gidermeye çalışmaktadır.

13. Kültürel kimlik bunalımı

Osmanlı İmparatorluğunun çoğunlukla dine dayalı mozayik kültür yapısından, Türkiye Cumhuriyetinin laik düzenine geçen toplumumuz, çağın gerekleri ile geride bıraktığı çağın geleneklerini yeni bir yoruma kavuşturma sürecini henüz tamamlayamamıştır.
Bir yanda, bir toplumu "ulus" yapan bir arada yaşama isteği duyma, birbirini anlayabilme, ortak bir tarihe sahip olma, ortak ulusal değerlere sahip olma gibi ortak kültür özellikleri; diğer yanda, ise bir ulusun kültürel renkliliğini oluşturan kültür mozayiği kavramı arasındaki denge henüz tam çözümlenip özümlenmemiştir.

14. Sanatın, refah ve mutluluğu belirleyici rolünün tam anlaşılmamış oluşu

Bilim ve teknolojiye benzer şekilde, sanatın da refah ve mutluluktaki payı yeterince anlaşılamamıştır. Bilim ve teknolojiden daha da belirgin olarak ve geçmişimizde bazı sanat dallarının kültürümüzde yer almaması

nedeniyle sanat, ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamaklarına itilmiştir.

15. Erdem anlayışı ve uygulamalarındaki sorunlar

Bu açıdan sağlam bir geçmişe sahip toplumumuz giderek yoz değerlere yönelerek ahlâk sorunlarıyla daha çok karşılaşır olmuştur. Nitelik dokusunun bir bileşenini oluşturan ahlâk, yeterince gelişmediği sürece yalnızca belli konularda bilgi beceri sahibi olmanın yeterli olmadığı, hattâ yeterli ahlâk normlarına sahip olmayan kişilerin bilgi becerisinin bulunmasının durumu daha da tehlikeli hale getirdiği bir gerçektir.

Toplum sorunlarını bu şekilde algılayan Eko-Liberal Siyasi Hareketin yaklaşımı, bir yandan ve ağırlıkla **Kaynaktaki Sorunları çözerken** diğer yandan ve fakat daha az ağırlıkla **Görünen Sorunları hafifletmek** olacaktır.

Güneydoğu Sorunu

"*Görünen Sorunlar*" içinde en önemlilerinden birisi de, Güneydoğu Sorunu'dur. Ülkemizin bu bölgesinde uzun bir süredir devam eden ve zaman zaman yanlış olarak "*kürt sorunu*" biçiminde adlandırılan sorunun aslında, "**sorunların üremesine uygun bir ortam içinde, belirli amaçlarla tasarımlanmış (*designed*) bir kurgu**" olduğuna inanılmaktadır.

Anılan bu kurgunun, ülkemizin niçin özellikle bu bölgesinde uygulamaya konulduğu açısından dört olası neden düşünülmektedir. Bunlar;

(1) Bu yörelerdeki çeşitli alt-kültürlerin oluşturduğu bir mozayiğin varlığı,
(2) Yörenin gelişmemişliğinin, diğer az gelişmiş yörelerimize göre daha belirgin oluşu nedeniyle buralarda yaşayan insanlarımızın tepkilerinin daha kolay tahrik edilebilir oluşu,
(3) Türkçe dilinin bölgede iyi bilinmeyişi nedeniyle, devletin yöre halkı ile iletişiminde sorunlar bulunması ve bunun, devletin etkinliğini sınırlaması,
(4) Kurgunun olası amaç(lar)ının böyle gerektirir olması.

Bu dört olası nedenden birincisi açısından durum şudur:

Doğu-batı ekseni üzerindeki Anadolu, binlerce yıldır çeşitli kavimlerin geçtiği ya da kısa veya uzun vadeli konakladığı ilginç bir toprak parçasıdır. Belki de bu özelliği açısından Dünyada tektir denilebilir. Bu olgunun doğal bir sonucu, her yaşayan toplumun kendi kültüründen bir parçayı bu topraklara bırakmış olduğudur. Bu açıdan bakıldığında

yurdumuz bir kültürler mozayiğidir.

Çağdaş anlayışta tekdüze kültüre sahip toplumların dahi, kendi içlerindeki çok seslilikleri özendirdiği, bunu demokrasinin "*olmazsa olmaz*" şartlarından biri saydıkları dikkate alınırsa bu mozayiğin toplumumuz açısından değeri daha iyi anlaşılacaktır.

Alt-kültür özellikleri anlamına gelen bu mozayik olgusunun yanısıra, bir ulusu, "*rasgele yanyana gelmiş insanlar topluluğu*"ndan ayıran, bir arada yaşama isteği duyma, birbirini anlayabilme, ortak bir tarihe sahip olma, ortak değerlere sahip olma gibi ortak kültür özellikleri ne de sahip olmak da ulus olmanın kaçınılmaz bir ön koşuludur. Bu üç basit ama sağlam noktanın tanımladığı platform, çağdaş toplumların yaşam felsefesini oluşturmaktadır.

Diğer yandan, demokratik bir toplumda, üst-kültür değerleri şemsiyesi altına toplanmış her alt-kültür sahibi toplumun da kendi tercihleri doğrultusunda yaşamaya hakkı vardır. Bu tercih farklılıklarının sınırı, o alt-kültürlerin birarada bir ulus olarak yaşayıp varlığını sürdürebilmesi için gereken *güçlülük ihtiyacı* ve *uzlaşı alanı genişliği* kadardır.
Bu tercih farkları, yerine göre bir ulusun hem zenginliği ve hem de zayıf yanı olabilmektedir. Ulusların varlıklarına yönelik tehditlerin bulunması halinde, bu tercih farklılıkları duyarlı bir alan oluşturmakta, aksine bölge ve/ya Dünya barışı gelişip tehditler ortadan kalktıkça da tercihler çeşitlenebilmektedir.

Alt-kültür farklılıklarını kullanarak ulusları parçalamaya yönelik tehditler genellikle aynı aracı -bölücülük- kullanırlar. Bu farklar toplum bütünlüklerinin doğal çatlakları olarak görülmüş, derinleştirilmek yoluyla parçalamak genel bir strateji olmuştur. Bu çatlakların yeterince mevcut olmaması ya da kullanılmasına fırsat verilmemesi hallerinde diğer farklılıklar kullanılmaya çalışılmıştır. Örneğin gelir farklılıkları tarih boyunca daima bir çatlak olarak kullanılmak istenmiştir.

Gerek kültürel gerekse yapay yaratılan farklılıklar, bir toplumu bölmek ve yoketmek ya da onu bağımsız iradesi dışında noktalara sürükleyebilmek için kullanılabilir. Ama aynı kültürel farklılıklar, bir toplumun yaşamını renklendirmek, kendini ve diğer toplumları tanımak ve böylece yaratılışın kaynağına ulaşmak için de kullanılabilir.

Kültürel farklılıklar, tek başlarına bir kontrol aracı olarak kullanılmaya çok elverişli değildir. Genellikle, her kültürel farklılığa bir fiziki farklılaştırma tekabül ettirilerek kontrol sağlanmaya çalışılmıştır. Örneğin, zencilerle beyazların aynı yerlere girememesi veya bir dinin sadece belirli bir mezhebinin mensuplarına yönetimlerde yer vermek birer örnektir.

Bir toplumu bölmek ve böylece yoketmek isteyen etkenler tek olmadığı gibi, her etkenin de aynı kültürel farklılığı kullanması da beklenmemelidir. Bir etken, toplumdaki mezhep farkını, bir diğeri de dil farkını kullanabilir.
Burada önemli olan, bu kültürel farklar değil bunların ne amaçla kullanılmak istendiğidir. Bu nokta, ulusal bütünlük açısından bir altın kural niteliğindedir. Buna göre, bir toplumdaki kültür farklılıkları, bütünlüğü parçalamak için kullanılmamalıdır. Kullanılmak isteniliyorsa çaresi kültür farklılıklarını yoketmek ya da onu görmezlikten gelmek değil, tehdidi ortadan kaldırmaktır. Aksi halde, yani tehdit ortadan kaldırılamadığı takdirde, yeni kültür farklılıkları kolayca bulunabilir, hatta yok ise icadedilebilir. Mevcut bulunmayan ya da keskinleşmemiş kültür farklılıklarını güçlendirmek için

suistimale en uygun rejim demokrasi olsa gerektir. Kişi hak ve özgürlükleri sömürülerek çatlaklar yaratılabilir.
Bu yolla bir çatlak yaratmak ya da mevcut çatlağı abartmak isteyenlerin bir ara amacı herhalde, bunların yasaklatılması yoluyla "*yasağa karşı doğal tepki*" içgüdüsünü harekete geçirmek olmalıdır.

Bu programın hazırlandığı dönemde ülkemizdeki tablo, açıklanan bu "*çatlak yaratma ve yaratılmış çatlakları genişletme eğilimleri*" ile doludur. Bir yanda, yurdumuzun bir yöresindeki alt-kültür farkları çatlak yaratmak için kullanılırken, bir yanda mezhep farklılıkları vurgulanmakta, bir yanda giyim farklılıkları yaratılmaya çalışılmaktadır. Bunların esasta ayrılığı olmayıp olası sonuçları hep aynıdır.

Deniz dalgalarının önüne set yapıldığı takdirde setin dibinin oyulması ve daha büyük kuvvetlerle sete vurması, aksine dalganın kırılacağı bir engel koymadıkça bu kuvvetin üretilememesi örneği, aynen bu kültür farklılığı suistimali durumunda da geçerlidir. Çözüm, set koymamaktır. Burada "set" deyimi ile *yasaklamak* ya da *özendirmek* gibi kesin tavırlar kastedilmektedir.
Olayın olağan akışına paralel olarak tehdit(ler)in kaynaktaki neden(ler)inin araştırılıp, o nedenlerin tek tek üzerlerine gidilmesi, izlenmesi gereken politikanın bir parçasıdır.

Başlangıçta sözü edilen "kurgu"nun, ülkemizin bu yöresinde uygulamaya konuluşunun ikinci ve üçüncü nedenleri, açıklamaya gerek olmayacak kadar açıktır.

Dördüncü ve son neden ise -ki buna "**harekete geçirici faktör**" denilmelidir-, kurgunun olası amaç(lar)ıdır.
Bunun, "**Ortadoğu'daki enerji kaynaklarının -Dünya rezervlerinin 1/3'üdür- kontrol altında tutulabilmesi için bir yeni ülkeye duyulan gereksinim**" olduğuna inanılmaktadır. Bu "*yeni ülke*" -adına **Kürdistan** denilecektir-;

- onu kullanmak isteyenlerce doğurtulmuş olmalı,
- onlara bağımlı olmalı,
- heterojen bir kültür yapısına sahip olup kültürel çatlaklar yoluyla her an istenilen manipülasyonlara açık olmalı ve en önemlisi,
- demokrasinin uzun süre yerleşememesi güvence altında olmalıdır.

Kurguya göre, İran, Irak, Suriye ve Lübnan'da yaşayan Kürtlerle, Türkiye'de yaşayan Kürt kökenli yurttaşlarımızdan oluşan -kültürel olarak heterojen- bir *toplum* ve bu ülkelerden koparılacak *toprakların*, onların dışındakilerce belirlenmiş amaç(lar)a göre biraraya getirilecek olan bu *yapay* ülkeyi oluşturacağının tasarlandığına inanılmaktadır. Bu yapay toplum, yukarıda öngörülen koşulların tümüne tam olarak uymaktadır.

Diğer yandan, Batı'nın, kendi normlarını diğer toplumlara benimsetme konusundaki tutumu için Türkiye iyi bir örnektir. *İnsan hakları, demokratikleşme, ekonomik felsefe* gibi yönlerden Türkiye'ye uygulanan baskıların -ki çoğu lehimizedir- hiçbiri, bu bölgedeki ülkelere uygulanmamaktadır. Enerji rezervleri var olduğu sürece de böyle bir tutum beklenmemelidir.

Dolayısıyla, Türkiye'nin hızla tam demokratikleşmeye giden yapısı, bu bölgenin kontrol altında tutulması için tasarımlanan role uygun değildir. Türkiye'yi de-stabilize edip demokratik sistem dışına itmeye yönelik olguların (1960, '71 ve '80 öncesi ortamlar) bu şekilde değerlendirilmeleri gerekmektedir.

Türkiye'nin tam demokratikleşme sürecinin başladığı dönemin, Türkiye'yi parçalama eylemleriyle bu denli "*eşzamanlı*" olması, bir raslantı olamayacak kadar birbirine uymaktadır.

Bu çözümlemeye göre Güneydoğu sorununa iki yönden yaklaşılmak zorunluğu vardır. Birincisi "*eylemler için uygun ortamın, uygunsuz hale getirilmesi*"dir.

Bu çerçevede;

- Hızlı nüfus artışının yavaşlatılması,
- Bölgenin, kamu görevlileri için *sürgün* anlamı taşımaktan çıkarılması,
- Özellikle gençlerin işsizliğine karşı, yaygın beceri eğitimi ve girişimlerin desteklenmesi,
- Güvenlik güçlerinin, temel hak ve özgürlükler konusundaki duyarlığının geliştirilerek, "*insan hakları*"nın, onu güvenlik güçlerine karşı kullanmak isteyenlerin elindeki bir kalkan olmaktan çıkarılıp, bizzat güvenlik güçlerinin sıkı sıkıya sarıldığı ilkeler haline getirilmesi,
- Sorgulama, delil toplama ve terörle mücadele tekniklerinin iyileştirilmesi,
- Yerel potansiyellerin kullanımına yönelik Bölgesel Kalkınma Planlarının yapımı,
- Yukarıda açıklanan "*kültürel mozayik*" olgusunun gereklerinin yerine getirilmesi

önlemlerinin, "*tek elden koordine edilen bir program*" şeklinde uygulanması öngörülmektedir.

Yaklaşımın diğer yönü, yukarıki bölümde açıklanan "*harekete geçirici faktör*"ün tam olarak doğrulanması ve ondan sonra da dış ilişkilerimizin bu ışık altında bütünüyle gözden geçirilmesidir. Özellikle ticari ilişkilerin etkinliğinden yararlanmak öngörülmektedir.

Burada açıklanan kurgunun ve Kürt kökenli vatandaşlarımıza o kurgu içinde biçilen rolün yine bizzat Kürt kökenli aydınlarımızca anlaşılıp tüm bölge halkına anlatılması, bu oyunu bozabilecek bir faktördür.

Bunlara paralel olarak, büyük ölçüde Yerel Yönetimler eliyle yürütüleceği öngörülen Kamu Yönetiminin (Bkz. "Kamu Yönetimi"), daha hızlı bir gelişme, katılım gibi avantajlar getireceği de düşünülmektedir.

Bu çerçevenin dışında, sloganlara, oy avcılığına, din birliğine vb fakörlere dayalı çözüm önerilerinin mevcut durumu düzeltemeyeceğine, aksine Türkiye'nin bu bölgesinin Türkiye'den kopmasına kadar gideceğine inanılmaktadır.

TOPLUM KURUMLARI

- **EKONOMİK KURUMLAR**

  * ***Özel Girişimcilik***

    Ekonomik faaliyetlerin, **tüm hallerde** özel girişimcilik yoluyla yapımı benimsenmektedir.

  * ***Devletin Rolü***

    Devlet ilke olarak hiç bir şeyi "**bizzat yapmayan**", sadece bireylerin yapmak istediklerinin, yine onların koyduğu kurallar (yasalar) uyarınca yapılabilmesi için:

    (a) engellerin kaldırılmasını,
    (b) özendirilmesini,
    (c) haksız eylemlerin caydırılmasını

    sağlayan, daha da doğrusu "**sağlanmasını sağlayan**" bir kurum olarak anlaşılmaktadır. Buna göre devlet, kadro ve harcamaları açısından "**küçük**", etkinlik açısından ise "**güçlü**" bir rolde bulunmalıdır.

    Vazgeçilmez bir ilke olarak, devlet hiç bir alanda vatandaşının rakibi konumunda bulunmamalı, eylemleri bu yolda olmamalıdır. Kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi süreci boyunca özellikle bu ikinci koşula uyulmak zorunluğu olmalıdır.

- **DEVLETİN ÖRGÜTLENMESİ**

  * ***Yasama***

    (a) Anayasa

    Anayasada öngörülen değişiklikler şunlardır:
    1. Siyasi partilere girmeyi sınırlayan hükümlerin kaldırılması, yaş sınırının 18'e indirilmesi,
    2. Yerel yönetimlerin, bu dokümanda tanımlanan yasama hiyerarşisine göre gerekli yasaları yapabilmesine izin verilmesi,
    3. Devletin mülkiyet sahibi kılındığı maddelerin (kıyılar, ormanlar gibi) kaldırılması,
    4. Kamulaştırmayla ilgili hükümlerin yeniden düzenlenerek, kamu yararı gerekçesiyle kamulaştırılan alanların daha sonra spekülatif amaçlarla kullanımının engellenmesi,
    5. Seçme ve seçilme yaşının 18'e indirilmesi,
    6. TBMM, il, ilçe ve köy meclislerine üye seçilebilme ile ilgili öğrenim sınırlarının, bu dokümanda belirtilen alt-sınırlara yükseltilmesi,
    7. TBMM üyelerinin parti değiştirmelerini engelleyen hükümlerin kaldırılması,
    8. Bakanlar kurulu ile il, ilçe ve köy yürütme kurulu üyelerinin, meclis üyeliklerinden istifa etmiş sayılması,
    9. Cumhurbaşkanının görevlerini yeniden tarifleyerek, yürütme ile ilgili kararlardaki yetki kargaşasının giderilmesi,
    10. "Ombudsman" kurumunun tanımlanması,

11. Özel eğitim kurumu ve özel yayın kuruluşu kurmanın serbestleştirilmesi,
12. Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili hükümlerin yeniden düzenlenerek din işlerinin devlet yönetiminden çıkarılması,
13. Yargının mali bağımsızlığının sağlanması ile hakim ve savcılar için serbestçe kullanılabilecek bir örtülü ödenek sisteminin kurulması,
14. Doğal servet ve kaynakların, devletin hüküm ve tasarrufu altından çıkarılması,
15. Kooperatifçilikle ilgili hükümlerin kaldırılması,
16. Genel olarak, devletin ekonomiye bizzat katılmasına yol açan hükümlerin kaldırılması,
17. Bu dokümanda tanımlanan kurumların oluşumuna engel olan diğer hükümlerin kaldırılması.

(b) Yasama Hiyerarşisi

Ülke geneli, il, ilçe ve köylerden oluşan yönetsel bölümleme ile ilgili yasalar 4 kademeli olarak;

* Ülke geneli için geçerli yasalar TBMM'nce,
* Yalnız il için geçerli yasalar her ilin İl Meclislerince,
* Yalnız ilçe için geçerli yasalar her ilçenin İlçe Meclislerince,
* Yalnız köy için geçerli yasalar her köyün Köy Meclislerince yapılırlar.

Her düzeyde yapılan yasa, iki grup yasaya uymak zorundadır:

(1) T.C. Anayasasına,
(2) İlgili yerel yönetimin bir üst biriminin (köyler için ilçe, ilçeler için il, iller için ülke geneli) yasalarına.

Bu yasalar hiyerarşisi, bir yasa anarşisi doğmasını engellediği gibi, yerel yönetim ölçeği küçüldükçe, ancak ayrıntı düzeyi farklı yasalar yapılmasını, genel ilkelerin ise aynı kalmasını sağlamayı amaçlamıştır.
Yasaların "*çerçeve yasa*" anlayışına uygun olması, ayrıntı yerine ilke belirlemesi sağlanmalıdır. Bu amaçla her meclis bünyesinde bir **Yasa Tekniği Kurulu** oluşturulması ve meclis ya da yürütme kurulları üyelerince belirlenecek "öz"e uygun teknik düzenlenmenin bir teklif veya tasarı taslağı haline getirilerek, üye ya da yürütme kurullarının onayına sunulması sistemi benimsenmektedir.

(c) Meclis Üyelikleri

TBMM, İl, İlçe ve Köy Meclislerinin özgür, genel ve tek dereceli seçimle oluşması esastır.

TBMM üyeliği için bir "*öğrenim eşiği*" konulması gerektiğine ve bu eşiğin **en az 4 yıllık yüksek öğrenim** olması gerektiğine inanılmaktadır.

Seçimlere katılacak tüm adayların kampanya bütçelerine gelir temini sürecinin bir yasa ile düzenlenerek, kamuoyu denetimine açıklığının sağlanması gereklidir.

Meclis üyelerinin sayılarının saptanmasında her

meclis 3/4 çoğunlukla karar vermelidir.

Tüm meclislerin üyelerinin ücret ve ücrete dönüştürülebilir imkanlarının, temsil ettikleri toplumda adaletsizlik duyguları yaratmayacak ölçülerde olması gerekir.

Bu amaçla, meclis üyeliği fonksiyonlarının yapılabilmesi için gereken her türlü hizmet desteğinin paraya dönüştürülemez şekilde kendilerine sağlanması, bunun dışında ise ülkedeki genel ücret yapısına aykırı düşmeyen makul bir ödenekle hizmetlerinin tazmin edilmesi yoluna gidilmelidir.

Diğer yandan, TBMM kararlarını uygulayacak olan Bakanlar Kurulu üyelerinin seçilmiş üyeler arasından atanması halinde, TBMM üyeliğinden istifa etmesi öngörülmektedir. Bunun nedeni, "bakanlık" görevlerinin yönetsel nitelikli olmasıdır. Böylece, bakanların, *seçildiği ilin bakanı* haline dönüşmesi sakıncası da ortadan kalkmaktadır.

* ***Yargı***

Adaletin toplum hayatında tüm değerlerden önde geldiğine, yargı mekanizmasının bütünüyle tam bağımsızlığının sağlanması gerektiğine inanılmaktadır. Bu amaçla, yapımı gereken Hukuk Reformu kapsamında, hakim ve savcıların, herhangibir denetime konu olmaksızın serbestçe başvurabilecekleri bir **örtülü ödenek** sisteminin kurulması öngörülmektedir..

Yargı sisteminin mali bağımsızlığının sağlanması için, gelir kaynaklarının Anayasa ile tanımlanması, adli polis sisteminin kurulması ve böylece yürütme erkinin etkisinden "tamamen" çıkarılması öngörülmektedir.
Adaletin gecikmemesini teminen, özel girişimcilerin kuracakları "**uzlaştırma kurumları**"nın gerekliliğine inanılmaktadır.
Yargı sisteminin yükünün azaltılması için tüm yasaların gözden geçirilerek vatandaşla vatandaş, devletle vatandaş arasındaki uyuşmazlıkların en aza indirilmesi öngörülmektedir.

* ***Kamu Yönetimi***

a. Genel Yapılanma Felsefesi

Kamu Yönetimi(KY)nin temel ilkesi, "**birlik içinde yerinden yönetim**" dir. Buradaki "*birlik*" deyimiyle, İLKELER başlığı altındaki "Bütünlük" ilkesinde açıklanan "üniter yapı" kastedilmektedir.

KY, Merkezi Yönetim (**MY**) ve Yerel Yönetim (**YY**) lerden ibarettir.
Mecut KY sistemimizde ana unsur MY, yardımcı unsur ise YY'lerdir. Eko-Liberal Siyasi Hareket içinde ise ana unsur YY'ler olup, MY'in işlevi "*YY'ler için ortam oluşturmak, korumak (sürdürmek) ve YY'lerce kapsanamayan işlevleri yapmak*" ile sınırlıdır.

Özel hükümle tanımlanmadıkça KY'nin hiç bir alanında lise öğreniminden daha düşük öğrenimli personelin çalıştırılamaması öngörülmektedir.

Ayrıca bir genel ilke olarak, KY'nin tüm düzeylerinde (köy, ilçe, il ve MY), yıllık cari giderler toplamının, o yıla ait gider bütçesinin %35'ini aşmaması kuralı benimsenmektedir.

b. Mevcut KY Sisteminden Yeni Sisteme Geçiş

Mevcut kurumların ve onların gerektirdiği kuruluşların bütünüyle tasfiye edilip, yeni kurum ve kuruluşların oluşturulması pratik olarak güç, belki de imkansızdır. Bu nedenle, bu modelde açıklanan KY reformu için bu tür bir yaklaşım benimsenmemektedir.
Bunun yerine, istisnaların dışında mevcut kurumlar ve onun kuruluşları korunacak ve gerekli yerlerde küçültülüp gereken yerlerde ise güçlendirilerek (yeniden kurmak dahil) yeni sisteme geçilecektir. Yapılacak olan, bir seri yasa ile bu değişimleri tanımlamak olacaktır.

Bu geçiş döneminde küçültülen kuruluşlar nedeniyle işini kaybedebilecek olan kamu çalışanları için, "**sınırlı süreli ücret ödemeye devam**" edilmesi ve buna paralel olarak "**yeni istihdam imkanları yaratılması**" öngörülmektedir. (Bkz:İSTİHDAM, ÖZELLEŞTİRME).

c. Yerel Yönetimler

1. Genel

YY yapılanmasında benimsenen temel birim "ilçe"dir. Mevcut ilçe sayısının -küçük değişiklikler hariç- korunması öngörülmektedir.
İller ise, herhangi bir nedenden ötürü (ekonomik, sosyal vb) daha yakın koordinasyon içinde bulunması gereken ilçelerin bir üst yönetim birimidir. Sayıları, bu ilkeye göre gözden geçirilecek ise de mutlaka daha aza indirilmelidir.
Mevcut durumda, her yönetsel birimin bir üst birim haline gelmedeki aşırı istekliliği, *mevcut yapılanmanın işlevlerini yerine getirmedeki yetersizliği* olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, il sayısının 40 civarında tutulmasının yeterli olacağı düşünülmektedir.

2. İlçe

İlçe ile ilgili kararlar, halen seçimle iş başına gelen "İlçe Belediye Meclisleri"nce alınacak, bu kararlar ise mevcut "Belediye Encümenleri"nce uygulanacaktır. İlçe Belediye Meclislerinin yeni adı "**İlçe Meclisi**", Belediye Encümenlerinin adı ise "**İlçe Yürütme Kurulu**" olarak anılacaktır. Encümen üyeleri (Yürütme Kurulu) sayısı, her ilçe için görev kapsamı dikkate alınarak, İlçe Meclislerince belirlenir. İlçe Yürütme Kurulu Başkanı, bugünkü belediye başkanıdır. Yürütme Kurulu, meclis kararlarının yürütme organıdır. Yürütme kurulu üyeleri meclis içinden ya da dışındaki kişiler arasından "*atama yoluyla*" görevlendirilirler. Bu üyelerin seçilmişler arasından atanmaları halinde meclis üyeliğinden istifa ederler.

İlçe yönetimlerinin (İlçe Meclisi, İlçe Yürütme Kurulu ve bunlarla ilgili kurum ve kuruluşlar) görevi;

(a) o ilçenin coğrafi sınırları dışına taşmayan tüm yatırım ve hizmet işleri,
(b) ilçenin, içinde yer aldığı ilin sınırları dışına taşmayan tüm yatırım ve hizmet işlerinin, il yönetimince belirlenen bölümleri,
(c) ilçenin, içinde yer aldığı ilin sınırları dışına taşan tüm yatırım ve hizmet işlerinin MY tarafından belirlenen bölümleri

ile belirlenmektedir.
İlçe yönetimleri yalnız mevcut Belediye Yasası'ndaki görevleri değil, o ilçe içindeki tüm kamu yatırımlarını yapıp, tüm kamu kuruluşlarını yönetecektir.

Aynı ilin sınırları içindeki birden fazla sayıdaki ilçeyi ilgilendiren tüm konular il yönetiminin, birden fazla sayıda ili ilgilendiren konular ise MY'in görev alanını oluşturacaktır.
İlçe Yürütme Kurulu Başkanları (mevcut sistemdeki belediye başkanları), İlçe Meclisi tarafından "*atama*" yoluyla göreve getirilecek olup, Başkan'ın seçilmiş üyeler arasından atanması halinde İlçe Meclisi üyeliğinden istifa edecektir.

İlçe Meclislerine seçilecek üyeler için, her seçim döneminden önce bir "*öğrenim durumu dağılımı araştırması*" yapılacağı ve böylece belirlenecek "*ilçe öğrenim durumu profili*" ne göre bir "*taban eğitim düzeyi*" belirleneceği öngörülmektedir. Yürütme Kurulu Başkanları için asgari öğrenim düzeyi, 4 yıllık yüksek öğrenimdir.

İlçe Meclisleri ve Yürütme Kurullarıyla ilgili mevzuat, halen belediyelerle ilgili mevzuatın gözden geçirilip geliştirilmesiyle elde edilecektir.

Bu yeni düzenlemeyle kaymakamlık kurumu ve onunla ilgili kuruluşlar kaldırılmaktadır.

Köylerin nasıl yönetileceği, köy halkının eğilimi yönünde (referandumla belirlenir) İlçe Yönetiminin vereceği kararla saptanır. Bu belirleme sonunda köyler, bir ilçenin mahalleleri gibi yönetilebileceği gibi, kendi yönetim organlarını kurmaya da karar verebilirler.

3. İl

İllerle ilgili kararlar, halen seçimle işbaşına gelmekte bulunan İl Belediye Meclislerince (yeni adı İl Meclisi) alınacak, bu kararlar ise İl Belediye Encümenlerince (yeni adı İl Yürütme Kurulu) uygulanacaktır.

İl Yönetimlerinin (İl Meclisleri, İl Yürütme Kurulları ve bunlarla ilgili kuruluşlar) görevleri;

(a) il yönetiminin gerektirdiği yatırım ve hizmet işleri,
(b) o ilin ilçelerinin sınırları dışına taşan ve fakat il sınırları dışına taşmayan tüm yatırım ve hizmet işlerinin

gerektirdiği koordinasyon,

(c) o ilin dışına taşan tüm yatırım ve hizmet işlerinin MY tarafından belirlenen bölümleridir.

Bu yeni düzenlemeyle, Valilik kurumu, İl Özel İdareleri, İl Genel Meclisleri ve bunlarla ilgili kurum ve kuruluşlar kaldırılmaktadır. Halen bu kurum ve kuruluşlarca yapılmakta bulunan işlevler, İl Meclisi, İl Yürütme Kurulu ve bunların kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmeye devam edecektir.

İl Yürütme Kurulu Başkanları (mevcut durumdaki belediye başkanı) ile İl Yürütme Kurulu Üyelerinin (mevcut durumdaki belediye meclisi üyeleri) nitelikleri, atanmaları ve seçilmişler arasından olmaları halinde istifalarıyla ilgili kurallar, (ilçe) başlığı altında belirtilenlerin aynıdır.

4. Merkezi Yönetim (MY)

Ülkenin tamamı ile, birden fazla sayıda "il"i ilgilendiren tüm yatırım ve hizmet işleri, MY tarafından kararlaştırılıp yürütülür. MY'in görevleri 2 gruba ayrılır. grupların birinde, yalnızca MY tarafından tüm ülke için yapılacak işler yer alır. Bunlar;

1. Dış Güvenlik (savunma)
2. Genel İç Güvenlik (YY'lerin sağlayacakları yerel güvenliğe ek olarak, özellikle örgütlü olaylara karşı, ülke genelinin güvenliği ile ilgili işlerdir)
3. Haberalma
4. Adalet
5. Dış İşleri
6. Hazine
7. Makro-ekonomik Yönetim
8. Ulusal Politikaların Geliştirilmesi

Diğer grupta ise MY ve YY'ler tarafından çeşitli ölçüde işbirliği içinde yürütülecek yatırım ve hizmetler yer alır.

5. MY ve YY Yürütme Organları

Gerek merkezi gerekse yerel düzeydeki karar organlarınca (TBMM, İl ve İlçe Meclisleriyle gereken yerlerde Köy Meclisleri) tarafından alınacak kararlar;

- TBMM'nin kararları Bakanlar Kurulu,
- İl Meclislerinin kararları İl Yürütme Kurulları,
- İlçe Meclislerinin kararları İlçe Yürütme Kurulları,
- Köy Meclislerinin kararları Köy Yürütme Kurulları

tarafından yürütülür.

Çeşitli yönetim birimi düzeyleri arasında işbirliğini gerektiren konular halinde, herhangi bir "*yürütme hiyerarşisi*" mevcut olmayıp, işbirliği uzlaşma yoluyla sağlanır. Bu uzlaşmanın sağlanamaması hallerinde yürütme hiyerarşisi ancak üst yönetim biriminin bir yasa koymasıyla kurulabilir. Alt ve üst yönetim birimlerinde aynı bir konuda iki ayrı yasa bulunması halinde -ki olmaması gerekir- üst yönetim biriminin yasası geçerli sayılır.

Yürütme organları, koşulların gerektirdiği şekilde bir örgütlenme biçimini benimseyebilirler. Ancak bir ilke olarak, MY ve YY'lerdeki yürütme organlarının, "**Fonksiyonel Birimler**" ve "**Proje Birimleri**" şeklinde örgütlenmesinin doğru olacağı düşünülmektedir.

Tanım olarak, *Fonksiyonel Yürütme Birimleri*, birden fazla birime ve sürekli olarak "**hizmet veren**" birimlerdir. *Proje Birimleri* ise, birden fazla birimden "**hizmet alan**" ve/ya sürekli olmayabilecek birimlerdir.

Buna göre *Fonksiyonel Birimler*'in;

- İç Güvenlik
- Dış Güvenlik (savunma)
- Haberalma
- Adalet
- Dış İşleri
- Hazine
- Maliye
- Politika Geliştirme
- Beşeri Kaynak Geliştirme
- Sosyal Politikaların Uygulanması
- Gümrük, Teşvik ve Destekleme

Proje Birimleri' nin ise;

- Sağlık
- Ticaret (iç ve dış)
- Bayındırlık
- Sanayi
- Tarım
- Ormancılık
- Hayvancılık
- Enerji
- Doğal Kaynaklar
- Ulaştırma
- Haberleşme
- Turizm
- Çalışma Hayatı
- İstihdam Sorunları
- Ulusal Bütünlük Sorunları
- Trafik Sorunları
- Doğal Çevre Sorunları
- Haklarla ilgili Sorunlar (İnsan Hakları, Hayvan Hakları, Dezavantajlı Kesimlerin Hakları, Çocuk Hakları, Kadın Hakları gibi haklar bütünüdür)
- İç Göç ve Kentleşme Sorunları
- Yüksek Enflasyon
- Tüketim Ahlakı Sorunları
- Rekabet Gücü Yetmezliği Sorunları

olması öngörülmektedir. Bu birimlerin ilgi alanındaki iş yüküne göre bazılarının birleştirilmeleri yoluyla Bakanlar Kurulu veya Yürütme Kurullarının şekillendirilmesi öngörülmektedir. TBMM ve Yerel Meclisler bu şekillendirmeyi kendi kararlarına göre yapabileceklerdir.
Yürütme Kurullarının (bakanlıklar dahil) standart bir kadro büyüklüğüne sahip olmasının ve bunun da azami 100'er kişi ile sınırlı olması ve ayrıca hiç bir kuruluşun yürütme organlarıyla doğrudan ve/ya dolaylı olarak bağlı / ilgili olmaması gerekliliğine inanılmaktadır.

* ***Haberalma***

Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk ulusunun güvenliğinin sağlanması, devletin asli görevlerinin başında yer alır. Haberalma işlevinin bu çerçevede anlaşılması gerektiğine, bir yanda toplum ve devleti tahribe yönelik iç ve dış faaliyet izlenirken, bir yanda da vatandaşların kişisel hak ve özgürlüklerinin ve özellikle de "**korkmama özgürlüğü**"nün zedelenmemesine birinci derecede özen gösterilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

• **SİVİL KESİM ÖRGÜTLENMESİ**

* ***Siyasal Partiler***

Ülkemizde çağdaş demokrasiyi gerekli kurum ve kuruluşlarıyla yerleştirmek ve bu yolla ülkenin çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırılmasını sağlamak üzere oluşturulmuş kuruluşlar içinde en önemlisi kuşkusuz siyasi partilerdir.

Bu yüksek amacı gerçekleştirmek amacını taşıyan Siyasi Partiler Yasası ise hedefine ulaşamamış ve siyasi partiler giderek, toplumumuzun bir değeri olmak yerine onun gelişmesi önünde bir engel durumuna gelmişlerdir.

Ancak hemen başlangıçta işaret edilmesi gereken nokta, her siyasi parti içinde bulunabilen değerli insanların, bu hükmün dışında kaldığı gerçeğidir. Bunun niçin ve nasıl böyle olduğunu irdelemeksizin doğru çözümler geliştirebilmek güçtür. Siyasi Partiler Yasası ve sonra da siyasi partilere çeşitli açılardan bakılarak yapılabilecek bir çözümleme, şu sonuçlara götürmektedir.

(1) Siyasi partiler'e üye olabileceklerin sınırlanmasındaki anlayış, siyaseti "ç i r k i n" hale getirmiştir
Toplum kesimleri içinden nitelikli olanların seçilip onlara siyasetin yasaklanması, siyaset içinde *"çirkin oyunlar"* olacağının peşinen kabulü anlamına gelmektedir. Bu varsayıma ek olarak iki ayrı sebebin daha, "üyelik sınırlaması"na neden olduğu düşünülmektedir. Bunlar;
(a) "Çok Elbise" kavramının yerleşmemişliği

Belirli kesimlerin siyasetten uzak tutulmalarının bir nedeni de, **çok elbise** olarak adlandırılabilecek bir kavramın, toplumumuzun *kavramlar dağarcığı* içinde yer almamış olmasıdır. (Bkz."Kaynaktaki Sorunlar-4")
Çok elbise, bireylerin birden fazla kimliğe sahip olabilmeleri, ancak her kurum içinde yalnızca o kurumla ilgili kimliği taşıyabilmeleri demektir.

(b) "Çıkar Çelişkisi" kavramının yerleşmemişliği

Kişilerin bir işi yapması için sağlanmış yetkilerini bir başka amaç doğrultusunda kullanmaları halinde ortaya çıkan "çatışan çıkarlar"ı ifade etmek için kullanılan bu son derece kullanışlı kavram, "çok elbise"

kavramının gereğini çok iyi açıklamaktadır.

(2) Siyesetten, gerçekten yasaklanması gerekenlerin uzak tutulmasındaki yetersizlik
(3) Siyaset yapmak için gereken maddi kaynaklar şeffaf değildir
(4) "Delege" sistemi kötüye kullanılmaktadır
(5) Belirli siyasal görüşleri tanıtıp, yandaş sayısını artırmak ve toplumun çeşitli özlemlerinin politikalar haline dönüşmesini sağlamakla görevli olmaları gereken siyasi parti teşkilatları, bu işlevleri bir yana bırakıp icraatta rol alma eğilimindedir
(6) Kamu görevlilerinin, siyasal kanallarla etkilenmeye açıklıkları
İdarenin tasarruflarını icra eden kamu görevlileri en az üç sebepten ötürü siyasi etkilere açıktır:

i) *Kalabalık kamu kadroları düşük ücreti, düşük ücret de yetersiz nitelikleri çağırmaktadır.*
ii) *Kamu görevlilerinin atama, terfi, tayin esaslarının belirsizliği ve ayrıca dejenere olmuş bir ücret yapısı, siyasi partiler teşkilatlarının idare tasarruflarına müdahale edebilmesine ortam hazırlamaktadır.*
iii) *Seçilmişlerin ortalama "nitelikleri" yetersizdir*

(7) "Daimi" kamu görevlisi statüsünün bulunmayışı
(8) Adayların belirlenme usullerindeki yanlışlık
Siyasi partiler ve seçim yasalarında tanımlanan aday belirleme usullerinin hepsi, **teşkilat-üye-delege çevrimi'**nin kontrolu altındadır.
Seçmenlerin önce adayları belirleyip, sonra da onlar arasından seçim yapması şeklindeki iki kademeli bir seçim yerine, yalnız partili üyelerin (ki sayıları ve kimlikleri teşkilatça belirlenir) önseçimine ve çoğu kereler de teşkilat yoklamasına (yalnız teşkilat yönetim kurullarının seçmesi) göre belirlenen adayların, halkın tam tercihlerini yansıtmaması doğaldır.
(9) Kişiler yerine siyasi partilerin seçilmesi

Seçmen, hangi partiden olursa olsun kendisini temsil edeceğine güvendiği adayları, seçebilme özgürlüğüne sahip olmalıdır.
Kişilerin önüne, yalnız siyasi parti adlarının konulması, anti-demokratik bir usuldür.

(10) Kamu kadrolarının, işsizlikle mücadelede tek araç olarak kullanılması geleneği

"Alternatif Siyaset Anlayışı" nedir?

Bir sorun ancak ve yalnız ona yol açan nedenler ortadan kaldırılarak çözülebilir.

Bu bir altın kuraldır. Bu kurala uyulmaksızın, sorunun sebep olduğu "semptom"larla uğraşarak ancak bir noktaya varılabilir: O nokta da, soruna

yol açan nedenlerin sürmesi, kendi aralarında birleşip yeni sorunlan üretmesi ve nihayet sorunla başa çıkabilmenin daha da güçleşmesi !

Yukarıki bölümde açıklanan nedenler, işte bundan dolayı çözümü yani **Alternatif Anlayış**'ı oluşturmaktadır.
Alternatif Siyaset Anlayışının ne olduğunu anlatmak için, onun yol açacağı iyilikleri sıralamak gereksizdir.
Şu kadarını belirtmek yeterlidir ki, çirkin siyasetin sebep olduğu eğrilikler ortadan kalkacak, siyaset, "*bulaşılmaması gereken bir hastalık*" olmaktan çıkıp toplumumuzun refah ve mutluluğunu sağlamada etkin bir araç olacaktır.

Özet olarak Alternatif Siyaset Anlayışı, siyasetle uğraşan kadroların siyaseti toplum çıkarları yerine bireysel çıkar sağlamak için kullanamadığı bir ortamın yaratılması anlayışıdır.
Böyle yeni bir anlayış ortamının doğması bir yandan insanımızın nitelik dokusunun gelişmesine, diğer yandan ve öncelikli olarak da siyasi partiler ve seçim yasalarında gereken değişikliklerin yapılmasına bağlıdır.
Bu değişiklikler, yukarıda (10) başlık altında toplanan olumsuzlukları giderecek şekilde bir eylem planının benimsenmesinden ibarettir. Bu hareket biçimi, özelde şu değişiklikleri gerektirmektedir:

(A) Mevcut siyaset anlayışının sorgulanmasını sağlamak
(B) "*Çirkin siyaset*"in, bölüşme kavgası verdiği pastayı küçültmek amacıyla;
1/ KİT'lerin özelleştirilmesi
2/ Kamu alımlarında şeffaflık
3/ Kamu görevlileri ücret, atama, tayin, terfi ve yer değiştirme sisteminin gözden geçirilmesi
4/ İşsizlikle mücadelede "kamuya personel almak" geleneğinin terki
(C) Siyaset ile uğraşmadaki sınırlamaların en aza İndirilmesi
(D) Toplumumuzun *Nitelik Dokusunun* geliştirilmesi
(E) Delege sisteminin kaldırılması

başlıkları altında toplanabilecek önlemler öngörülmektedir.

* ***Sendikalar***
Hangi statüde olurlarsa olsunlar (işçi, memur, sözleşmeli vb) tüm çalışanların ve bunun yanısıra tüm diğer kesimlerin (çalışmayanlar dahil) özgür örgütlenmesi, demokrasinin bir temel gereğidir.
"*Örgütlenme*"nin bireyler ve topluma bir yarar sağlayabilmesinin kritik koşulu,
"**karşıt çıkar gruplarının eşit etkinlikte örgütlenmesi**"
dir. Bunun aksine, yani çıkar gruplarından bazılarının örgütlenememesi ya da yetersiz örgütlenmesi, örgütlenememiş kesimlerin mağduriyetlerine ve o da dönerek toplumda adaletsizliklerin doğmasına yol açacaktır.

Ülkemiz bugün bu "**eksik örgütlenme**"nin

sıkıntılarını yaşamaktadır. Bir yanda etkili örgütlenmeye sahip işçi ve işveren kesimleri, diğer yanda ise çok daha kalabalık fakat örgütlenmemiş halk kesimleri, bu iki örgütün kendi çıkarlarını korumak için yaptıkları mücadeleden zarar görmektedir.

Çalışma imkanı bulabilen bir kesim, örgütlenerek taleplerini savunmak imkanını bulurken, çalıştıranlar ise (kamu ve özel kesim) maliyet artışlarını fiyatlara yansıtarak kendilerini koruyabilmektedirler.
Siyasiler ise çalışan kesimlerin oy potansiyelini düşünerek, "*çalışanların enflasyona ezdirilmemesi*" gibi bir yol benimsemektedirler. Gerçekten de, enflasyonun yüksek oranlı seyrettiği yıllar içinde zaman zaman, çalışanlar -başlangıç ücretleri düşük olmakla birlikte- enflasyona eşit ya da daha yüksek oranda gelir artışları sağlayabilmişlerdir.
Diğer yandan, tarım kesimi "taban fiyatlar" yoluyla, büyük sanayi ise otomatik -ve enflasyondan daha yüksek- fiyat artırma yoluyla enflasyondan korunabilmektedirler.

Bu durum ortaya ilginç bir soru çıkarmaktadır: Enflasyonun yükünü kim taşımaktadır? Enflasyonun ağır yükü, hiç bir pazarlık gücü bulunmayan sendikasız çalışanlar, küçük esnaf ve işsizler gibi kesimlerce taşınmaktadır. Gerçekte ise bunlar, korunması gerekli kesimlerdir.

Özet olarak, toplumumuzun bugünkü örgütlenmesinin bir "**eksik örgütlenme**" olduğu, bunun, örgütlenmemiş kesimleri mağdur etmek pahasına gerçekleşebildiği görülmektedir.
Bu duruma kısa ve orta-uzun vadeli olmak üzere iki bileşenli bir çözüm öngörülmektedir. Şöyle ki;

Orta-uzun vadede

Toplumumuz, her çıkar kesimi ile örgütlenip çıkarlarını diğer kesimlere karşı savunması gerektiği bilincine kavuşmalıdır.

Kısa vadede

Eksik örgütlenme sorunları kısa vadede çözülemez. Bu nedenle bir "**toplu uzlaşma**"ya ihtiyaç vardır. Bu uzlaşmanın temel esprisi, "**çalışan ve çalıştıranların çıkar birliği**"dir. Çalışan ve çalıştıranlar arasındaki ilişki açısından geleneksel anlayışımız (ve bir ölçüde de Dünya pratiği), tarafların çıkarlarının çatıştığı ve çalışan kesimlerin örgütlenerek bu çatışmada güçlü olmasıdır.
Bu geleneksel anlayışta işveren, düşük rekabet gücünü, düşük nitelikli personeli düşük ücretlerle çalıştırmak ve sonuçtaki düşük kaliteli mal ve hizmetini gümrük koruması ve/ya eksik rekabet koşullarıyla iç pazarda satabilmekle telafi eder. Çalışanlar ise bunu -çeşitli yollarla- cezalandırmaya çalışırlar. Bunun sonucunda doğan tablo, ne çalışana, ne çalıştırana ve ne de topluma bir yararı olmayan, bir "**ücret artışı c fiyat artışı c rekabet gücü azalması c enflasyon c yeni bir ücret artış talebi**" şeklindeki kısır döngüdür.

ÇALIŞTIRANLAR, rekabet güçlerinin "**düşük işçilik maliyeti**" ile mümkün olduğunu, "**düşük işçilik**

maliyeti"nin ise "**düşük ücret**" demek olmadığını hatta çoğunlukla tersi olabildiğini, "**düşük işçilik maliyeti**"nin ana girdilerinin "*doğru sistem kurmak*", "*innovation*", "*bilimsel yönetim*", "*toplam kalite kontrolu*" gibi unsurlar olduğunu anlamalıdırlar.

ÇALIŞANLAR ise, daha iyi çalışma koşullarının ancak daha yüksek rekabet gücü yoluyla sağlanabileceğini, bunun dışında zorlamayla sağlanabilecek ücret ve/ya çıkar artışlarının kısa bir süre sonra "**fiyat artış artışı**" olarak ellerinden geriye gideceğini idrak etmelidirler.
Buna göre yapılması gerekenler şunlardır:

"İşçi-İşveren Çıkar Birliği Bildirgesi" yayımlanması

* Eskiden çalışan ve çalıştıranlar "*karşı*" taraflardı. Bugün karşı taraf rakiplerimizdir. Eskisinden farklı olarak bugünün "*karşı*" tarafının amacı, çalışan ve çalıştıranımızdan oluşan takımı sahadan silmektir. Sahadan silinmenin anlamı ise işsizliktir.
* İşçi ve işverenin pazarlık edebilmesi, ortada paylaşımı için pazarlık edilebilecek bir pastanın varlığına bağlıdır. Pasta yok ya da küçükse paylaşma pazarlığından önce onu varetmek ya da büyütmek gerekir.
Tarafları -ki artık tektir- uzlaşmaya zorlamak için yasal düzenleme faydalı görülmemektedir. Çalışan ve çalıştıranlar, tehlikenin bilincine kendileri vararak bir araya gelmeliler ve uzlaşmaya mecbur olduklarının farkında olmalıdırlar. Hükümet bu uzlaşma atmosferinde bir "*taraf*" olmaktan kaçınmalı, diyaloğun oluşmasına katkıda bulunmalıdır. Bu uzlaşma deklarasyonu asgari şu hususlardaki fikir birliğini ifade edebilmelidir:

1- **Ücret parçalarının sadeleştirilmesi**
Çalışanlara yıl içinde sağlanan tüm nakdi, ayni ve sosyal menfaat bir araya toplanmalı, hepsi nakde çevrilmeli ve böylece ücret tek rakamla ifade edilebilmelidir.

2- **Haftalık ücret ödemesi usulü**
Gerek kuruluşların finansman ihtiyaçlarındaki pikleri azaltmak, gerek çalışanların bütçe yapabilmelerini kolaylaştırabilmek ve gerekse piyasaya çıkan para miktarındaki pikleri azaltabilmek için ücretlerin haftalık olarak ödenmesi son derece yararlıdır.

3- ***"Çalışılmış Gibi Sayılacak Haller"* in kaldırılması**

İşin sebebiyet verdiği çalışamama halleri dışında her ne sebepten olursa olsun çalışılmayan hallere ücret ödenmemesi ilkesi benimsenmelidir.

4- ***"Toplam Ücret Zammının Dağıtımı"* ilkesi**

Üretilen mal veya hizmetlerin rekabet edebilirliğini gözetebilmek için,

verilebilecek zam miktarlarının toplamı hesaplanmalıdır.
Bu "*toplam*", işyerlerindeki çeşitli ücret grupları arasında, o grupların iş değeri puanları ile orantılı olarak dağıtılmalıdır.
Bu dağıtım seyyanen olmamalı, yüksek değerli işlerden kaçışa ve düşük değerli işlerde birikmeye neden olmamalıdır.

İşyerlerinde iş değerlemesi yapılmalı ve en alt ücret gruplarının tabanı, piyasa ücret araştırmalarıyla belirlenecek ortalamaların dışına çıkmamalıdır.

Bunun aksi şekildeki dağıtımların, yüksek değerli işlerin ücretlerinden çalınmış paylar olduğunun topluca bilincine varılmalıdır.

5- Ücretlerin, (iş değeri payı + başarı payı) formülüne oturtulması

Güç ve daha az güç işlerin ücretlerini birbirlerinden ayırdedebilecek usul, iş değerlemesidir. Aynı bir işte, çok ve az çaba sarfedenlerin ayırdedilebilmesinin usulü ise başarı değerlemesi ya da teknik deyimi ile teşvikli ücret sistemi'dir.
Milli Prodüktivite Merkezi, ülke genelinde yararlanılabilecek ücret sistemleri şablonları geliştirinceye kadar geçecek süre içinde kullanılmak üzere, daha kaba ölçüler içinde yararlanılabilecek iş-değerlemesi ve pirim sistemleri geliştirilmelidir.

6- Ücretlerin, çalışanlar yerine işlere tahsisi

Yüksek değerli (iş değeri puanı yüksek) işlerde çalışmayı özendirmek, daha çok nitelik geliştirmeye çalışarak daha çok kazanmayı mümkün kılabilmek için ücretler "iş"e irtibatlanmalıdır. Böylelikle kıdemi artarak bulunduğu ücret grubunun tavanına gelmiş kişiler için yeni ilerleme imkanları doğacak ve ayrıca da ücret sistemleri dejenere edilmemiş olacaktır.
Bunun yanısıra sağlanacak olan bir diğer fayda, yüksek değerli işlerden herhangi nedenlerle ayrılan kişilerin sebep olduğu haksızlığın giderilmesidir.
Buna göre bir kişi, bulunduğu ücret grubunun tavanına ulaştığında (kıdem yoluyla), bir üst ücret grubunda yer alabilmek için eğitim talep edebilmeli; işveren ise pozisyonlarda ihtiyaç var ise bu eğitimi sağlayarak çalışanın önünü açmalıdır.

7- **İşten çıkarılanların yeniden istihdamı için özel program uygulanması**

Rekabet şartlarının gerektirmesi nedeniyle işten çıkarılması öngörülen kişiler için bir "*Yeniden İstihdam Programı*" uygulanmalıdır.

Bu, çalışmakta iken herhangi bir nedenle işini kaybetmek durumuyla karşılaşan kişilere uygulanacak bir programdır.

Programın finansmanı, işten çıkarılmak istenen her çalışan için, işveren ve devletin ödeyeceği paylar yoluyla sağlanır. Başlangıç için gerekli ilk para kamu bütçelerinden karşılanır. Böylece oluşacak fon, işini kaybedecek kişilerin iş aramaları, yeni becerilerle donatılmaları ve/ya kendi işlerini kurmak üzere desteklenmeleri için kullanılır.

Bu bildirgede sıralanan hususlar ne kadar doğru olurlarsa olsunlar taraflarca kolay benimsenmeyebilir. Özellikle, karşıt siyasi partilerin *"sempati toplamak"* ya da *"karşı tarafı yıpratmak"* amaçlarıyla gerçekler yerine hoşa gidenleri söyleme olasılıkları yüksektir.
Bu tür bir tutum bugün için sahiplerine, göreli bir avantaj sağlayabilirse de uzun dönemde herkesi güç duruma düşüreceği kesindir. Bu nedenle, çalışan ve çalıştıranlara olduğu kadar siyasi partilere de önemli bir sorumluluk düşmektedir: Bu, her ne pahasına olursa olsun *gerçekleri, tam gerçekleri ve yalnızca gerçekleri* söylemektir.

Burada devlete düşen rol ise *"uygun ortamın yaratılması"* olup, benzer toplu uzlaşıların yürürlükte olduğu (özellikle uzakdoğu) ülkelerin pratiklerini tanıtmak ve uzlaşı için arabuluculuk yapmak gibi önemli görevleri de kapsamaktadır.
Gerek çalışan gerekse çalıştıran kesime ait sendikaların, çıkarlarını bu **anlayış birliği** doğrultusunda savunmaları gerektiğine, bunun dışındaki yaklaşımların, bizzat uygulayanlara zarar getireceğine inanılmaktadır.
Çalışanların, çıkarlarını savunmadaki enstrümanlarından birisi olan "grev" ile, çalıştıranların buna karşı kullanabilecekleri "lokavt", *yasal olarak mevcut bulunması gereken ancak taraflara ve topluma yarar sağlamaktan çok uzak eski dönemlere ait araçlar* olarak değerlendirilmektedir.

* ***Meslek Kuruluşları***

Toplum hayatımızın tüm ilgi alanlarında olduğu gibi çeşitli mesleklerin de kendi içlerinde örgütlenmeleri; gerek o meslekler, gerekse ülke çıkarları bakımından son derece faydalı daha da doğrusu zorunludur.
Her meslek kuruluşunun kendi alanı ile ilgili sorunlarını ve hedeflerini konu alan önerileri, kamuoyu, idare ve siyasal partileri etkilemek için kullanılmalıdır. Batı'da, bu gibi kuruluşların başlıca işlevlerinden birisi de, Dünyada üretilen bilgileri

mensuplarına yaymak ve meslek içi eğitim vermektir.
Bütün bunları yaparken aslolan, meslek kuruluşları ile siyasal partilerin bütünleşip eylem birliği içinde olmamalarıdır. Böyle bir birlikteliğin her iki tür kurumu da dejenere edebileceğine inanılmaktadır.

Meslek kuruluşlarının, siyasal partilerin etki alanı dışında tutulmasının önemi açıktır. Ancak pratik bu değildir. Geleneksel yaklaşım, siyasi partilerin, meslek kuruluşlarını kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya çalışması ve genellikle de kullanabilmesidir. Bunun yasal önlemlerle önlenebilmesi güçtür. Çünkü anılan ilişkiler genellikle *"tarafların karşılıklı rızaları"* ile oluşmaktadırlar.

Meslek kuruluşlarını işlevlerinden uzaklaştıran bu durumun, "**Alternatif Siyaset Anlayışı**" bölümünde açıklanan yeni yaklaşım yoluyla bertaraf edilebileceğine inanılmaktadır.

* ***Dernekler***

Dernekler, vatandaşların siyasal alan dışındaki ilgilerini kanalize eden, benzer konudaki ulusal ve/ya uluslararası kuruluşlarla iletişimlerini sağlayarak, gerek o ilgi alanının gelişmesine, gerek uluslararası ilişkilerimize katkıda bulunulmasına ve gerekse idare ve siyasal partiler üzerinde yönlendirici etki yapmasına yarayan organizasyonlar olarak görülmektedir. Vatandaşların siyasal ilgileri ise siyasal partilerce kapsanmalıdır.

Dernekler konusundaki ana ilke de, sendikalar ve meslek kuruluşları gibi yalnız kendi alanında faaliyet göstermesidir. Yani ne bir siyasal parti, dernek, meslek kuruluşu ya da sendika gibi çalışmalı ve ne de bir demokratik kitle örgütü bir siyasal parti şeklinde faaliyet göstermelidir.

* ***Basın, Radyo ve Televizyonlar (BRT)***

BRT için ilke tek ve yalındır: BRT özgürdür ve sansür edilemez !
Diğer yandan, ana amacı kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi olan BRT'nin, bu amacını gerçekleştirebilmesi için sahip olduğu özgürlüklerin, ticaret ve benzeri amaçlarla kullanılmaması büyük önem taşımaktadır.

Bunu teminen, bir **BRT Yasası**'nın hazırlanması ve belirtilen bu fiilin "*birbiriyle bağdaşmayan işler*" şeklinde tanımlanıp ciddi şekilde caydırılması öngörülmektedir (Bkz. "POLİTİKALAR (a) **Birbiriyle Bağdaşmayan İşler"**).

BRT'nin içinde bulundukları düşük okuyucu, dinleyici ve seyirci sayısı (tiraj) sorununun nedenlerinden başlıcaları olarak şu iki faktör düşünülmektedir:

(1) İnsanlarımızın, sorunlarını "**bilgi edinme**" dışındaki yollarla (aracı kullanma, yasal olmayan yollara başvurma, oluruna bırakma gibi) çözme konusundaki eğilimleri,
(2) BRT'nin, "**doğru bilgilendirme**" işlevini hakkıyla yerine getirememesi.

Buna göre, tirajlarin artırılabilmesi ancak bu iki neden grubunun ortadan kaldırılmasına bağlı bulunmaktadır. Bu aynı zamanda, tiraj artırma için sıkça başvurulan promosyon, piyango vbg araçların niçin etkili olamayacağını da açıklayan bir yaklaşımdır.

BRT ile ilgili bir diğer konu da, bu kanallar yoluyla kişisel hakların ihlal edilebilmesi sorunudur. Bu sorunların şu iki yolla çözümlenebileceği ya da en azından azaltılabileceği öngörülmektedir:

(a) Birbiriyle bağdaşmayan işler hakkında benimsenecek yaklaşım nedeniyle ihlallerin azalması,
(b) Kişilik haklarıyla ilgili ihlallerin, mevcut yasalar çerçevesinde değerlendirilmesi ve diğer yollarla yapılan ihlallerin hangi cezai karşılıkları varsa, BRT yoluyla yapılanların da aynı şekilde değerlendirilmesi.
Ancak BRT'nin hitabettiği kesimin bireysel ihlallere oranla çok büyük olması nedeniyle ceza ağırlaştırmanın gerekli olduğuna inanılmaktadır.

Diğer yandan, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi yönünde olumlu bir ortam yaratmanın toplumumuzun "*en önemli sorunu*" olduğu düşünülmektedir. Buna göre öngörülen özendirici önlemler ise şunlardır:

* BRT'nin kullandığı girdilerin (kağıt, enerji, iletişim vb) çeşitli yollarla ucuzlatılması,
* BRT'nin bilgi edinme kaynaklarına erişiminin kolaylaştırılması,
* BRT'nin bilgi edinme ve bilgilendirme evrelerinde özel olarak korunmalarının sağlanması,
* *"Bilgi yoluyla sorun çözme"*nin alternatiflerinin caydırılması
* Kamu kurumlarının haksız rekabetinin önlenmesi için:

- Anadolu Ajansının özelleştirilmesi,
- Belediyelerin yalnızca belediye hizmetleri yönünde eğitim sağlayan yayınlar yapabilmesi, siyasal amaçlı yayınlara izin verilmemesi ve ancak sınırlı ölçüde reklam alabilmeleri öngörülmektedir.

POLİTİKALAR

GENEL İLKELER

(a) Birbiriyle Bağdaşmayan İşler

Genelde ekonomimizi, özelde ise ticaret hayatımızı olumsuz etkileyen bir sorun, ayrı ayrı yapıldığında rekabet ortamını olumlu etkileyen işlerin, birleştirilerek yani aynı kişi(ler)in kontrolu altında yapılması halinde rekabetin olumsuz etkilenmesidir.
Bu soruna örnek konuların başında, ticari şirketlerin kendilerine finansman kaynağı temini amacıyla banka kurmaları gelmektedir. Bankaların, topladıkları mevduatı, mevduat sahipleri açısından en verimli şekilde değerlendirip onlara en fazla nemayı, kredi talebedenlere ise en ucuz maliyetli krediyi verecek şekilde değerlendirmeleri gerekir.

Bu ise bankanın, yatırım ve kredilendirme konusunda "*peşin angajmanlar*" içinde bulunamaması demektir. Ticari gruplar içinde banka kurulması halinde ise bu koşula uyulabilmesi her zaman mümkün değildir.

Girişim özgürlüğünü zedelemeksizin bu sorunu çözümleyebilmek için öngörülen araçlardan birisi, bankaların tüm kredilerine ilişkin bilgilerin şeffaflığının sağlanması yoluyla bir kamuoyu denetimi getirilmesidir.

Bu soruna ikinci örnek, basın, radyo ve televizyonların (BRT) ticari faaliyette bulunmalarıdır.

BRT, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi amacıyla donatıldıkları yetkileri (kamu görevi yaptıkları için sağlanan ek özgürlükler), ticari amaçlarını desteklemek ya da karşı ticari girişimleri caydırmak amacıyla kullanamamalıdır. (Bkz. "**Basın Radyo ve Televizyonlar**").

Bu konuda genel olarak kullanılacak ilke şudur: "*Kişi ve/ya kuruluşlar bir alandaki rekabeti önleyecek şekilde bir araya gelemezler. Kuruluşlar, belirli bir görevi yapmak için donatıldıkları yetkileri bir başka amaçla kullanamazlar.*"

(b) Yeni teşvik ve destekleme anlayışı

"Teşvik" ve *"destekleme"*, kavram olarak şu şekilde anlaşılmaktadır: Mevcut olmayan bir tutum, davranış ya da eylemi mevcut kılabilmek için, bunları caydıran neden(ler)in ortadan kaldırılması ya da etkilerinin azaltılmasının sebep olacağı maliyetin *"bir bölümünün"* karşılanmasına "**teşvik (özendirme)**" denilmiştir. Buna *sübvansiyon* da denilecektir.

Bir mal ve/ya hizmet üreticisinin ülke dışından maruz kalacağı ve bir başka yolla (uluslararası rekabeti sağlama anlaşmaları, diplomasi, karşılıklılık, baskı gibi) giderilemeyen haksız rekabet koşullarının etkilerinin yine *"bir bölümünün"* devletçe karşılanması ise "**destekleme**" olarak anlaşılmalıdır.
Burada kullanılan "**bir bölümü**" deyimi son derece önemlidir. Çünkü hangi nedenden doğmuş olursa olsun, teşvike ihtiyaç duyulan olgunun maliyetinin yüksekliğine neden olan unsurlarla mücadele için bir dürtüye ihtiyaç vardır. Maliyet artırıcı etkilerin *"bir bölümü"* yerine *"tamamının"* tazmin edilmesi halinde bu dürtü ortadan kalkmış olacaktır. Maliyet artırıcı etkinin ne kadarlık bölümünün tazmin edileceği yani teşvik oranı, bu bakımdan son derece önemli bir konudur.
Örneğin, kamu personeli ücret zamlarında, personelin

kontrolunun *"oldukça"* dışında gelişen enflasyonun *"tamamen"* tazmin edilmesi hallerinde -ki pratik böyledir-, o kesimin enflasyonla mücadele dürtüsü yok edilmiş olmaktadır.

Teşvik, "**olması istenilen**"e engel olan neden(ler)in tek tek belirlenmesi ve bunların etkilerinin minimize edilmesi için geliştirilecek önlemlerin bir "paket" halinde uygulanmasıdır.
Bu yaklaşıma göre teşvik yalnızca, "**olması istenilen**" ile ilgili kesim(ler)e vaadedilen bir "ödül" değildir. Çünkü, "**olması istenilen**"i engelleyen neden(ler) yalnızca o ilgili kesimlerin "isteksizliği" olmayabilir ve çoğunlukla da öyle değildir.

Bu yaklaşım, geleneksel teşvik anlayışından (ödüllendirme yoluyla harekete geçirme) çok farklıdır. Geleneksel *"ödüllendirme"* anlayışı, "**olması istenilen**"i engelleyen neden(ler) ile ilgilenmediği için çoğunlukla *"imajiner (hayali)"* oluşumlara yol açmaktadır. Çünkü engelleyen neden(ler) sürmekte, fakat ödüller de özendirmektedir. İmkansızlık ve ödülün tahrik ediciliği birleşince "imajiner" olgular kaçınılmaz olmaktadır.

Teşvik paketleri bir defada uygulanıp sonuçlanamayabilecek önlemleri de içerebilirler. Önlemlerin bir bölümü zaman içine yayılmak zorundadır. Bu özellik dolayısıyla paketler birer "**program**" olmak durumundadırlar. Buna göre her programda olduğu gibi teşvik programlarının da *"yönetilmeleri"* gerekmektedir. Çeşitli politikalar için geliştirilecek programlardan oluşacak bütünün yönetimine de "**teşvik yönetimi**" adı verilecektir. Makro düzeyde teşvik yönetiminin tek elden yapılması bir zorunluktur. Çünkü çeşitli teşvik programları arasında tutarlık sağlanmak zorunluğu vardır.
Eko-Liberal Siyasi Hareketin teşvik etmek istediği birçok hedef vardır. Bunlara, bu model uyarınca yaklaşılacak, geleneksel ödüllendirme yöntemi ancak "*nadir*" hallerde kullanılacaktır.
Genellikle tarım ürünleri için uygulanagelen "**destekleme**" sistemi için de benzer bir felsefe uygulanacaktır. Tarım ürünleri konusunda hem teşvik hem de zaman zaman destekleme uygulanmak zorunluğu vardır.

Gübre, akaryakıt, yem, enerji, enflasyon gibi faktörlerden doğan maliyet fazlalarının "*bir bölümünün*" teşvik yoluyla karşılanması, bir yandan da bu maliyet fazlalıklarını gidermeye yönelik programların uygulanması gerekir.

Diğer yandan ise Dünya tarım ürünleri pazarında damping yoluyla fiyat düşüren uygulamalar olduğunda, önce destekleme dışındaki önlemlerle, bu yetmediği takdirde de destekleme yoluyla bu olgular karşılanmalıdır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere ne sanayi ve ne de tarım ürünlerinde, sabit bir ödüllendirme ya da devletin yıllık yükümlülüğü biçiminde teşvik ve desteklenme **uygulanmaması** öngörülmektedir. Ne üretileceği, ne zaman ve ne kadar üretileceği kararlarında belirleyici, rekabet piyasasının koşulları olacaktır.

(c) Global Pazar Yaklaşımı

Ürün cinsi konusunda yönlendirme yapan politikaların başarılı olamadığı, yapılan büyük yatırımlardan beklenen sonuçların alınamadığı başka ülkelerin deneyimlerinden görülmüştür.
Türkiye ekonomisi için hedef pazar bütün Dünyadır. Dünyanın herhangi bir yerindeki ihtiyaçlar, Türkiye için birer iş potansiyelidir.

(d) İcat ve Geliştirme (*Inventions and Innovations*)

Ekonominin herhangi bir alanında (tarım, sanayi, ormancılık, enerji üretimi gibi) başarılı olabilmek için mutlaka **icat** ve **geliştirme** alanındaki performansımızın iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu iki alandaki geleneksel geri kalmışlığımızın, tüm sosyo-ekonomik sorunlarımıza kaynaklık ettiğine inanılmaktadır (Bkz."Bilim ve Teknoloji").

EKONOMİK POLİTİKALAR

Sanayi ve Ticaret

Önceden belirlenmiş belirli sanayi kesimlerinin özendirilmesine dayalı "*yönlendirici*" politikaların başarılı olamayacağı düşünülmektedir. Bunun nedenleri şunlardır;

(1) Bu tür yaklaşımlar, denendikleri ülkelerde başarılı olamamışlardır, (2)
Dünya konjonktüründeki değişmeler, bu tür politikaların hareket noktası olan "*tahmin ve varsayımlar*"ı kökten değiştirebilmektedir, (3)
Türkiye, lokomotif olarak seçilebilecek alan(lar)da rekabet gücü elde edebilmesi için gereken yatırım kaynaklarına ve teknoloji üretimi mekanizmalarına sahip değildir.

"*Yönlendirici*" bir sanayi politikası yerine, "*Global Pazar Yaklaşımı*" ilkesiyle tanımlanan geniş pazarlara açılmak, oralarda saptanacak ihtiyaçları, yerine ve zamanına göre daha ucuza / kaliteli üretebilmek ve/ya alıp-satabilmek, benimsenmesi gereken yaklaşım olarak görülmektedir.

Bugün göreli üstünlüğe sahip olduğumuz tekstil, konfeksiyon gibi alanlarda dahi, teknoloji üretemediğimiz için bu alandaki üstünlüğümüzü yakın bir gelecekte diğer rakiplere kaptırma tehlikesi bulunmaktadır.

Halen sanayimiz içinde yer alan otomotiv, çimento, petro-kimya, kağıt, cam, demir-çelik, elektronik gibi sektörlerin ancak gümrük koruması altında yaşayabildiği, bu sektörlerin *"ithal teknoloji"* ile yaşamlarını sürdürebildikleri, gerçekte ise bir *"göreli üstünlük"*e sahip bulunmadıkları değerlendirilmektedir.

"İthal teknoloji" ise, rekabet kavramının doğası nedeniyle daima, onu üretenin sahip olduğu "**cari teknolojiden en az bir adım geri**" olmak zorundadır. Bu ise ithal teknolojinin aynı zamanda düşük rekabet gücü ile eşdeğer anlamda olacağını göstermektedir.

Halen büyük yatırımlar yapılmış olan bu sektörlerin rekabet güçlerinin yükseltilmesi için bir "**Rekabet Gücü Geliştirme Programı**" na ihtiyaç vardır. Bu program başlıkları itibariyle şu önlemlerden oluşmaktadır:

A- İlk adım : Tehlikenin Farkına Varmak !

B- İkinci adım: belirli süreli bir "Kriz Planı" çerçevesinde:

a- "**Kriz Planı**"nı uygulayacak organın tanımlanması ve gerekli yetkilerle donatımı

b- "**Acil İhtiyaç**" bileşeni

1-*İşçi-işveren Çıkar Birliği Deklarasyonu* 'nu yayımlamak

2-Sanayimizin rekabet gücünü artırma programı uygulanması:

i-Gümrük koruma oranlarının gözden geçirilmesi

ii-Kur politikalarının gözden geçirilmesi

iii-Teşvik sisteminin gözden geçirilmesi

iv-Peşin verginin kaldırılması

v-Kamu bankacılığının özelleştirilmesi

vi-Kredi faizlerini düşürecek program uygulanması

vii-Kritik mallar için istikrar fonu uygulanması *(zamlandığında, girdi olduğu diğer mal ve hizmetlerin maliyetlerini artırarak, bir zam-maliyet artışı-zam sarmalına yol açan mallara "kritik mallar" denilmiştir)*

3- Kamu harcamalarının azaltılması

4- Kamu alımlarındaki haksız rekabetin önlenmesi (Bkz. "Kamu Alımları")

5- Menkul kıymetler borsasının geliştirilmesi

6- Enflasyonla mücadele (Bkz. "Enflasyonla Mücadele")

c- "**Yanlışları Onarım**" bileşeni

1- Çalışma hayatının temel elemanlarının (Bkz. "İşçi-işveren çıkar birliği deklarasyonu") kurumlaştırılması

2- Milli Prodüktivite Merkezinin reorganizasyonu

3- Rekabet gücünün,düşük işçi ücretleriyle sağlanamıyacağı bilincinin geliştirilmesi

4- Sanayide, yönetim teknikleri kullanımını artırma ve yaygınlaştırma programı uygulanması (Bkz. "Kamu Maliyesi-Vergi Alamamanın Nedenleri-B3i")

5- Girişimciliğin desteklenmesi

(Bkz. "Girişimcilik")

6- Beceri dokusunun geliştirilmesi
7- Sanayinin, teknoloji üretimi için desteklenmesi (Bkz. "Bilim ve Teknoloji")
8- Devletin, ortam hazırlayıcılık rolüne çekilmesi
9- Toplum yaşamına akılcı düşüncenin egemen kılınması (Bkz. "Eğitim")

Diğer yandan, halen sanayimizin ilgilenmediği bir alan, hem sanayimiz ve hem de insanlarımızın "*nitelik dokuları*"nın geliştirilmesi açısından (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-1") önem taşımaktadır.

Bu alan, "*Multi-Media Destekli Eğitim*" teknolojilerinin kullanımıdır (Bkz. "Eğitim"). Bu öğrenim teknolojilerinin insanımızın hizmetinde kullanılabilmesi, bu alandaki sanayiye bizzat sahip olmakla mümkündür. Bu ise sanayimiz açısından önemli bir potansiyeldir.

"Yönlendirici" bir sanayi politikası yaklaşımı benimsenmemekle birlikte, bu ilkenin birkaç istisnasından biri olarak "teşvik"lerin bu potansiyeli harekete geçirecek şekilde kullanımı öngörülmektedir.

Sanayi yatırımlarının tümünün, hangi koşullar altında olursa olsun özel girişimciler eliyle yapılması ilkesi benimsenmektedir.

"*Devletin, özel sektörün yatırım yapmak istemediği alanlara yatırım yapması*" yaklaşımının, geçerliği olmadığı ortaya çıkmış bulunan *karma ekonomik felsefe*'nin bir ürünü olduğu düşünülmektedir. Özel sektörün yatırım yapmak "istemeyişi" olgusunun mevcut olduğu yer ve zamanlar -ki bir gerçektir- incelendiğinde, bu isteksizliğin rasyonel nedenleri olduğu görülecektir. Bu nedenler, yapılacak yatırımların karsız ve/ya verimsiz olmasına yol açabilecek faktörler olup, bu nedenler mevcut olduğu (ve ortadan kaldırılamadığı) sürece yatırımı hangi kesim yaparsa yapsın sonuç değişmeyecektir.

Buna göre, bu *"nedenler"*i ortadan kaldırmaksızın yatırımı devlete yaptırmak, bu kar ve/ya verim düşüklüğünün faturasını topluma ödetmek demektir. Bu nedenle, –alt yapı yatırımları dahil- tüm yatırımların özel sektör eliyle yapılması ilkesi benimsenmektedir.
Yatırımın makul sürede geri dönmemesi, kar marjının düşük olması, mahrumiyet bölgesi olması ya da güvensiz olması gibi nedenlerle özel sektörün bugüne kadar girmediği alanların *"teşvik"* ve/ya *"destekleme"* yollarıyla dezavantajlarının giderilmesi öngörülmektedir.

Baraj, santral, karayolu, liman, hava alanı, okul, hastane gibi tüm yatırımlarda bu yaklaşımın işletilebilmesi için iki aşamalı bir hareket biçimi öngörülmektedir. Şöyle ki;

Birinci aşamada bu yatırımların özel sektör tarafından yapılabilmesi için kredi kaynaklarının maliyetlerini azaltıcı "teşvikler" uygulanacak ve böylece özel sektörün olası kaynak yetmezlikleri aşılacaktır. Bu yolla gerçekleştirilecek tesisler yatırımcılardan geriye kiralanıp işletilmeleri sağlanacaktır.

Bu yaklaşım ilk bakışta *"devletin bizzat yatırım yapması"* ile özdeş olarak görülebilirse de, gerek yatırım alanlarının daha rasyonel seçilmesi (siyasal baskılardan arındığı için), gerek daha süratli tamamlanması ve gerekse yatırım dolayısıyla kamu kadroları şişmeyeceği için özel sektör eliyle yatırımın -gerek yatırım gerekse işletme evrelerinde- önemli avantajları

olacaktır. Ayrıca, kredi kaynakları da özelleştirilmiş bankalara ait olacağı için (Bkz."Bankacılık"), yatırım fizibiliteleri daha rasyonel esaslara dayalı olacaktır.

İkinci aşamada, yani özel sektörün elinde sermaye birikimi oluşup bu yatırımların daha büyük bölümünü öz kaynaklarla finanse etmek mümkün hale geldiğinde, bir yandan da bu tür tesislerin özel sektör eliyle işletilmesi mümkün hale gelecektir. Birinci aşama, bu ikinci evre için bir hazırlık dönemi niteliğindedir. Bu aşamada tüm yatırımların finansmanı ve işletimi devletin asgari katkısı ve dolayısıyla da asgari müdahalesiyle gerçekleşecektir.

Tarım ve Hayvancılık

Tarım ürünlerinin her yıl, enflasyon oranının üzerinde artan taban fiyat uygulaması yoluyla "**koşulsuz desteklenmesi**"nin, toplum kesimleri arasında haksız gelir aktarımına yol açtığı düşünülmektedir.

Ekonomimizin diğer kesimlerinde olduğu gibi tarımda da aslolan, rekabet gücü açısından Dünya normlarıyla başabaş olunabilmesidir. Ancak, bir çok ülkenin hiç olmazsa zaman zaman çeşitli yöntemlerle tarım ürünlerini koruduğu ve bu korumanın Türk tarımına zarar verdiği de bir gerçektir. Diğer yandan, tarım ürünlerimizin girdilerinde de, rakiplerimize oranla fiyat yükseklikleri mevcuttur.
Yeni "destek" sistemi, bu iki bileşenin -bir bölümünün- devletçe telafi edilmesinden ibaret olacaktır.

Suni gübre ve tarım ilaçlarının ekolojik sisteme olan bozucu etkilerinden ötürü, organik tarıma ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tarımsal nüfusun %10'un altına indirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Tarımın, kırsal kesimin tek işi olması ve başka imkan olmadığı için desteklenmesi yaklaşımı kabul edilemez. Kırsal kesimde, başta tarımsal sanayi olmak üzere tüm " yapılabilir " işlerin teşvikinin yararlı olduğuna, kırdan kente işsizlik nedeniyle doğan göç bileşeninin önlenme yollarından birisinin de bu olduğuna inanılmaktadır (Bkz. "Göç ve Kentleşme").
Tarım kesimi için özel sektörün ihtisas bankaları kurması özendirilmelidir.
Üzerinde tarım yapılan ve hazineye ait araziler özelleştirilmelidir.
Çiftçi örgütlenmesi, siyasal kullanımlar ve devlet müdahalesinden "tamamen uzak" olarak yeniden sağlanmalıdır.
Diğer yandan, üretici belgesine sahip her çiftçinin beyan esasına dayalı olarak vergilendirilmesi, böylece götürü vergilendirmeden doğan -çiftçi veya devlet aleyhine- mağduriyetin giderilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Ormancılık

Ülkemizin yüzölçümüne göre gerçek ormanla kaplı alanlarının oranı, olması gerekene nazaran yetersizdir.

Toplumun refahı yönünde büyük bir itici güç olması gerekirken, idare ve vatandaş arasında sürekli anlaşmazlık konusu olan ormanlarımızın, aynen topraklarda olduğu gibi bütünüyle vatandaşların mülkiyetinde olması gerektiğine inanılmaktadır. Ormanlarımız ancak bu şekilde korunup geliştirilebilir.

Ancak bu özelleştirmenin, belirli sayıdaki elde birikimi,

tekelleşme, gelir bölüşümü adaletsizlikleri ve halen geçimini bu yoldan sağlayanların mağduriyetine yol açmaması için akılcı bir program uyarınca yapımı gereklidir.

Diğer yandan, endüstriyel gelişimini büyük oranda tamamlamış ülkeler sahip oldukları doğal çevreleri tahrip etmişler, bu defa, gelişmekte olan ülkelere dönerek onların endüstriyel gelişimlerini sınırlamak istemektedirler. Bu durum, ülkemizin halen kullanılmayan alanlarının ormanlaştırılması için kullanılabilecek bir koz olarak görülmektedir.

Enerji

Temiz enerji kaynaklarına yönelinmesi temel politika olmalıdır.
Hidrolik, güneş ve sıcak su potansiyellerinin daha büyük bölümünden yararlanılmalı; kömüre dayalı termik santrallar çevre koruyucu önlemlerle birlikte işletilmelidir.
Nükleer santralların, gerekli koşullara uygun işletildiği takdirde olumsuzluklarının kabul edilebilir ölçüde olduğuna, Türkiye'nin enerji ihtiyacı artış eğilimi dikkate alındığında nükleer santrallar kullanılmaksızın ihtiyacın karşılanamayacağı düşünülmektedir.

Enerji politikamızın diğer bir ilkesi de; mevcut enerjinin daha yüksek verimlerle kullanılmasını sağlayabilecek bir *"Ulusal Enerji Tasarrufu Programı* " uygulamaktır.

Bu program, iki ampulden birisinin söndürülmesi şeklinde özetlenebilecek marjinal tasarruf politikalarından farklı olup; yeni teknolojiler vasıtasıyla tüm enerji tüketen araç ve tesislerin daha yüksek verimli tasarımı ve işletimi için bir seri özendirici ve emredici hükmün birlikte uygulanmasıdır. Atık enerjiye tarife uygulanmasının da bu programın bir parçası olması gerektiği düşünülmektedir.

Birim enerji fiyatlarının, ekonomide rekabet ettiğimiz ülkelere nazaran yüksek olduğuna, bunun sanayi alanında rekabet düşüklüğüne neden olduğuna ve enerji fiyatlarının azaltılması gerektiğine inanılmaktadır. Fiyatların düşürülebilmesi için bir "önlemler paketi" uygulanmalıdır. Bu paket içinde;

- TEK'in özelleştirilmesi,
- Yerel enerji potansiyellerinden yararlanmanın "teşvik" edilmesi,
- Enerjinin fiyatlandırılmasında *"tasarrufla orantılı indirim"* uygulanması
- Atık enerjinin ücretlendirilmesi,
- Yüksek verimlilik yoluyla kullandığı enerji düzeyini düşüren teknolojilerin teşviki,
- Selektif sübvansiyon (maliyet içinde enerji payının yüksek olduğu ve rekabet gücü yüksek olabilecek alanlarda enerjinin sübvansiyone edilmesi)

önlemleri bulunacaktır.

Bunun yanısıra; FBC (*Fluidized Bed Combustion*) teknolojisi yoluyla, düşük kaliteli linyitlerin yakılması konusunda ***geliştirme*** ve *füzyon enerjisi* konusunda yapılmakta olan araştırmaların yakından ***izlenmesi*** öngörülmektedir.

Doğal Kaynaklar

Devletin mülkiyetindeki tüm madenlerin özelleştirilmesi öngörülmektedir.

Genel olarak, doğal kaynakların işletimindeki önemli olan

ölçünün; mevcut potansiyelleri tahrip etmeyecek bir işletme biçimi; doğal kaynakların ihracı sırasında uygun pazarlama stratejileriyle uygun fiyat temini; ihracatta doğrudan ham madde yerine katma değeri artırılmış maddelerin ihracının teşviki ve ham madde ihracında caydırıcı ekonomik önlemlerin uygulanması ve nihayet mülkiyetin tabana yayılmasını sağlayacak tedbirlerin alınması olduğuna, bu tedbirler altında özel kesim mülkiyet ve işletmeciliğinin verimliliği artıracağına inanılmaktadır.

Ulaştırma

Ulaştırma politikasının ana ilkesi kitle taşımacılığına ağırlık vermektir. Demiryolu taşımacılığının, toplam taşımacılık içindeki payının artırılması gerektiği, süper-hızlı tren gibi demontrasyon etkisi yüksek ancak rasyonelliği tartışmalı uygulamaların daha ileri yıllara bırakılması gerektiği, mevcut demiryollarının rehabilite edilerek ortalama hızların artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Demiryolu, denizyolu ve havayolu işletmeciliğinin özelleştirilmesi gerektiği, ancak mevcut karlılık durumu ile mülkiyet özelleştirmenin şimdilik mümkün olamayacağı düşünülmektedir. Bu nedenlerle ilk aşamada "işletmeciliğin özelleştirilmesi" öngörülmektedir (Bkz."Özelleştirme").
Diğer yandan *Yap-İşlet-Devret* yöntemi ile, yapılabilirliği belirlenecek otoyol ve diğer ulaştırma imkanlarının gerçekleştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Hava yolu ile ulaşımda model, uluslararası standartlarda bölgesel nitelikli az sayıda hava alanını çevreleyen, çok sayıda, küçük uçakların inip kalkmasına elverişli daha düşük standartlı hava alanlarıdır. Hava alanlarının ve havayolu işletmeciliğinin özel girişimcilerce yapımı için gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmektedir.

Haberleşme

Coğrafi açıdan dağınık olan ülkemizde bunu göreli olarak azaltabilecek yöntem, modern iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanımıdır.

Diğer yandan Türkiyeyi dış dünyaya irtibatlayacak olan çeşitli "*ağ*"lara bağlantı yapmanın teşviki gerekir. Kamu ve özel kesimlerce, uluslararası ticari, teknik, ekonomik veya sosyal amaçlı ağlara bağlantılar kuvvetle teşvik edilmelidir.

Yaygın eğitim, Sağlık Bilgi Ağı ve benzeri uygulamalar açısından tüm ülkemizi kapsayan bir uydu iletişim sistemi gereklidir.

Turizm

Rekabet gücü yüksek bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, yerel halk ve turistler için mümkün olan en iyi sosyal ortamların yaratılması ile doğal ve kültürel değerlerin sürekliliğinin korunması, turizm politikasının amaçlarıdır.

Turizmin yalnızca konaklama tesisleri ve salt ticari ilişki olarak gören "**sert turizm**" denilebilecek yaklaşım yerine, doğal ve kültürel çevreyle iletişimi ön plana alan, ama fiziki yapılanmayı da ihmal etmeyen "**yumuşak turizm**" (*soft tourism*) ve "**özel ilgi turizmi**" (*special interest tourism*) yaklaşımı benimsenmektedir.

Diğer yandan, turizm yatırımlarında kamu arazilerinin tahsisinde yeni bir yaklaşım öngörülmektedir. Şöyle ki;

2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası (TTY) uyarınca turistik tesis kurmak isteyenlere, kamu arazileri uzun süreli tahsis edilebilmektedir.
Bu enstrüman, bugün sahip olduğumuz birçok tesisin ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. Arasında, sahillerin bozulması, haksız rekabet araçlarının kullanımına yol açması gibi olumsuzluklara sebep olanlar bulunsa da, *genelde faydalı* bir araç olarak değerlendirilmelidir. Yapılması gereken, sistemin iyi işlemeyen yanlarının gözden geçirilip daha yararlı hale getirilmesidir.
Gözden geçirilmesi gereken başlıca 4 sorun, arazilerin küçük parçalar halinde bölünmesi ve her parçanın ayrı bir yatırımcıya tahsis edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bunlar:

(1) Turizm Bakanlığı başta olmak üzere bürokratik merciler çok sayıda yatırımcı ile karşı karşıya gelmekte, bunların kimi yersiz veya haksız taleplerine karşı koymaya çalışmaktadırlar.

Yatırımcıların çok ve mali güçlerinin sınırlı olması, onları kimi zaman yasal vecibelerini yerine getirmek yerine *yan yollar* aramaya ve bulmaya itmektedir.

(2) Bir "bütün" arazi parçası üzerinde çok sayıda yatırımcı, birbiriyle uyumsuz yapılaşma yaratmaktadırlar.
Her yatırımcı, kendisine tahsis edilen araziden azami geliri sağlayabilmek için yoğunluk sınırlarını zorlamaktadır.
Ayrıca da bu tür tesislere ortak hizmet verecek tesisler hiç birinin sorumluluk alanına girmemekte (sahillerdeki kafeterya, duş, WC gibi tesisler), bunları devlet yapmak zorunda kalmaktadır. Bugün turizm alan ve merkezlerinde rastlanan görüntü kirliliğinin bir nedeni budur.

(3) Yapılan yatırımların halka açılması genellikle mümkün olamamaktadır. Çünkü ortalama tesis büyüklükleri ve bunları halka pazarlayacak kuruluşların işin içine baştan katılmamış olması, halka açılmayı mümkün kılmamaktadır.

(4) Kredilerin geri ödenme döneminde zorluğa düşen yatırımcılarla devlet arasında sorunlar doğmaktadır. Yatırımcılar, küçük tesislerinin pazarlanmasında gerekli beceriyi her zaman gösterememekte, bunun sonucunda da mali güçlükler ya da tesisin elden çıkarılarak bu alandaki uluslararası tekellerin eline geçmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Özet olarak mali gücü ve Dünya ile ilişkileri sınırlı ve de küçük bir alandan azami geliri sağlamaya güdülenmiş çok sayıda yatırımcıya arazi tahsisi birçok soruna yol açmaktadır.
Bunun yerine öngörülen modelin ana hatları ise şu şekildedir:

(a) Bir turizm alanının içinde bulunması gereken bütün tesisleri, belirli yoğunluk sınırları aşılmaksızın bulundurabilecek arazi parçaları seçilir.
Sık rastlandığı şekliyle, bir kişinin yerini kendi seçip belirttiği ufak bir alanın tahsisine, bu modelde yer yoktur. Böyle bir istek halinde, aynen imar planlarındaki yönteme benzer şekilde, önce o yörenin "**bütünüyle**" turizm planı yapılır.

(b) Bu şekilde belirlenen alanlar bir yatırımcıya değil, bir *konsorsiyum'* a tahsis edilir. *Konsorsiyum* içinde bulunması gereken asgari kuruluşlar şunlar olacaktır:
- Kapital sahip(ler)i,

- Banka(lar),
- Turizm işletme şirketi,
- Pazarlama şirketi,
- Yatırımın belirli bir yüzdesini (örneğin %30-40 gibi), hisse senedi karşılığında finanse eden halk.

Bu ögelerden uygun birisi *konsorsiyum liderliği* ni yapar ve devlete tek muhatap olur. Konsorsiyumu oluşturan kuruluşların, konularında deneyimli ve güvenilirliğini kanıtlamış olmaları zorunluğu vardır.

Konsorsiyum ortakları içindeki banka(lar), gerek hisse senetlerinin pazarlanması, gerekse finansman temini işlevlerini yerine getirirler. Ayrıca fonlarını sağlam bir yatırımla değerlendirmiş olurlar.

(c) Tahsis edilen arazi için öngörülen amaç ve bu amaca yönelik proje, konsorsiyum tarafından yapılır ve halka açıkça ilan edilerek eleştirilmesi sağlanır. Bu eleştiriler ve Turizm Bakanlığının önerileri doğrultusunda revize edilip onaylanır. Projeler, bakanlığın turizm master planlarına ve/ya genel olarak öngördüğü ilkelere uygun olmak zorundadır.

(d) Konsorsiyum, projesinde öngörülen tesislerin bir kısmını başka yatırımcılar eliyle yapabilir. Aynen bugün Turizm Bakanlığının küçük arazi parçalarını yatırımcılara tahsis etmesi gibi, konsorsiyum da bütün arazi içindeki bölümleri yatırımcılara tahsis edebilir. Yani kendisine tahsis edilmiş arazinin parçaları üzerinde üçüncü şahıslara irtifak hakkı tesis edebilir.
Ancak, bunun bugünkü durumdan farkı, yatırımcıların istedikleri tesisleri yapmak yerine belirli ve kendi içinde tutarlı bir projeye uymak zorunluklarıdır.
Konsorsiyum, arazi tahsisleri karşılığında uygun göreceği teminatı isteyebilir. Yatırımcılarla doğabilecek tüm sorunları kendisi çözer.

(e) Halka açılan hisseler, yatırımın belirli parçalarını temsil eden hisse senetlerinin satışı yoluyla yapılabileceği gibi, *"yatak satışı"* şeklinde de yapılabilir. Böylece, bir yatak satın alarak onun yatırımını finanse eden bir kişi, senenin belirli bir döneminde yatağı kendisi kullanma hakkını da elde etmiş olabilir. Geri kalan zamanda ise yatağın sağladığı geliri alarak yatırımının nemasını geriye kazanmış olacaktır.

İç turizmin hareketlendirilmesi, sermayenin tabana yayılması ve finansman darboğazlarının aşılması ve küçük tasarruf sahiplerinin gelirlerinin artırılması gibi avantajlar, bu yöntemin bir kaç avantajıdır.

Özet olarak bu model, yalnızca küçük güzel koyların değil, çok daha büyük alanların entegre biçimde değerlendirilmesi imkanını yaratmaktadır.
Ayrıca yatırımcılar, yalnız direkt turizm yatırımları değil, turizme dolaylı girdi olan el sanatları üretimi ve pazarlaması, çiftlik işletimi gibi konuları da projeleri içine dahil edebileceklerdir.
Bu yaklaşım, kırılganlığı *(fragility)* yüksek bir sektör olan turizmin çeşitli krizler karşısındaki davranışını da olumlu olarak etkileyebilecektir.

Diğer yandan, turizm tanıtmamızın, ülkemizin genel imajı ile çok yakından ilgili olduğu; diğer özellikleri bilinip sevilen bir ülkenin turizminin de bundan yararlanacağına inanılmaktadır. Dış turizmin, ancak sağlıklı bir iç turizm ile desteklenirse dengeli bir yapı oluşacağı düşünülmektedir.

Turizm işletmeciliği ve pazarlama konusunda uluslararası

piyasadaki organizasyonlarla işbirliği yapılması gerekli ve yararlı, fakat tesislerimizin kontrolunun bu kuruluşlara geçmemesi de vazgeçilemez bir koşuldur.

Turizm sektöründe çalışan personelin eğitim yetersizliği, bu sektörümüzün zayıf noktalarından birisi ve başlıcasıdır.
Bu amaçla, turizm sektöründe her işin ancak bir sertifikayla icra edilebileceği, bu sertifikaların ise bir eğitime dayalı olacağı, bu eğitimin ise "**Multi-Media Destekli Eğitim**" teknolojileri yoluyla olması gerektiği, öğretici personel eksiği, eğitilecek kesimin ön-bilgi ve formasyon heterojenliği ve eğitilecek personelin eğitime ayırabilecekleri sürelerin ve zamanlarının dağınıklığının ancak bu yolla aşılabileceği düşünülmektedir. Bu eğitimin bütünüyle özel girişimciler eliyle yapılması öngörülmektedir.

Doğal dengenin bilinçli korunmasına yardımcı olabilen ve fakat bu arada *canlı öldürme* ile *zevk* unsurlarını birbirine irtibatlamaya imkan veren avcılık sporunun ilkelerinin gözden geçirilip; av turizminin de tamamen bu şartlar altına çekilmesi gerektiğine ve " *canlı öldürmek için ülke gezmek* " kavramı yerine " *gezilen bir ülkenin yaban hayatını tanıma (foto-safari vb yollarla)* " kavramının geçirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

İşsizlik

İşsizlikle mücadelenin yolu, ona yol açan nedenlerin hepsinin doğru olarak saptanması ve o nedenlerin her biri için ayrı ayrı çözüm(ler) geliştirilmesi ve bütün bu önlemlerin bir bütün (program) olarak uygulanmasıdır.

İşsizliğe yol açan nedenler çeşitlidir. Geleneksel olarak dile getirilen "yatırım azlığı" tam doğru bir teşhis değildir. Nitekim OECD ülkeleri arasında 1974-86 yılları arasında yapılan bir araştırma, yatırım-istihdam ilişkisinin "koşulsuz" olmadığını, *innovation* ve *yeniden beceri kazandırma* sistemlerinin mutlaka gerekli olduğunu göstermiştir. Türkiye'de de, yüksek büyüme hızı gerçekleşen yıllarda işsizliğin daima azalma göstermeyişi de bunu kanıtlayan bir olgudur.

Yine geleneksel anlayışa göre enflasyonla işsizlik birbirlerine zıt olgulardır. Türkiye'de ise enflasyon ve işsizliğin çoğu sebepleri aynıdır. Dolayısıyla enflasyona yol açan çoğu nedenler aynı zamanda işsizliğin de sebepleri arasındadır. Ayrıca enflasyonun kendisi de çeşitli yollarla işsizlik yaratmaktadır.

Ülkemizdeki işsizliğin nedenlerinin içinde bilgi-beceri yetmezliği, hızlı nüfus artışı, iş kurma ortamının caydırıcılığı, yüksek enflasyon, pahalı para, teknoloji üretememek, kamu alımlarının istihdam ortamını özendirecek şekilde düzgün yapılmayışı, mevcut kuruluşların rekabet güçlerinin yetmezliği ve tüketim ahlakımızdaki yetmezliklerin yeraldığına inanılmaktadır.

İşsizliğe yol açan nedenlerden birisi de işgücü piyasasının kurallarına aykırı olarak yapılan zorlamalardır. Mevcut işlerin sürekliliğinin, bu kurallara göre değerlendirilmesi yerine yasal güvenceye bağlanmaya çalışılması, sendikalı çalışanların taleplerinin, kuruluşların kaldırabileceğinin üzerinde olabilmesi gibi nedenler de işsizliğe neden olmaktadır.
Çalışanlara iş güvencesi ancak tek yolla sağlanabilir: Kuruluşların, rekabet güçlerini yükseltmeleri yoluyla!
Mevcut kamu kuruluşlarında ek personel istihdamının, işsizliğin çözümünde marjinal katkı sağlarken, diğer yandan bu kuruluşların rekabet güçlerini süratle bozarak zarar etmelerine ve istihdam kapasitelerini kaybetmelerine sebep

olacağına inanılmaktadır.
Devlet bizzat istihdam yaratmaz; istihdamı engelleyen unsurların ortadan kaldırılıp; istihdamın yaratılabileceği ortamı hazırlar. Bizzat istihdam sağlayan ve ortam hazırlama işlevini yapmayan devlet, işsizliğin ayrı bir sebebi olur.

Sanayi yatırımlarının yapımı için gerekli fizibilite şartlarının bulunmayışına rağmen sadece işsizliğe karşı olumlu etki yapması amacıyla sanayi kurmanın doğru olmadığına, buna karşılık, her yörede mutlaka bazı gelişme imkanlarının saklı bulunduğuna, bunların ortaya çıkarılması için gereken metodların kullanılmasıyla daha sağlıklı kalkınma ve dolayısıyla istihdam artışı sağlanabileceğine inanılmaktadır. Diğer yandan da, tüketim ahlakındaki bozulmaların, gelir yetmezliği ve işsizlikle yakın bağlantılı olduğu bilinmektedir (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-6").

Yeni istihdam yaratmak kadar mevcut istihdamı da korumak önem taşımaktadır. Rekabet güçlerini kaybettikleri için kapanıp işsizlik kaynağı olabilecek kuruluşlara uygulanmak üzere bir "**Rekabet Gücü Artırma Programı**" nın gerekliliğine inanılmaktadır (Bkz."Sanayi ve Ticaret").

İşsizliğin yanısıra diğer birçok ekonomik ve sosyal olumsuzluğa yol açan bir faktör olan bilgi-beceri-davranış yetmezliğinin, bir ulusal politika ile uğraşılacak ölçüde önemli olduğuna
inanılmaktadır. "Eğitim" ve "Kaynaktaki Sorunlar" başlıkları altında değinilen **nitelik dokusu yetmezliğinin** kısa, orta ve uzun vadeli çözümleri için uygulanacak bir araç olarak, özel girişimcilerce yürütülecek beceri kursları gerekli görülmektedir.
Özet olarak işsizlik, çeşitli eksiklerin biraraya gelmesinden doğan bir "sonuç"tur. Bu eksikleri gözardı ederek işsizliğe çare bulmaya çalışmak, imkansızı mümkün kılmaya yönelik beyhude bir çabadır.

İş Yaratma

A. Genel

İş Yaratmak, alışık olmayana garip gelen bir deyimdir. Genellikle, ihtiyaç olmamakla birlikte, zorunluk dolayısıyla tanımlanan işler için kullanılmaktadır.

Buradaki şanssızlık, hem **iş** ve hem de **yaratmak** sözcüklerinin, çok farklı ve ters anlamlarda kullanılabilmesinden doğmaktadır. "*Başa iş çıkarmak*", "*başka işi olmamak*", "*bu iş burada biter*", "*iş yok*", "*işimiz iş*" gibi deyimlerdeki **iş** in, burada kullanılan ve bir kişiye gelir sağlayan **iş** olmadığı, ancak bu şekilde açıklamalarla anlaşılabilmektedir.

Aynı şekilde **yaratmak** sözcüğü de birbirinden farklı anlamlara işaret edebilmektedir. "*Fırsat yaratmak*", "*sebep yaratmak*" gibi deyimler de, aslında ihtiyaç olmayan ama bir başka nedenle ortaya çıkarılan "*fırsat*" ve "*sebepler*"i anlatır.
Ancak **İş Yaratmak** burada, bu deyimlerdeki anlamları taşımamaktadır. Tıpkı bir *eser yaratmak* deyimindeki fayda ve gerekliliği vurgulamaktadır.

Bir iş, gerçekten "yaratılabilir mi ?"

Bir şeyin yaratılabilmesi, genellikle "yoktan varetme" ile eşanlamlı kullanılır.
İş Yaratma deyiminde ise, gereken şartlara sahip bir ortam içindeki zaten mevcut bileşenlerin biraraya

gelmesinin temini yoluyla bir işin oluşturulması kastedilmektedir. Bu bileşenler zaten mevcut olmalıdır ve biraraya gelmesi için de ortam koşulları uygun hale getirilmelidir.

Buna göre İş Yaratmak denilen süreç aslında, bir uygun ortam oluşturma sürecidir. Öyle bir ortam ki, iş'i meydana getirebilecek parçalar, bir mıknatısın demir tozlarını çekmesi gibi birbirlerini çeksin ve bir bütün olsunlar.

İş elle dokunulur bir nesne değildir. Dolayısıyla bütün elle dokunulamayan şeyler gibi ancak etkileriyle anlaşılabilir.
Yerçekimi, *insan hakları* gibi kavramlar da benzer şekilde etkileriyle anlaşılabilir. Bir cismin yere düşmesini sağlayan etki yerçekimi, bir kişinin fikrini ifade edebilmesini sağlayan etki insan haklarıdır.

İş'in varlığını belli eden etki de, bir kişiye gelir sağlamasıdır. Bu gelir az ya da çok olabilir. Buna göre iş de değişik isimler alır. Yüksek gelir getiren işlere *iyi iş*, az çabayla yüksek gelir getiren işlere *tatlı iş*, ancak yüksek çaba ve risk gerektiren işlere de *zor iş* denilmesinin nedeni budur.
Bir uğraşın bu teknik tanıma uyması ayrı, yasal ve ahlaki normlara uygunluğu ise tamamen ayrı bir konudur. Uyuşturucu madde ticareti ne yasal ne de ahlaki olmamakla beraber, yapana gelir sağladığı için teknik tanımı dolayısıyla bir **iş**'tir.

Bazı işler bir kişinin ailesiyle birlikte yüksek standartta yaşamasına imkan verebilecek bir gelir sağlayabilirken, bazı işler ancak ek gelir sağlayabilecek niteliktedir. Ama tanım itibariyle hepsi iş'tir.

Gelir sağlamayan, ancak duygusal tatmin yaratan çabalara ise iş yerine, mesela uğraş vs demek daha doğrudur. (Gönüllü kuruluşlarda çalışmak gibi).

B. İşin Bileşenleri

Bir işin oluşması için biraraya gelmesi gereken 3 bileşen mevcuttur. Bunlar:
(1) Henüz kısmen veya tamamen tatmin edilmemiş ve edilebilmesi mümkün olan bir ihtiyaç,
(2) Bu ihtiyacın yerine getirilebilmesi için gereken beceri,
(3) İhtiyaçlar ve beceriyi, iş ortamının şartları içinde birleştirme becerisi demek olan girişimcilik.
Bu üç bileşen, iş ortamı denilen ve belli şartlara sahip bir ortam içinde biraraya gelirse iş doğmuş (veya yaratılmış) olur. Bu ortam, aşağıdaki şu üç koşulu sağlamalıdır:
(1) Kamu yönetiminin ihtiyaç gördüğü şartlar, işleri yapacak olanları caydırabilecek ağırlıkta olmamalıdır,
(2) işin gerektirdiği kaynaklar mevcut olmalıdır,
(3) Girişimcinin bu kaynaklara ulaşabilmesi, pratik olarak mümkün kılınmış olmalıdır.

a- Tatmin Edilmeye Hazır İhtiyaç

Bir işin vazgeçilmez parçasıdır. Bu ihtiyaç, Dünyanın herhangi bir yerindeki ihtiyaç olabilirse de pratik olarak, girişimcinin yakın çevresindeki ihtiyaç ön planda gelir. Bu bazen kısmen tatmin edilmekte bulunan, fakat tatmin boşlukları bulunan bir ihtiyaç olabilir. Bir yerdeki insanların ihtiyacı

olan ekmekleri sağlayan, fakat miktar, kalite ya da zamanlaması bakımından yetersiz fırınlar, bu tam karşılanamayan ihtiyaca bir örnektir.

Ya da bu, henüz hissedilmeyen, fakat tanıtma yoluyla ortaya çıkarılabilecek bir gereksinim olabilir. Birçok yeni tüketim malı buna örnek olabilir.
Girişimci, her iki tür ihtiyacın tesbiti için çeşitli yollar kullanabilir. Soruşturma, ürünün piyasaya az miktarda verilip deneme yapılması, uzman önerisine başvurma gibi yöntemler kullanılabilir. Bu amaçla kullanılan bir metod da *Bunu Yapabilirmisiniz Sergileri* 'dir. Bir sergi düzenlenip kişi ve kurumlardan ihtiyaçlarının birer örneğini sergide teşhir edip tanıtmaları istenir. Sergiyi dolaşan girişimciler, buradan çeşitli iş fikirleri üretebilirler.

Bir diğer yöntem, belli bir çevredeki insanların sorunlarını saptayıp, bu sorunlar üzerine iş fikirleri inşa etmektir.
Örneğin, bedensel özürü bulunan insanların ulaşım ihtiyacı bir sorundur. Bir girişimci, bu kişiler için bir taşıma imkanı yaratıp, bir miktar maliyetinin de yerel idare ya da bir gönüllü kuruluş tarafından karşılanmasını istese, buradan bir iş imkanı doğabilir.
Ya da görmeyen insanların günlük gazete okumaları bir sorun ise, bir girişimci bir okuma servisi kurarak bundan para kazanabilir. Veya işsizliğin kendisi bir sorun olduğuna göre *İş Yaratmak*, bir girişimci tarafından bu dokümandaki yöntemler kullanılarak ele alınabilir. Özet olarak, tatmin bekleyen ihtiyaçlar, işlerin kaynağıdırlar.

Bir girişimcinin ilk özelliği, bir gözlemci olması, çevresindeki sorunları, tatmin bekleyen ihtiyaçları görebilmesidir. Girişimcinin başarısı ise, bu saptamayı yaparken gösterdiği gerçekçiliğe bağlıdır.

Tatmin bekleyen ihtiyaçlar bazen garip görünüşlü, çevre tarafından yadırganan sorunlara dayalı olabilir. Başarılı girişimcilerin çoğu da böyledir.

Bir yörede iş yaratılacağı zaman kullanılan bir yöntem de, o yöreye yöre dışından giren mal ve hizmetlerin tesbitidir. Eğer o mal ve hizmet(ler)in yöre içinden temini, maliyet, teslim süresi, kalite vs yönünden kolaylık sağlıyorsa, bir çok iş fikrine ulaşılmış demektir.
Bunu Yapabilir misiniz Sergileri bu amaçla da kullanılabilir.

İş yaratma organizasyonları (genellikle *Teşebbüs Ajansları* ya da *Girişim Destekleme Şirketleri* olarak adlandırılır) tarafından düzenlenebilecek bu tür sergiler, bir çok yeni işin kaynağı olurlar.

Sonuç olarak denilebilir ki, bir ortamda yaratılabilecek iş sayısı, bu ortam içindeki kişi ve kuruluşların ihtiyaç potansiyeli ile doğru orantılıdır. O halde kişilerin, ihtiyaçların farkına varması sağlanmalı (eğitim, tanıtma vb yollarla) ya da henüz oluşmamış ihtiyaçlar tahrik edilmelidir.

Girişimcilere, hangi alanlara bakmaları gerektiğini

hatırlatmak üzere (o alanlarda mutlaka ihtiyaç var demek değildir), potansiyel iş fikirlerini açıklayan yayınlar mevcuttur.
Bir Teşebbüs Ajansı'nın önemli işlevlerinden birisi, ait olduğu yöre için geçerli olabilecek iş fikirlerinin derlenip yayımlanmasıdır.

b- İhtiyacı Tatmin Edebilecek Beceri

Bir işin ikinci önemli parçasıdır. Bir toplumdaki insanların becerileri ne denli gelişmişse, yaratılabilecek iş lerin hacmi de o denli fazladır.
Bir kişiye kazandırılan beceri, o kişinin yeni mal ve hizmetler üretmesine, onu pazarlamasına, dolayısıyla çevrenin o mal veya hizmete ihtiyaç duymasına sebep olabilir. Örneğin bebek bakıcılığı becerisi kazanan bir öğrenci derhal bu becerisinden etrafını haberdar etmeye kalkacak ve belki o güne kadar böyle bir hizmet olmadığı için bu hizmeti kullanmayanlar, talepte bulunmaya başlayacaklardır.

Vitrinlerde pazarlanan yeni ithal edilmiş mallara, bir çeşit "ithal beceri" gözüyle bakılabilir. Bunların alıcı buluyor olması, bu güne kadar bu ihtiyaçların tatmin edilmeyi beklediğini gösterir.
Beceri öylesine sihirli bir kavramdır ki, kendi ihtiyacını kendi yaratan bir mal gibidir. Dolayısıyla İş Yaratmanın en kolay yollarından birisi, kişilere yeni beceriler kazandırılmasıdır. Kazandırılan beceri ne kadar karmaşık (sofistike) ise sağlayabileceği gelir de o denli yüksektir. Tabii ki o becerinin, gerçekten duyulan (ya da hatırlanabilecek olan) bir ihtiyaca karşı gelmesi şartıyla!
Bir toplumdaki iş hacmi, o toplumdaki kişilerin ortalama beceri düzeylerine (beceri dokusu denilebilir) bağlıdır. Belirli bir beceri düzeyine sahip bir kişinin sağlıyabileceği gelir, bu düzeye bağlıdır.
Eğer kişi (ya da toplum) herhangi bir yolla, sahip olduğu beceriye karşı gelen gelir düzeyinden daha yüksek bir gelir elde ediyorsa bunun anlamı, diğer bazı kişilerin de hak ettiklerinden daha az kazanıyor olmalarıdır. Yani bir çeşit haksız kazanç vardır.

c- *"İhtiyaç"*larla *"Beceri"*yi Birleştirme Yeteneği, Yani Girişimcilik

Bir işin üçüncü, ama en önemli parçasıdır.
Girişimciliğin en önemli unsuru ise, etrafına bakmayı bilme yeteneğidir. Buna yetenek denilebileceği gibi, sonradan kazanılabilecek bir beceri de denilebilir.
Çevresindeki sorunlara birer iş imkanı olarak bakabilen, kişi ve kurumların dile getirmedikleri ihtiyaçlarını saptayabilen kişiler gerçek girişimcilerdir.
İnsanların, şehirlerin havasından bunaldığını gözlemleyerek dağ yürüyüşü turları düzenleyenler girişimcilerdir.
Benzer şekilde, şehirlerin kalabalığı dolayısıyla kurye işlerinin aksadığını görüp, motosikletli öğrenciler tarafından paket ulaştırma servisi veren kişiler de girişimcilerdir.
Sorunları birer imkan haline dönüştürmek, bir kişinin en değerli niteliğidir. Aynı olgu, toplumlar için de geçerlidir. Yüksek işçi ücretleri sorununu bir avantaj gibi kullanarak, Dünyanın en gelişmiş robot

endüstrisini kuran ve işçilere de bunların *tasarım, üretim, programlama ve bakım işleri* gibi daha üst fonksiyonları yapabilecek becerileri kazandırıp, verdikleri yüksek ücretlerin bu defa tam karşılığını almayı becerebilen Japonlar bu duruma en iyi örnektir.
Girişimciliğin bir diğer özelliği riske katlanabilmektir. Sürekli ve fakat düşük bir gelire katlanmak yerine kendi işinin sahibi olarak bazen düşük (hatta hiç) ama bazen de yüksek gelir riskini üstlenebilmek, bir girişimcinin değişmez özelliğidir.

Bu açıdan bakıldığında, sürekli gelir sağlayan işler, bir bakıma o işlerde çalışanların en önemli kaynağını (risk alma yeteneğini) sürekli aşındıran birer törpüdür. Özellikle kamu görevlerine bu açıdan bakmak gerekir.

Bu önemli sakıncayı ortadan kaldırmak için tedbir geliştiren ülkelerde, girişimciyi cesaretlendirmek için belli bir süre (1 yıl gibi), sabit bir ücretle desteklemek gibi yöntemler kullanılmaktadır (İngiltere'deki *Enterprise Allowance Scheme* gibi).

Girişimciliğin bir bölümü aileden ve sosyal çevreden gelirse de bir bölümü eğitimle pekiştirilebilir. Özellikle İş Yaratmayı bir iş haline getirmiş ülkelerde bu amaçla uygulanan programlar mevcuttur.

d- İş Ortamı

İşi oluşturan bu 3 unsur (ihtiyaç, beceri ve girişimcilik), iş ortamı adı verilen bir ortam içinde bulunur. Eğer bu ortam uygunsa iş oluşur, değilse oluşmaz. İşin doğması için bu ortamın yerine getirmesi gereken 3 koşulun durumuna gelince:

1- Kurallar Caydırmamalı

Kamu yönetimi, kamu düzenini sağlayabilmek için bazı kurallar, sınırlamalar koymak zorundadır. Eğer bunlar çok fazla, girift ve uygulamaları keyfiliğe açıksa girişimciler iş kurmaktan vazgeçerler.
İş kurma sırasında alınması gerekli izinler, ruhsat işlemleri ile işlerin yürütümü sırasındaki vergi, beyanname vb işlemleri girişimciyi caydıran engellerdir.
Uygun bir iş ortamının en belirgin özelliği, girişimcinin önündeki engellerin azlığıdır. Özellikle kamu görevlilerinin, kendilerini girişimcilerin denetçisi veya amiri gibi değil onların işlerini kolaylaştırıcı **yardımcılar** olarak görmesi son derece önemli bir ihtiyaç hatta bir zorunluktur.

Bu çerçeve içinde işareti gereken ve son derece yaygın olarak yapılan bir yanlış vardır: Kamu adına kural koyanlar genellikle, bazı suistimalleri önlemek, kötü niyetli bazı girişimcilerin kuralların boşluklarından yararlanarak haksız kazanç sağlamalarına engel olmak için, işleri zorlaştırıcı ek kurallar koyarlar. Bunlar delindikçe yeni ek kurallar getirilir.

Bunlar, kötü niyetlileri engelleyemez. Çünkü

onların işi kuralları kötüye kullanmaktır. Ama diğer yandan dürüst girişimciler bundan büyük zarar görürler, bir kısım girişimciler de tamamen cayarlar.
Özet olarak, İş Yaratma konusunda uygun ortam oluşturmak için, girişimcilerin önlerindeki engeller kaldırılmalıdır (Bkz. "Girişimcilik").

2- Kaynaklar Mevcut Olmalı

Uygun ortamın ikinci koşulu, gerekli kaynakların mevcut olmasıdır. Bir işin gerektirdiği kaynaklar çok sayıdadır.

İlk bakışta kaynak denilince para akla gelirse de bu doğru değildir. Hatta para, kolay temin edilebildiği takdirde, girişimciyi yanıltan, diğer gereklerin yerine getirilmesini ihmal ettirebilen bir unsurdur.

Bir girişim parasız başarılı olamaz. Ama yalnız para yoluyla da kesinlikle başarılı olunamaz. Paradan başka hiçbir kaynağa ihtiyacı olmadığına inanmış bir girişimciyi batmaktan koruyabilecek tek şansı, arzuladığı parayı bulamamasıdır. Bunun için, finansman kaynakları mevcut, fakat belli şartlar (gerçekçi bir iş planı gibi) yerine gelmemişse erişilemez olmalıdır.

Girişimci için önem taşıyan kaynakların bütününe ÇOK YÖNLÜ DESTEK (ÇYD) denilebilir. Bunun içinde; işini doğru yönetebilmesi için bilmesi gerekenleri öğrenebileceği eğitim kaynakları, teknolojik desteği alabileceği kaynaklar (patent kütüphaneleri, bilgi erişim imkanları, teknik danışma hizmetleri gibi), tek başına istihdam edemeyebileceği uzman personeli temin edebileceği bir sistem yer almaktadır.
Teşebbüs Ajanslarının bir fonksiyonu da bu ÇYD ortamını oluşturmaktır.

Her yörenin ihtiyaç profili ve girişimci profili birbirinden farklı olduğu için, tüm ÇYD unsurlarının tek kuruluş (ve özellikle bu işle görevlendirilmiş bir kamu kuruluşu) tarafından karşılanmaya çalışılmaması hayati önem taşımaktadır. Aksi halde bu, hiç bir destek sağlamamaktan daha kötüdür. ÇYD ortamının vazgeçilmez -ama çok dikkatli kullanılması gereken- kaynağı paradır.
Risk Sermayesi (*venture capital*), düşük faizli kredi ve hibe gibi mali imkanlar, kurulacak iş lerin yakıtı durumundadır.

3- Kaynaklar Erişilebilir Olmalı

Nihayet uygun iş ortamının üçüncü koşulu, bu ÇYD kaynaklarının pratik olarak erişilebilirliğidir.
Tüm koşulları kağıt üzerinde sağlanmış olan, fakat pratikte kullanımı uzun formalitelere ya da uygulayıcıların keyfiliğine bağlanmış bir ÇYD sistemi yok demektir.

İş Yaratmak için yukarıda sıralanan ve **3+3** şeklinde

formüle edilebilecek unsurlar toparlanırsa:

1. İhtiyaç
2. Beceri
3. Girişim

ve

1. Az engel
2. Kaynakların varlığı
3. Kaynakların erişilebilirliği

olarak özetlenebilir,

C. Bu Yolla Yaratılan İşin Yaşama Şansı

Bir işin **yaratılması** ile **yaşaması** iki ayrı özelliktir. Her yaratılan iş, yaşayabilir demek değildir. Nitekim bütün ülkelerde yaratılan işlerin bir bölümü batmaktadır. Yaratılan bir işin batmaması için ise gereken iyi yönetim ve uygun ortam şartları, çok yönlü destek ortamının birer doğal sonucudur. Bunun dışında bir öge ise nihai olarak bir işin ayakta kalıp kalamıyacağını belirlemektedir: ***Innovation*** !

Bir anlamda sürekli olarak yeniye doğru değişme demek olan *innovation*, bir girişimin ayakta kalıp kalamıyacağını belirleyen önemli bir faktördür.
Innovation, genellikle teknolojik alan için geçerli sanılırsa da burada kastedilen, her alanda sürekli olarak iyiye doğru değişimdir. Yönetimde, teknolojide, pazarlamada, ilişkilerde yani iş ile ilgili her şeyde !

Başkalarının daha iyi yaptığı bir işten hiç kimse para kazanamaz, kazanmaması doğrudur da. Bir işi başkalarından daha iyi yapmanın yolu ise sürekli iyiye doğru değişmeden geçmektedir. Yani *innovation* 'dan!

D. Sonuç

Bir iş in yaratılması için gereken şartlar buraya kadar özetlenmiştir. Görüleceği üzere bu süreç basit değildir.

Bu süreci karmaşık ve meşakkatli bularak reddedenler bulunabilir. Bunların bir bölümü başka yollarla gelir sağlayabilirler de!
Ancak bir toplum için, bugünün acımasız rekabet Dünya'sında varlığını sürdürebilmenin bundan başka yolu mevcut değildir.
Azgın deniz dalgalarıyla başa çıkmanın en kolay yolu onlara direnmek değil, onunla birlikte hareket etmeye çalışmaktır. Bugün, ister kişiler ister uluslar düzeyinde olsun bu gerçeğin farkında olanlar ayakta kalacaklar, farkına varamayanlar ise varlıklarını sürdüremeyeceklerdir. Tarih bunu doğrulamaktadır.

Girişimcilik

Toplum içinde girişimci sözcüğüne yüklenen anlam çok belirli değildir. Girişimci kimisinin gözünde ekmeğini taştan çıkarma becerisine sahip bir kişi, kimine göre birşey yapmadan para kazanmanın yolunu bulmuş bir *"iş bitirici"*, kimilerine göre de bunlardan daha farklı niteliklere sahip kişilerin ortak adıdır.

Her düzenin vazgeçilmez ögeleri, *"olmazsa olmaz"* ları mutlaka vardır. Serbest Rekabet Sistemi ya da kısa adıyla Pazar Ekonomisi düzeninin de böyle vazgeçilmezleri vardır. Girişimci, bunların başlıcası hatta en önemlisidir.
Serbest Rekabet Sisteminin Girişimci dışındaki unsurları eksik olduğu takdirde, oluşan sistem aksak da olsa bir ölçüde işleyebilir. Ancak girişimciler olmaksızın Serbest Rekabet

Sistemi işleyemez.

Bu genel tanımlamanın dışında girişimci kesiminin Türkiye için özel bir önem taşımasının nedenleri şunlardır:

1. **Özelleştirme, girişimcilerin etkinliği ölçüsünde gerçekleşebilir.**

   Özelleştirmenin ana fikri, devletin, mal ve hizmetleri pahalı ve/ya kalitesiz üretiyor olması değildir. Gerekli önlemler alınırsa bunlar düzeltilebilir.

   Devlet, "*kuralları koyan*" olduğu için kendisiyle rekabet edilemez bir güçtür. Dolayısıyla, bir sektörde devlet varsa tanım olarak orada rekabet mevcut olamaz. Ya yalnız devlet tekeli olur (Türkiye de büyük oranda böyledir) ya da bireyler aleyhine haksız rekabet olur.

   Devlet, yalnızca rekabetçi sistemin gerektirdiği ortamı kurup onu korumakla yükümlüdür. Bu, basit görünmesine rağmen işin en güç yanıdır.
   Devletin böyle bir role çekilebilmesi, halen üretmekte olduğu mal ve hizmetleri başkalarının üretmesi demektir. İşte bu "*başkaları*", girişimcilerden başkası değildir. Ama diğer tarafta, devlette bu üretimleri yapmakta olanlar vardır. Yani, hem o insanlar bu üretimleri yapmayacak, hem de girişimcilerler bunları yapacaktır.
   Bu yaklaşımdan çıkan sonuç şudur: Halen devlette bu işleri yapanlar girişimci haline getirilmelidir. Bir başka deyimle devlet, "*Girişim İklimi*" ni yaratamazsa bu üretim alanlarını terkedemeyecek demektir.
   Başka, yetenekli girişimciler, halen devletin üretmekte olduğu mal ve hizmetleri üretmeye hazır olsalar dahi, devlet, istihdam etttiği personeli kendi kuracakları işlere kaydıramadığı sürece, ancak sosyal sorunlara (işten çıkarma) veya ekonomik sorunlara (toplu emeklilik) yol açmış olacaktır.
   Bu nedenle, halen girişimcilik alanına girmemiş kişiler için "*davetkar bir girişimcilik iklimi yaratılması*" özelleştirmenin ön şartıdır.

2. **Kamu personeli ücretlerinin artması, kalabalık kamu kadrolarının seyreltilmesine, o ise girişimcilik iklimine bağlıdır.**

   Mevcut kamu personeli sayısı azaltılmaksızın ücretlerinin artması imkansızdır.
   Bu seyreltme ise fazla personeli işten atarak değil, onların kendi işlerini kurmaları için uygun koşulları yaratmakla mümkündür. Yani işin anahtarı yine girişimcilerdir.

3. **Kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması, girişimcilik iklimine bağlıdır.**

   Kamu hizmetlerinin kalitesi büyük ölçüde kamu personelinin nitelik dokusuna, o ise büyük ölçüde bu personele verilebilecek ücretlere bağlıdır. Ücretlerin artırılması ise ancak sayının azaltılmasıyla mümkün olabilir. Azaltmanın, ancak özendirici bir girişimcilik iklimiyle gerçekleşebileceğine işaret edilmişti.

4. **Teknolojik gelişme ancak girişimciler eliyle gerçekleşebilir.**

   Araştırma kurumları, üniversiteler ve diğer AR-GE odakları ne kadar üretken olurlarsa olsunlar sonuçta,

geliştirilen yeni teknolojilerin hayata geçirilmesi girişimcilere bağlıdır.
Girişimcilerler tarafından hayata sokulmayan teknolojiler -bazı ülkelerde olduğu gibi- o ülkenin bilimsel yayınlarının miktarını artırmaktan öteye gidememektedir.

5. **Bilim-Teknolojinin gelişmesi girişimcilerin başarısına bağlıdır.**

Bilim ve Teknoloji çalışmaları bir boru içinden akan suya, bunların hayata geçirilmesi ise borunun ucundaki bir musluğa benzetilebilir. Eğer musluk kapalı ise yani girişimciler bilim ve teknolojik bulguları hayata geçiremiyorlarsa, boru içindeki su akamayacak yani bilim ve teknolojideki gelişme duracaktır.

6. **İşsizlikle mücadelenin en etkin yolu, kişilerin kendi işlerini kurmaları yani girişimciliktir.**

Bu konuda en başarılı ülke olan ve *"istihdam makinesi"* olarak adlandırılan A.B.D., bu konuda en çarpıcı örnektir. 1970-86 arasındaki 17 yıl boyunca Avrupa ülkelerinin tamamında yaratılan iş sayısı yaklaşık sıfır (hatta negatif) iken, aynı dönem içinde A.B.D.'de net yaratılan yeni iş sayısı 11 milyon'dur. Bu yeni işler, kendi işini kuran girişimciler tarafından yaratılmıştır.
Artık işsizlikle mücadelenin bütünüyle, geleneksel anlayıştaki *"yeni yatırımlar yoluyla"* olamayacağı bilinmektedir. Emek yoğun endüstrilerin giderek üçüncü dünya ülkelerine kaymakta oluşu, eski anlayıştaki *"yeni yatırımlar yoluyla istihdam yaratma"* yönteminin, geri kalmışlığa davetiye ya da ona boyun eğme olduğunu göstermektedir. Çağdaş işsizlikle mücadele yöntemi, insanların kendi işlerini kurmalarının desteklenmesinden geçmektedir. *Girişim Destekleme Şirketleri*, bu amaçla kurulmaktadır.

7. **Gelir yetmezliğinin çaresi yine girişimciliktedir.**

İşsizliğin ikiz kardeşi gelir yetmezliğidir. Çünkü gerçek sorun işsizlik değil, onun sonucunda doğan gelir yetmezliğidir. Böylece her ikisi de aynı etkiye sahiptirler. O halde bu sorun da girişimcilikle ilgilidir.

8. **Ülke kalkınmasının anahtarı yerel potansiyellerin değerlendirilmesine, bu ise *Girişim Destekleme Şirketleri* eliyle desteklenecek girişimcilere bağlıdır.**

Bu denli çok yönlü yarar sağlayabilecek girişimcilik aracından yararlanılabilmesi iki faktöre bağlıdır. Bunlar:

(1) Girişimciliği caydıran, onu engelleyen nedenlerin azaltılması
(2) Girişimciliğin özendirilip desteklenmesi.

Bu iki faktör açısından öngörülen araçlar, başlıkları itibariyle şunlardır:

A. Girişimcilik ortamını olumsuz etkileyen unsurların giderilmesi için:
   a- Bürokratik yükün azaltılması için:
      1- İş kurma işlemlerinin sadeleştirilmesi
      2- İş kapatma işlemlerinin sadeleştirilmesi
      3- İş idaresi işlemlerinin sadeleştirilmesi için:
         i- Vergi işlemlerinin sadeleştirilmesi
         ii- Vergi çeşitlerinin gözden geçirilmesi
         iii-Sigorta işlemlerinin sadeleştirilmesi
         iv- İthalat ve ihracat işlemlerinin

sadeleştirilmesi

b- Kuralların (mevzuat) uygulanışındaki aksamaların giderilmesi için:

1- Girişimcilerin, mevzuat hakkında doğru bilgilendirilmesi için:

i- Girişimci kılavuzları hazırlanması

ii- Özel, *Girişimcilik Danışma Büroları* kurulmasının özendirilmesi

iii-Girişimciler için danışma telefonlarının (*Hot-Line*) tesisi

2- Kuralları uygulayanlar açısından aksamaların giderilmesi için:

i- Aksamaların tesbiti ve sınıflandırılması

ii- Uygulayıcıların bilgilendirilmesi için:

1. Girişimcilerle ilişkiler konusunda eğitim programları düzenlenmesi

2. Yasa / ahlak dışı uygulamalar için "*Şikayet Sistemi*" kurulması

3- Kamu kuruluşlarının borçlarını ödeme ve alacaklarını tahsil etmede uyguladıkları çifte standardın giderilmesi için:

i- Kamu kuruluşlarının, borçlarına karşılık senet vermesi

ii- Başvuruların *"otomatikman olumlu"* sayılacağı bir sürenin kabulü

B- Girişimcilik ortamını destekleyici önlemler:

a- Toplumun girişimciye bakış açısının geliştirilmesi

b- İdarenin girişimciye bakış açısının değiştirilmesi

c- Mali destek araçları olarak:

1- Yeni iş kuranlar için vergi bağışıklığı

2- Yeni iş kuranlar için vergi taksitlendirme

3- Girişim sermayesi *(Venture Capital)* sistemi oluşturulmasının özendirilmesi

4- Yeni iş kuranlar için faiz sübvansiyonu

5- Kamu görevlisi olarak çalışanların kendi işlerini kurmaları için *(enterprise allowance)* programları

6- Küçük girişimciler için "*Enflasyon Muhasebesi*"nin benimsenmesi

7- Bankaların, teminat karşılığı kredilerin yanısıra, *(yeni buluş)* ları teminat kabul ederek kredi vermesi için araçlar:

i- *(yeni buluş)* ların kredilendirilmesi için kefalet fonu oluşturulması

ii- Girişimcilik örgütlerinin teminatı ile kredi verilmesi

iii-Bankaların, güven esasına göre ve risk alarak *(yeni buluş)* ları kredilendirmeleri

iv- Devletin, bir *Girişimciliği Destekleme Fonu* oluşturması ve finansman kuruluşlarının bu yolla desteklenmesi

d- Yeni buluş *(innovation)* ortamının özendirilmesi ile ilgili araçlar :

1- Tüm toplum kesimlerinde *(yeni buluş)* kavramının yerleştirilmesi

2- Çocuk ve gençlerde *(yeni buluş)* kavramının hayata geçirilmesi için araçlar:

i- *(yeni buluş)* larla ilgili peryodik magazin yayımlanması ve ücretsiz dağıtımı

ii- Oyuncak alımında ödenen KDV ye yüksek vergi iadesi ödenmesi

iii-*(yeni buluş-invention/innovation)* sergilerini yaygınlaştırmak

iv- TÜBİTAK'ın, *(yeni buluş)* lar için bir özendirme programı uygulaması açısından:

1.*(yeni buluş)* fikirlerinin satın

alınması
2.*(yeni buluş)* lara danışmanlık birimi kurulması

e- Bilim ve Teknolojinin desteklenmesi (Bkz. "Bilim ve Teknoloji")

f- Organizasyonel araçlar:
1- *Girişimcilik Klüpleri* nin desteklenmesi
i- Mali yardım yapılması
ii- Ayni yardım yapılması
iii-Ticari şirketlerin, girişimcilikle ilgili kar amacı gütmeyen şirket lere bağış yapabilmesi
iv- Şirket birleştirme işlemleri için *Marriage Bureau*'lar kurulması
v- *Küçük Girişim Konseyi* oluşturulması

g- Eğitsel araçlar:
1- Girişimcilik eğitimi paketlerinin hazırlanmasının özendirilmesi
2- Girişimcilik eğitimi veren kuruluşların özendirilmesi
3- TV ve radyo yoluyla girişimciliğin özendirilmesi
4- Akademik kuruluşların girişimcilik eğitimi vermeye özendirilmeleri

h- Girişim Klinikleri kurulması için:
Meslek kuruluşlarının, basın, radyo ve TV'lerin, *Girişim Klinikleri* kurmaya özendirilmeleri

j- Kamu alımları yoluyla girişimciliğin desteklenmesi araçları (Bkz. "Kamu Alımları")

k- Lobi faaliyetleri olarak:
1. Girişimcilikle ilgili kurum ve kuruluşların rekabete sevkedilmesi
2. Mektup kampanyaları
3. *Vaka kolleksiyonu* kitapları (*Girişimcilerin, başlarından geçen ilginç olayların derlenip yayımlanması, bunlardan yararlanılmasını sağlayabilir*)
4. Basında "*Girişimcilik Köşeleri*"
5. Etkilenmesi gerekli kişi ve kuruluşlar envanteri

l- Potansiyel girişimcilere yeni iş fikirleri verilmesi için:
1- Potansiyel işler kılavuzu
2- "*Bunu Yapabilir misiniz?*" sergileri

m- Pazarlama desteği için:
1- *Pazar Bilgileri Sistemi*
2- Kamu kuruluşlarının alım güvencesi vermesi

n- Girişimcilik ortamını bütünüyle izleyen bir kamu otoritesi oluşturulması

Bu araçlardan oluşan bir paketin, Merkezi ve Yerel Yönetimlerde ayrı ayrı yürürlüğe konulması öngörülmektedir.

Kamu Alımları

Girişimcileri derinden ve olumsuz biçimde etkilemesine karşın, bireysel yakınmaların ötesinde organize bir şikayete neden olmayan konuların başında **"Kamu Alımları"** gelmektedir.

Belediyelerin, KİT'lerin, devlet kuruluşlarının ve bunlar dışında kalan özel yasa ile kurulmuş kuruluşların alımlarına verilen genel ad, **"Kamu Alımları"** dır.

Kamu alımları yurdumuzda olduğu kadar, kapitalizmi bir sistem olarak içine sindirmiş ülkelerde de sanayi ve hizmetler sektörünün itici gücüdür.
Ülkemizde, *"destekleme alımları"* mekanizması nedeniyle tarım da, bu itici güçten yararlanabilecek kesimlerin içinde yer alır.

Ancak şu bir gerçektir ki, rekabete dayalı serbest pazar sisteminin oluşturulup yerleştirilmesinde çok büyük önemi bulunan bu araç, ülkemizde bir türlü etkin kullanılamamıştır.

Sanayimizin, hizmet sektörümüzün ve tarımımızın, Dünya ölçeklerinde rekabet gücüne erişemeyişinin nedenlerinin başında yine kamu alımlarının uygunsuz kullanımı gelmektedir.

Girişimciliğin güdük kalması, insanlarımızın kendi işlerini kurmak yerine mutlaka devlette çalışmak istemelerinin nedeni de yine kamu alımlarına karşı duyulan güvensizliktir.

Kamu alımlarındaki bozukluklardan en çok ve ilk planda etkilenenler, küçük ve orta ölçekli girişimcilerdir.

Kamu alımları, çerçevesi itibariyle tek bütçe kalemi altında toplanmamış, dolayısıyla da tam olarak büyüklüğü belli olmayan bir hacme sahiptir. Ama bir tahminle, örneğin 1992 yılında yaklaşık TL50 trilyon civarında olduğu söylenebilir. Kamu personelinin istihdamı da bir kamu alımı olmakla birlikte, o bu rakama dahil değildir.

Bu pratik olarak, kamu alımlarında sağlanabilecek bir iyileşmenin, heba olan bir kaynağın ekonomimize katılması demektir. Bu ise, ekonomiye kaynak temin etmeye çalışanların öncelikle dikkat etmeleri gereken işlerin başında kamu alımlarının gelmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Diğer yandan kamu alımları konusunda gözle görülür bir iyileşme, ancak gerekli ögelerden oluşan bir "paket" uygulayarak elde edilebilir.

Ama, bu işin taraflarının (şikayetçi olanlar ile çözmek isteyenler), bu "paket"in bütününün sonuçlarını görmeyi bekleyebilecek kadar sabırlı olmayabilecekleri de bir gerçektir.

Buna göre, bazı basit ve kısa vadeli çözümler geliştirmek gerekmektedir. Bunlardan birisi, kurumlaştırma daha ileriye bırakılmak suretiyle, süratle bir **"Kamu Alımları Ombudsmanı"** oluşturulmasıdır.

Kamu Alımları (KA) konusunda kısa ve orta-uzun vadede diğer yapımı öngörülenler başlıkları itibariyle şu araçlardan oluşmaktadır:

A. KA konusunda şeffaflık sağlanması için:
   a- "*KA Resmi Gazetesi*" ihdas edilmesi
   b- KA Ombudsmanı'ı "sistemi"nin kurulması

B. "Girişimci" lerin tam ve doğru bilgilendirilmeleri için:
   a- Şartnamelerin tam ve doğru hazırlanması için:
      1- "Ne"leri belirten, "nasıl"ları belirtmeyen şekilde şartname hazırlanması
      2- Yeterlik istemlerinin "*diskriminasyon*"a sebep olmaması
      3- *"Lojistik Mühendisliği"* alanında insangücü yetiştirilmesi
      4- Şartname havuzu teşkili
      5- "Ön-bilgilendirme Duyurusu" yayımlanması
      6- İhale dosyalarının tam hazırlanması

b- Satınalma görevlilerinin eğitilmeleri için:
   1- Satınalma görevlilerinin, girişimcilerle ilişkiler konusunda eğitilmeleri
   2- Satınalma görevlilerinin, yabancı dil, ithalat terminolojisi vbg gerekli kavramlar konularında eğitilmeleri ve sertifikalandırılmaları
   3- Satınalma görevlilerinin sertifikalandırılması
   4- Satınalma görevlileri için bir "KA Ahlakı Kılavuzu" (*Code of Ethics*) yayımlanması

c- Girişimcilerin bilgilendirilmesi için:
   1- Girişimcilerin mevzuat hakkında bilgilendirilmeleri
   2- Girişimcilerin, alım konusunun gerektirdiği mali ve/ya teknik yeterlik hakkında bilgilendirilmesi
   3- KA Duyuru Aboneliği Sistemi kurulması

d- İhaleleri kaybeden firmaların, kaybetme neden(ler)i konusunda bilgilendirilmesi

C. "İhracat" kavramının yeniden tanımlanması ve uluslararası ihale yoluyla yapılan iç alımlara katılan yerli firmaların ihracatçı sayılmaları için:
   a- Yalnız yabancı firmalara açık alım yapılmaması
   b- "İhracat" kavramının yeniden tariflenmesi

D. Ödemelerle ilgili sorunların çözümü için:
   a- Hertürlü KA'nda, alımların akreditif açımı yoluyla yapılması
   b- Ödemelerde senet kullanılması ve vade farkı ödenmesi
   c- Ödemelerin en geç 1 ay içinde yapılmasının kanun emri haline getirilmesi
   d- Yerli firmalardan "*kontrgarantili teminat mektubu*" yerine TL veya döviz kabul edilmesi
   e- Uluslarası ihalelerde, yerli firma tekliflerinin döviz olarak kabul edilebilmesi
   f- Kamu kuruluşlarının mali sıkıntıları nedeniyle "peşin" alım yapamamalarının yol açtığı sorunların giderilmesi

E. KA, devletin sanayileşme ve sosyal çevre politikası doğrultularında tercihleri içermelidir

F. Uygun teklifin seçilmesinde dikkat edilmesi gereken noktalar:
   a- *"Ucuzluk"* kavramının açıklığa kavuşturulup tüm satınalma görevlilerinin "uzun vadeli toplam maliyet" kavramı hakkında eğitilmeleri
   b- Uluslararası tekliflere de açık olan KA'nda, karşılaştırmaya esas maliyetlerin hesaplanmasında anlayış değişikliği gereği
   c- Damping uygulamalarına karşı önlemler
   d- "*Açık eksiltme*" türü pazarlıktan kaçınılması

G. Satınalma sorumlularının rotasyona tabi tutulması

H. Kalabalık kamu personelinin seyreltilerek, yüksek ücretli ve yüksek nitelikli satınalma personelinin çalıştırılmasına imkan yaratılması

J. Alım işlemlerinin basitleştirilip sürenin kısaltılması

K. Şartnamelerde öngörülen, "*standartlara uygunluk*" koşullarına (varsa) uygunluğun, değerlendirmelerde

çoğunlukla dikkate alınmayışının önlenmesi

L. AT mevzuatına (*directives*) uyum sağlanması

M. KA'nın denetlenmesi için:
   a- "*Auditing*" sisteminin kurulması
   b- Girişimcilerin örgütlenerek kendilerini denetlemeleri

N. "KA Politikaları Merkezi" oluşturulması
P. Alımların yıl içinde doğru zamanlanması
R. Kamu kaynağı kullanan kuruluşların (belediyeler, bir kısım vakıflar, üniversiteler, döner sermaye işletmeleri ve KİT'ler) özel girişimcilere rakip olmaması için:
   a. Vakıflarla ilgili mevzuatın gözden geçirilerek haksız rekabet yollarının kapatılması
   b. Bu kuruluşların ticari işletmeler kurmalarının özel izne bağlanması.

Kamu Maliyesi

Kamu maliyesinin temeli durumundaki bütçe açıklarını karakterize eden Kamunun Borçlanma Gereği (PSBR) ni azaltmaksızın, onun yol açtığı -başta yüksek enflasyon olmak üzere- olumsuzluklara çare bulmak imkansızdır. Bu nedenlerle, sağlıklı bir kamu maliyesi oluşturmanın yolunun, sorunlara radikal biçimde yaklaşmak olduğuna inanılmaktadır.

Kamu açıklarının, gelirlerle ilgili nedenlerinden birisi olan "*vergi alamama*"ya yol açan nedenler ve onların ardışık nedenleri şunlardır:

A. Vergi oranlarının yüksekliği:
   a. Vergi tabanının darlığı:
      1. "*Belge Düzeni*"nin kurulamamış oluşu:
         i. Kamu yönetimimizin hizmet satınalma konusundaki olumsuz tutumu:
            1. Devletin rolünün, olması gerekenden farklı anlaşılması (devlet işi devlet memuru eliyle yapılmalıdır)
            2. *Satınalma Mevzuatı*'nın sınırlayıcılığı
            3. "*Sistem Kurma*" konusunda hizmet satınalınabilecek güvenilir girişimci eksiği
         ii. Sistem kurma becerisi yetmezliği (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-8")
         iii. Kamu yönetiminde süreksizlik (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-10")
      2. *Götürü Vergi* sistemi:
         i. Tarım ve küçük iş sahiplerinin okur-yazarlık oranının düşüklüğü
         ii. Vergi sisteminin rasyonellikten uzak oluşu
         iii. Siyasi oy kaybı kaygusuyla götürü vergi tabanının genişleme eğilimi

B. Vergi vermeme alışkanlığı:
   a. Emsallerin kötü örnek oluşu
   b. Vergi denetimlerinin yetersizliği:
      1. *Belge Düzeni*'nin eksikliği (Bkz. A.a.1)
      2. Rüşvet eğilimleri:
         i. Ahlaki sorunlar (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-15")
         ii. Düşük personel maaşları:
            1. Yetersiz nitelik dokusu (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-1")
            2. Kalabalık kamu kadroları
      3. Mevcut personelin verimsiz çalışması:
         i. Yönetici niteliği yetmezlikleri:

1. Yönetici eğitimi yetmezliği (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-2")
2. Yetersiz nitelik dokusu
3. Siyasi tercihlerin, işin gereğinin önüne geçebilmesi

ii. Personelin yeterli hizmet üret(e)memesi:
1. Yetersiz nitelik dokusu
2 Hizmet içi eğitim yetersizliği (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-2")
3. Ne kadar iş üretileceğini belirleyen iş-standartlarının benimsenmemiş oluşu
4. Motivasyon eksiği (haksız uygulamalar vbg)

5. Siyasi tercihlerle görevlendirilen personelin hizmet üretme konusundaki duyarsızlığı

c. İdeolojik nedenler:
1. Dini kaynaklı nedenlerle vergi vermeme
2. Bölücü düşünceler nedeniyle vergi vermeme

C. Yeraltı ekonomisi:
a. Devletin koyduğu kuralların girişimciliği yasa dışına itmesi (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-8")
b. İç güvenlik sistemimizin yetmezlikleri
c. Kamu düzeni ile vergi sistemi arasındaki bağlantının, kamu yetkililerince tam anlaşılamamış ve gereğinin yapılamamış olması

D. İstisnaların yaygınlığı:
a. Siyasi baskılar:
1. Çeşitli baskı gruplarının baskılarının dengelenebileceği tam örgütlenme ortamı bulunmayışı (eksik örgütlenme) (Bkz. "Sendikalar")
2. Politikacıların finansman kaynaklarının şeffaf olmayışı (Bkz. "Alternatif Siyaset Anlayışı"):

b. Sistem kurma becerisi yetersizliği
c. Kamu yönetiminde süreksizlik

E. Gerekli yetkilerle donanmış bir Vergi Kurumu bulunmayışı.

Bu nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik bir "**Vergi Reformu Paketi**" öngörülmektedir.

Buna paralel olarak, kamu açıklarının diğer bileşeni olan kamu harcamalarının "*gereksiz*" ve "*etkisiz*" parçalarının nedenleri şunlardır:

A. "**Gereksiz**" kamu harcamaları için:
a. Büyük yatırım projelerinin fizibilitelerinin yetersizliği: 1.
Siyasal amaçlı yatırımlar
2. Sloganların yol açtığı yatırımlar
3. "Büyük" olması için "büyük" seçilen yatırımlar
4. Kayırma
5. Yabancı ülkelerin etkileri
6. Kamu kadrolarının nitelik yetmezliği
7. Kamu yönetiminde süreksizlik
8. Kamu yatırımlarına yol gösteren politikaların oluşturulamayışı

b. Yanlış öncelikler
c. Kalabalık kamu kadrolarının ücret yükü:
1. KİT'lerin varlığı
2. İş yaratma teknolojilerinin benimsenmemiş oluşu
3. İnsanlarımızın nitelik dokularının yetersizliği

d. Kamu personelinin, enflasyon oranından daha yüksek ücret artışları:
1. "Eksik örgütlenme" (Bkz. "Sendikalar")
2. Uzun süreli yüksek enflasyon (Bkz. "Kaynaktaki

Sorunlar-3")

3. Ücret artışı ğ enflasyon bağlantısının tam anlaşılmamış oluşu
   e. Kamu kuruluşlarının "*amaç dışı*" işlevleri (bu başlık altında toplanabilecek son derece çeşitli amaç dışı işlev bulunmaktadır)
   f. Tasarrufa uyulmayışı:
      1. Gösteriş
      2. Tüketim ahlakı sorunları (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-6")

B. "**Etkisiz**" kamu harcamaları:
   a. Yüksek enflasyonun, yatırımların fizibilitesini olumsuz etkilemesi
   b. Kamu yatırım projelerinin yönetimindeki yetersizlikler

C. Tarım kesimine doğrudan (taban fiyatlar yoluyla) ya da dolaylı olarak (TMO'nce alımı yapılan ürünlerin stokta beklemesinden ötürü katlanılan finansman yükü yoluyla) sağlanan destekler (Bkz. "Tarım ve Hayvancılık")

D. "*Verimlilik*" ve "*Sistem Kurma*" bağlantısının tam anlaşılmamış olması nedeniyle kamu harcamalarından beklenen verimin alınamayışı *(iyi kurulmamış ya da işletilmeyen "sistem"lerin, yanlış olarak "verim düşüklüğü" biçiminde yorumlanması ve verimliliğin bağımsız bir faktör olarak yükseltilmeye çalışılması)*

Bu nedenleri ortadan kaldırmak üzere bir "**Kamu Harcamaları Reform Paketi**" nin yürürlüğe koyulması öngörülmektedir.

Diğer yandan, kamu açıklarının gelirlerle ilgili bir bileşeni de iç ve dış para piyasalarından sağlanabilen borçlardır. Giderek daha zor iç ve dış borç bulunmasına karşı önlemler geliştirilmesi (dövize veya enflasyona endeksli iç borç gibi) ya da kamu harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturan dış borçların konsolidasyonu gibi düşüncelerin, kamu maliyemizin sağlıklılığı açısından ikincil öneme sahip olduğu, birinci derecede ise herhangi bir yolla (borç ve vergi) sağlanan kaynakların etkin (makul sürede geri dönebilen) kullanımının önem taşıdığı bir gerçektir. Bu etkinlik sağlanmaksızın borçlanma ve/ya ödeme konusundaki kolaylaştırmaların, kısa vadede ferahlatıcı etki yapacağı, ama orta-uzun dönemde başlangıçtan daha güç bir duruma götüreceği bilinmelidir. Çünkü etkinlik sağlamaya çalışmak yerine borçlanma ve/ya ödemede kolaylık sağlamak, **etkisizliğin ödüllendirilmesi** anlamına gelmektedir.

Diğer yandan, benimsenen yeni il idaresi sistemi içinde (Bkz. "Kamu Yönetimi"), gelir ve gider bütçelerinin yapımının yeni şekli, "**bütünlük içinde yerinden yönetim**" ilkesinin hayata geçirilmesi için en önemli araçtır. Buna göre:

(a) Gelir bütçelerinin yapımı

Gelir bütçelerinin başlıca kaynağı olan vergilerin, köy, ilçe, il ve ülke genelinde hangi anahtara göre toplanacağı, gelir bütçelerinin de anahtarıdır. Buna göre:

1. Her yönetsel birim (köy, ilçe, il ve ülke geneli) ile ilgisi açıkça bilinen konulara (gayrı menkul, taşıt, KDV gibi) ait vergiler o yönetsel birimin maliye teşkilatınca
   toplanır. Bu konudaki ölçü, vergi konusu mal ve/ya hizmetin mülkiyetinin oluşumuna hangi yönetsel birimin ne ölçüde katıldığıdır. Örneğin, ülke

genelinden toplanan vergilerle yapılan bir elektrik santralı, merkezi yönetim(MY)in vergi kaynağıdır.
2. Böylece toplanan vergilerden birer pay MY hazinesine aktarılır.
3. Birden fazla yönetsel birimi ilgilendiren vergiler, aralarındaki anlaşmaya göre toplanıp paylaşılır ve sonra her birinin payına düşen MY hissesi MY'e ödenir.
4. MY hazinesinde toplanan vergilerin bir bölümü, ülke genelini ilgilendiren gider bütçesi için kullanılırken, geri kalan kısmı diğer yönetsel birimlere paylaştırılır.

Bütün bütçe gelirlerinin paylaşımını düzenleyen yasalar TBMM'ce yapılır.

(b) Gider bütçelerinin yapımı

Her yönetsel birim kendi gelir bütçesine göre giderlerini bütçeler. Bunlarla ilgili yasalar, ilgili yönetsel birimin meclislerince yapılıp, yürütme kurullarınca uygulanır ve kendi yargı organlarınca denetlenir.

Diğer yandan, yıllık bütçelerin yanısıra öncelikli ilgi alanları için geliştirilmiş, denetimi sağlanmış fonların mevcudiyeti gerekli görülmektedir.

Bankacılık

Tüm bankaların özelleştirilmesi gerektiğine, banka yönetimlerinde doğrudan ya da dolaylı biçimde kamunun ve özellikle de siyasal parti örgütlerinin doğrudan/dolaylı temsil edilmemesi gerektiğine inanılmaktadır.
Devletin uygulayacağı çeşitli teşvik ve desteklerin de özel bankacılık sistemi üzerinden işletilmesi öngörülmektedir.

Diğer yandan, kredi maliyetlerini artıran çeşitli munzam karşılıkların gözden geçirilip asgariye indirilmesi, bankaların kredi maliyetlerini düşürmelerini sağlayacak önlemleri (geri dönmeyen kredi oranını azaltmak gibi) içeren bir "**Bankacılık Reformu Paketi**"nin tanımlanması gerektiği düşünülmektedir.
Geri dönmeyen kredilerin, kredi maliyetlerinde önemli bir pay oluşturduğuna, bu payın ise özel ve kamu bankacılığında şu nedenlerle oluştuğuna inanılmaktadır:

A. Özel ve kamu bankacılığındaki ortak nedenler:

   a. Kredi talebedenlerin genellikle spekülatif amaçlı projelere yönelmesi:
      1. Kuruluşların mali güçlük içinden çıkabilmek için kredi kullanmak istemeleri
      2. Rasyonel proje üretiminin azlığı
      3. Teknoloji üretememe
      4. Spekülasyon alanlarının özendiriciliği:
         i. Doğru kural koyma becerisi yetersizliği (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-8")
         ii. Kamu yönetimindeki süreksizlik (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-10")
         iii. Kayırma amaçlı spekülatif alan yaratma pratiği (Bkz. "Siyasi Partiler - Alternatif Siyaset Anlayışı")

   b. Bankaların çeşitli kuruluşlara ortak olmaları sonucunda bu kuruluşlara öncelik sağlamaları

B. Kamu bankacılığına özgü nedenler

   a. Siyaset anlayışındaki yetmezlikler (Bkz. "Siyasi Partiler - Alternatif Siyaset Anlayışı")

b. Kamu personelinin nitelik yetmezliği
   - Ücret yetmezliği
   - Kalabalık kamu kadroları
   - "*İş Yaratma*"nın bir metod olarak benimsenmemiş oluşu (Bkz. "İş Yaratma")

C. Ticari kuruluşların kendilerine finansman sağlamak amacı ile kurdukları bankaların, kredi taleplerinde projelerin fizibiliteleri yerine kendi iç çıkarlarını gözetmeleri (Bkz. "Sanayi ve Ticaret - Birbiriyle Bağdaşmayan İşler").

"**Bankacılık Reformu Paketi**"nin, bu nedenleri ortadan kaldıracağı ya da en azından etkilerini azaltacağı öngörülmektedir.

Projelerin fizibilitesi yerine gayrımenkul teminatı varlığına dayalı kredilendirme anlayışının bankacılık sistemimize hakim olduğuna, bunun ise proje üretiminin önemini ortadan kaldırdığına inanılmaktadır.

Bankaların geliştirebilecekleri çeşitli araçlar yoluyla, özellikle küçük ve orta ölçekli girişimcilerin projelerinin kredilendirilmesi zorunlu görülmektedir.

Aynı bir mali piyasa içinde birbiri arasında haksız rekabet ortamı oluşturan kurumlara izin verilmemesi gerekir. Kar ortaklığına dayalı bankacılık sisteminin de anılan reform kapsamında yeniden düzenlenmesi öngörülmektedir.

Bilim ve Teknoloji (B/T)

Milletimiz asırlarca B/Tnin nimetlerinden yeterince yararlanamamış ve halen de yararlanamamaktadır.

Toplumumuzun, çağdaş uygarlık düzeyine erişme ülküsünü tek gerçekleştirebilecek yol gösterici " *bilimsel düşünme biçimi*" olup; B/Tnin ekonomik alana katkısı, bu birinci hedefe göre daha az önemlidir.

B/Tde hangi hedeflerin benimsenmesi gerektiği tek başına cevaplanabilecek bir soru değildir. Çünkü B/T yaşamı, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamdan kopuk, tek başına hedeflere sahip olunabilecek bir soyut yaşam kesiti değildir.

Örneğin, bir *kabile yaşamını* kendisine hedef edinmiş bir toplumun B/Tde fazla bir beklentisi yokken, *tüm komşu ülkeleri fethetmek* isteyen bir toplumun beklentileri çok değişiktir.

Ya da tüm fertlerine *yaşamını sürdürebilme* düzeyinde bir refah düzeyi hedefleyen bir toplumla, *tümüne yüksek bir*

yaşam standardı amaçlayan bir toplumun B/Tden beklentileri farklı olacaktır.
Bu uç örnekler, B/Tnin çeşitli yaşam tercihlerine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermek için verilmiştir. Bunlar ne kadar uç hedeflerse, "*toplumun tüm bireylerine, çağdaş refah ve mutluluk sağlamak*" gibi bir hedef de o denli gerçek dışıdır. Bu kadar geniş bir hedef tanımı, hiç bir şey tanımlamamakla eşdeğerdir.

B/Tde bugüne kadar göstermiş olduğumuz olağandışı yetersizlik, bu işin bir kısmında değil bütününde yani felsefesinde bir yanlışlık olduğunu göstermektedir. Bu yanlış felsefe, toplumumuzun sosyal, ekonomik ve kültürel alanlardaki geri kalmışlığını dikkate almaksızın, B/Tde ileri ülkeleri *görünüşte* taklit etmekten kaynaklanmaktadır.
Bilim toplumumuzun tüm üyelerine mal edilemezse de genel eğilim, B/Tde ileri ülkelerde yürütülmekte bulunan ileri B/T araştırmalarına ağırlık verilmesidir. Bu hedef görünüşte heyecan verici ve de uğraş sahiplerine yüksek tatmin sağlar olmasına karşın gerçekçi değildir.

Hangi bilimsel araştırmaların yapılması gerektiği konusunda bilim adamının özgür olması, ülkemizde genellikle "**bilimsel özerklik**" olarak tanımlanmaktadır. Gerçekte ise bilimsel özerklik bu olmayıp, bir konuda yapılacak bilimsel araştırmanın ne sonuç vereceği konusunda yalnızca aklın ve bilimin kurallarına itaat etmek, bunun dışında hiç bir kimseden, hiç bir makamdan telkin almamak demektir.
Hangi konularda araştırma ya da geliştirme yapılacağı konusundaki özgürlük ise koşulludur. Eğer bilim adamı, vaktini ve araştırmasının masraflarını finanse edebilecek kaynakları kendi temin etmişse araştırma konusunu da kendisi seçmekte özgürdür.

Hal böyle değil de kamu kaynaklarını kullanıyor ise, kamunun önceliklerine uyan organların tercihlerine sıkı sıkıya bağlı olmak ya da bu yok ise kamunun önceliklerini dikkate almak zorundadır. Bu "**hesap verme sorumluluğu**" (*accountability*) genellikle gözden kaçırılmaktadır.

Bilim en geniş anlamıyla *evrenin tüm gerçeklerini bulma uğraşı* şeklinde tanımlandığında, bu çok geniş alanın hangi noktalarında araştırma yapılması gerektiği, yani alanın genişliğine oranla çok küçük olan maddi kaynakların hangi çalışmalara sarfedilmesi gerektiği önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

"**Bilinenler**"e, bu geniş "**bilinmeyenler denizi**" içindeki noktacıklar, bilimsel araştırmalara da bu deniz içinde yeni noktacıklar ilave etme uğraşı olarak bakıldığında, **teknoloji** kavramının anlamı somut biçimde ortaya çıkmaktadır. Teknoloji insan topluluklarının özgün gereksinimine göre, "bilinenler"i bir araya getirme çabasıdır. Toplumlar yeni özgün gereksinimleri için yeni teknolojiler geliştirmeye çalışırlarken, bilinmeyenler denizinde yeni bazı "*noktacıklar*" oluşturmak durumundadırlar. Yeni bilimsel araştırmaların sistematiği, bu yalın gerçeğe dayanmalıdır.

Gelişmiş ülkelere dışarıdan bakan ve o toplumların özgün gereksinimleri konusunda yeterli bilgisi bulunmayan bir gözlemci, bilim adamlarını rasgele bir özgürlük içinde araştırma konularını seçtiğini zannedebilir. Aslında ise yapılan son derece disiplinli, belirli kalıplara uygun bir inşa işidir. Yeni teknolojilerin inşaatı !

Bazı hallerde ise, bilim adamını hiç bir kayda bağlamadan serbestçe araştırma yapması için ona destekler sağlanır. Bu ancak, belirli asgari refah düzeyine gelebilen, asgari yaşam

hedeflerini gerçekleştirmiş bulunan ve teknoloji satışını bir kazanç yolu yapabilmiş toplumların katlanabileceği bir konudur. Henüz asgari ihtiyaçlarını karşılamak durumunda olan bir toplumun bunları yapması rasyonel değildir. Bilim adamı, bu "*özgür araştırma konusu belirleme*" arzularının bedelini ödeyebilecek bir kişisel kaynak bulabildiği takdirde bu sistematiğin dışına çıkabilir.

Bilim toplumumuzda açıklığa kavuşmamış "*temel araştırma mı, uygulamalı araştırma mı?*" konusuna bu felsefeyle yaklaşılması gerektiğine inanılmaktadır. Sınırlı fonlarımız, toplumumuzun ihtiyacı olan teknolojileri geliştirebilmek için gereken "*eksik bilinenler*"i ortaya çıkarabilecek kadar temel araştırmalara; bu bilinen noktacıkları birleştirip özgün teknoloji gereksinimlerimizi oluşturacak kadar da uygulamalı araştırmalara kaynak harcayabilir.
Bilim toplumumuz ve ona hedef vermek durumunda olan **politika belirleyicilerimizin** (*policy makers*) dikkatten kaçırmamaları gereken ikinci nokta, bir toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki geriliğini sürdürürken, *B/T*de bunlardan bağımsız bir atılımı gerçekleştiremeyeceğidir.

Dolayısıyla, *B/T* politikamız, genel yaşam tercihlerimizin bir parçası olarak, onu destekleyecek bir kapsam ve şekilde seçilmek zorundadır.

Toplum yaşamımızın tüm kesitlerindeki sorunlara dikkat edilirse, özel bir sorunun, tüm sorunların içinde ayrı ayrı yer aldığı görülecektir. Bu özel sorun, "*toplumumuzu oluşturan bireylerin niteliklerinin yetersizliği*"dir. Toplumumuzun **ortalama** bireyi, ileri toplumların **ortalama** bireylerine göre daha az niteliklidir.

İster tek tek ister gruplar halinde olsun, bireyler ve toplum yaşamımızın her kesitinde, bu nitelik yetmezliğinin izleri görülmektedir. Çeşitli toplum sorunları konusunda yapılan analizler, daima gelip bu yetmezliğe dayanmaktadır.

Bu yargı doğru kabul edildiği takdirde, yalnız B/T değil tüm alanlarda izlenmesi gereken politikalar için bir ortak nokta saptanmış olmaktadır. Bu da, "**insanlarımızın nitelik dokularının geliştirilmesi**" amacıdır. Buna göre yaşam tercihlerimizden başlıcasının bu olabileceği düşünülmektedir. Nitelik dokusu yetersiz bir toplum ile hiç bir yaşam tercihinin gerçekleştirilemeyeceğine inanılmaktadır.
Yaşam tercihlerimizden bir başkası olarak "**topyekün rekabet gücümüzün artırılması**" düşünülmektedir. B/T politikamızın hedeflerinden birisi de bu tercihin gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır.
Topyekün rekabet gücümüz, bir yanda insanlarımızın niteliklerinin belirlediği rekabet gücü bileşeni olmak üzere, çeşitli kurum ve kuruluşlarımızın rekabet güçlerinden oluşan bir bileşik güçtür.

Kurum ve kuruluşlarımızın mevcut rekabet güçlerinin ne olduğu doğru olarak bilinebildiği takdirde, global rekabet ortamındaki yerleri de biliniyor demektir. Bu takdirde rekabet gücü eksiklerimizin bulunduğu alanlar belirli hale gelecek ve B/Tnin o alanlara katkıda bulunması mümkün olabilecektir. Böylece B/T politikamızın amaçları daha spesifik olarak ortaya çıkmış olacaktır.

Ancak, çoğu alanlardaki rekabet gücümüz belli değildir. Bilinenler ise yanıltıcıdır. Çünkü bu alanların hemen hepsi doğrudan ya da dolaylı olarak koruma altındadırlar. Buna göre
B/T politikasının öncelikli amaçlarından birisi, toplumumuzun çeşitli alanlardaki rekabet gücünün doğru olarak

belirlenebilmesi için gerekli modellerin oluşturulması ve sonra da bu modeller uyarınca gerekli saptamaların yapılmasıdır.

Her alandaki araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapımı için model olarak, devlet kurumları eliyle bizzat araştırma yapılması değil, saptanıp ilan edilecek konulardaki çalışmaların desteklenmesi yöntemi benimsenmektedir. Bu yolla üniversiteler ve sanayi kuruluşlarının da araştırmaya yönlenebileceği ve halen kullanılamayan B/T potansiyelinin de harekete geçirilebileceği düşünülmektedir.

Buna göre TÜBİTAK kadrolarının büyük ölçüde seyreltilip (yaklaşık 100 personel), yalnızca bu işlevi yapabilecek bir organ haline getirilmesinin zorunluğuna inanılmaktadır.

Diğer yandan, B/T konusundaki performansımızı iyileştirmek amacıyla yurt dışında bulunan bilim adamlarımızı Türkiye'ye toplamanın, onları bilgi odaklarından koparmak olacağı; bunun yerine, onların anayurt ile bağlantılarını sıkılaştırabilecek olan tedbirler alarak bu yolla bir " **ağ** " oluşturarak çağdaş bilim dünyası ile irtibatımıza katkıda bulunmalarının daha doğru olduğuna inanılmaktadır (*networking*).
Sosyal ve ekonomik alanlardaki araştırmaların desteklenmesi açısından da yukarıda açıklanan yaklaşımın yararlı olacağı, bunu gerçekleştirmek üzere de TÜBİTAK'a benzer bir **Türkiye Sosyal Araştırmalar Kurumu** (TÜSAK) ile **Türkiye Ekonomik Araştırmalar Kurumu** (TEAK) kurulması ve belirlenecek konulardaki araştırmaları desteklemeleri öngörülmektedir. Bu kurumların da, TÜBİTAK için öngörülen kadro sınırını (100) aşmaması öngörülmektedir.

Planlama

"Stratejik Planlama" düzeyinde bir planlamanın yararlı ve de zorunlu olduğuna inanılmakta, bunun dışında ekonomik ve sosyal alanlarda kimin ne yapacağını emreden planlama anlayışı yararsız ve ayrıca da uygulanması imkansız bir yaklaşım olarak görülmektedir.
Stratejik Planlama faaliyetlerinin ise **Statejik Planlama Enstitüsü** adı verilecek özerk bir kuruluş tarafından yürütülmesi ve Devlet Planlama Teşkilatının <u>bütünüyle tasfiye edilmesi</u> öngörülmektedir.

Bölgesel Kalkınma

Ülkemizin her noktası aynı geliştirici unsurlara sahip değildir. Ancak herbirinin, kalkınma açısından önemi olan farklı özellikleri bulunmaktadır. Bir bölgemiz bir cins sanayi için uygunken, bir diğer bölgemiz o tür sanayi için uygun olmayabilir.
Geleneksel anlayışımız içinde sanayi kavramının yeterince berraklığa kavuşmamış olması nedeniyle, sanayi ve fabrika kavramları özdeşleşmiş ve "**fabrika**", halkımızın yörelerini kalkındırmak için özlemini çektiği bir sembol haline gelmiştir.
Kalkınmanın, yöresel gelişebilme potansiyellerini tam ve de doğru tesbit edebilme ile yakın ilişkili olduğuna; genel olarak kalkınma unsuru addedilen unsurların dışındaki potansiyellerin tesbit edilebilmesiyle, her yöreye özgü ayrı bir kalkınma modeli geliştirilebileceğine inanılmaktadır.
Bu süreçte bu denli önem taşıyan potansiyel tesbiti kadar, tesbit edilecek potansiyellerin gelire dönüştürülebilmesi de önem taşımaktadır. Bu ise, o yöre insanlarının *nitelik dokuları* ile belirlenmektedir.

Bölgesel kalkınma konusundaki ilke; "**insana rağmen kalkınma olamaz**" şeklinde özetlenebilir. Kalkınması istenilen yörelerin önce insan nitelik dokusunun geliştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.
Yerel potansiyelleri harekete geçirmek için öngörülen önlemler şunlar olmalıdır:

1. Yerel potansiyel belirleme rehberleri yetiştirilmesi

   Özellikle gelişmemiş yörelerin kalkınmasının, o yörelere yapılacak rekabet gücü düşük ve yapay olarak bir süre ayakta tutulabilecek yatırımlara dayandırılması, yıllardır denenmiş ve başarısızlığı ortaya çıkmış bir yöntemdir. Bunun yerine sağlıklı bir kalkınmanın, söz konusu yörelerin sahip olduğu çeşitli potansiyellerin harekete geçirilmesine dayandırılması gerektiği bilinmektedir. Bunu gerçekleştirmek üzere, inceledikleri yörenin, anlamlı bir ekonomik faaliyete konu olabilecek potansiyellerini tesbit etmek üzere eğitilmiş "*kalkınma araştırmacılarına (rehber)*" ihtiyaç bulunmaktadır. Bu araç, bu tür uzmanların yetiştirilmesini öngörmektedir.

   Buna göre, anılan rehberlerin eğitimi için kullanılması gereken müfredat, bu tür personele sahip ülkelerin deneyimlerinden yararlanılarak kolayca belirlenebilir. Ayrıca, bu uzmanların hangi yöntemlerle yetiştirilebileceği de saptanacaktır. Bunu takiben bu uzmanların yetiştirilmesine başlanacaktır.

2. Yerel potansiyel belirleme kılavuzları yayımlanması

   Kalkınma, topyekün bir süreçtir. Gelişmemiş bir yörenin kalkındırılmasında görev alacak "Yerel Potansiyel Belirleme Rehberleri"ne ek olarak, o yörede ve/ya o yöre ile ilgili görevlerde çalışacak kamu yöneticilerinin ve hatta yöre halkının da yerel potansiyel belirleme yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bunu teminen gerekli dokümanların (kılavuz) hazırlanması öngörülmektedir.

3. Kamu görevlilerinin yerel potansiyel belirleme konularında eğitimleri

   Özellikle gelişmemiş yörelerde görev yapan ilgili kamu personeli, *yerel potansiyel belirleme* konularında eğitilmelidir.

4. Bölgesel Kalkınma Birimleri (BKB) teşkili

   i- Sosyal sorumluluk konusunda kuruluşların bilgilendirilip isteklendirilmesi
   Kuruluşların kendi içlerinde sahip olabilecekleri olumlu mali ve sosyal atmosferlere rağmen, çevrelerindeki gelir yetersizliğinin dönerek kendilerini de olumsuz etkileyebileceği gerçeği, çeşitli kanallarla anlatılmalı ve buna karşı koymanın (sosyal sorumluluk), bu kuruluşların asli işlevlerinden birisi olduğu bilinci geliştirilmeye çalışılmalıdır.

   Halen bazı büyük kamu ve özel sektör kuruluşları, kısmen de olsa bu olgunun farkındadırlar ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmek üzere küçük de olsa bazı bütçeler ayırmaktadırlar. Ancak, bu bütçelerin kuruluşların çevresindeki olumsuzlukları gidermek için gerekli araçlarla desteklenememesi nedeniyle, daha çok büyük şehirlerde yapılan kültürel etkinliklerle sınırlı kalınmaktadır.

Buna karşı çeşitli medya araçlarıyla, sosyal sorumluluk konusundaki bilinç geliştirmeye çalışılması öngörülmektedir

ii- BKB için teşvikler

Sosyal sorumluluğunu yerine getirmek üzere ikna edilen kuruluşların, bu amaçla kurabilecekleri yöresel organizasyonlar, BKB ya da Girişim Destekleme Ajansı veya Şirketi adlarıyla bilinmektedir. Bu gibi kuruluşlara vergi taksitlendirme, düşük faizli kredilendirme ve uzman görevlendirme gibi desteklerin sağlanması öngörülmektedir.

iii- Girişim Destekleme Şirketleri için Yasal Dayanak

Bu gibi şirketlerin kurulabilmesini özendirmek için bir seri teşvikin yasal dayanağa kavuşturulması öngörülmektedir. Bu amaçla bir yasanın zorunlu olduğu düşünülmektedir. Ayrıca özelleştirme işlemleri sırasında da işini kaybedebilecek olanların kendi işlerini kurmalarının sağlanması için bu tür girişim destekleyici organizasyonlara ihtiyaç olacaktır. Bu yasa bu amaca da hizmet edecektir.

Burada sıralanan enstrümanların içinde yeralacağı ve stratejik planlama esaslarına göre yapılacak olan "**Bölgesel Kalkınma Planları**"nın, yol gösterici olacağı ve özel kesimin daha güvenli olarak hareket etmesini sağlayıcı bir etki yapacacağına inanılmaktadır.

Genel Kalkınma

Hemen her alanda geçmiş yıllara göre ülkemizde gelişmeler mevcut ise de, bu mukayeselerin birlikte yaşadığımız diğer ülkeler ve özellikle ülkemiz ile başlangıç şartları benzer olan ülkelerle yapılması halinde bu kalkınmanın, yanıltıcı olduğu görülmektedir.

Genel kabul görmüş ekonomik göstergelerin yanısıra *demokratik kurumların yerleşmişliği*, *insanlarının nitelik dokusu* gibi göstergelerin de aynı ölçüde benimsenmesi gerekir.

T.C'nin kuruluşundan bu yana yaşadığımız kalkınma sürecinin, arzulanan seviyeye ulaşamamasının önemli bir nedeni, kalkınmanın, insan unsuru dışında ve hatta "*ona rağmen*" gerçekleştirilebilecek bir süreç olarak görülmüş olmasıdır.

İnsanların gelirleri, tükettikleri enerji, vbg sayısal göstergeler ileriye giderlerken, bir toplumun pekala geriye gidebileceğine, dolayısıyla önce insanların niteliklerinde gelişme sağlanması gerektiğine, ekonomik kalkınmanın ancak bunun üzerine inşa edilebileceğine inanılmaktadır.

Kalkınmışlık, rekabet edebilme gücüyle eşanlamlıdır denilebilir.
İnsanımızın, Dünya'nın herhangi bir yerindeki insanla rekabet edebilmesi, gerek ülke sınırları içinde gerekse dışındaki kaynakları toplumumuzun refah ve mutluluğuna dönüştürebilir. Böyle bir toplum, Dünya toplumu içinde her zaman aranan, üreteceği mal ve/ya hizmetlere ihtiyaç duyulan, dolayısıyla işsizliği söz konusu olmayan bir toplum olacaktır.

Dolayısıyla, belirli ekonomik alanların seçilerek oralara yatırım yapmanın bir kalkınma stratejisi olamayacağına, insanımızı rekabet gücü yüksek hale getirmenin gerçek kalkınma olduğuna ve bu yapılmadığı takdirde ise toplumumuzun varlığını idame sorunu ile karşılaşabileceğine inanılmaktadır.

Gümrük Yönetimi

Gümrük yabancı ürünlerin yurda girişini güçleştiren bir engel ya da hazine için bir gelir kaynağı değildir.
Gümrük kavramı, rekabet gücümüzü geliştirmek istediğimiz alanlarda belirli güce erişilinceye kadar, bu alanlara toplum adına açılmış bir **kredi**, toplumumuza yönelik haksız rekabet uygulamalarına karşı bir **savunma** ve nihayet yurda girmesi gereken mal ve/ya hizmetlerin girişini **kolaylaştıran** bir sistem olarak anlaşılmalıdır. Bu kredilendirme, korunmuş alanlardakiler belli düzeyde rekabet gücü kazanınca bir şekilde topluma geri ödenmek zorundadır.

Mevcut gümrük koruma sistemimiz ise, düşük rekabet güçlü alanların yetersizliklerinin sürdürülmesini sağlayan bir mekanizma durumundadır. Toplumumuz bu gereksiz koruma dolayısıyla düşük kaliteli ve/ya pahalı mal ve hizmet sunumu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bir diğer deyimle toplum, gelirinin bir bölümünü, düşük rekabet gücündeki mal ve hizmet üretiminin desteklenmesi için harcamaktadır.

Rekabet Gücü Geliştirme Programı'nın (Bkz. "Sanayi ve Ticaret") bir parçası olarak gümrük koruma oranlarının bütünüyle gözden geçirilmesi öngörülmektedir.
Bu bağlamda gümrük yönetimi, teşvik ve destekleme yönetimleri aynı amaçları gerçekleştirmeye yarayan araçlar olarak anlaşılmalı ve yakın bir koordinasyon altında bulunmalıdırlar.

Özelleştirme

Her yapılan işin, bir başka işten vazgeçilerek yapılabileceği, aksi halde kullanılacak kaynakları ve dolayısıyla yönetim çevresini genişletmek gerektiği, bunun ise kuruluşların yönetilebilir sınırlar dışına taşmasına yol açtığı bir gerçektir.

Devlet belirli işlevleri yerine getirmek zorundadır ve bunlar bir başkası eliyle yapılamaz. Bunlardan başlıcası, ülkenin iç ve dış güvenliğinin sağlanarak vatandaşlarının çeşitli faaliyetlerde bulunabileceği ortamların sağlanmasıdır. Bunun dışında yapılacak işler, bir yandan vatandaşların girişim özgürlüklerine tecavüz, bir yandan da yapımı gereken esas işlevlerin mecburen daha gevşek yönetimidir. Özelleştirme politikasının temel gerekçesi budur.

Uzun yılların uygulamaları sonunda bugün KİT'ler verimsiz, kalabalık kadrolu ve genellikle çağdaş teknolojileri kullanmayan kuruluşlar haline gelmişlerdir. Bu verimsizlikleri, serbest rekabet piyasası ilkelerine uymayan bir tekelcilikle vatandaşlar tarafından ödenmektedir.

KİT'lerin verimsizlikten kurtulmadan özelleştirilmeye çalışılmaları halinde doğabilecek tehlikeler; büyük ve ani istihdam kayıpları, değerinden çok düşüğe satılma ve nihayet satınalanın da verimli kılamaması ihtimalleridir.

Bu nedenlerle, özelleştirmenin ilk adımı, bu kuruluşların rehabilite edilmeleridir. Bu rehabilitasyonun, kuruluşlarda çalışanlar tarafından desteklenmesi için hisselerinin bir bölümünün onlarca edinilmesine imkan tanınması

gerekmektedir.

Rehabilitasyon nedeniyle işini kabetmesi gereken çalışanlar varsa onlara kendi işlerini kurmalarına imkan verecek programların uygulanması gerektiğine ve böylece, çalışmakta olanların işsiz kalmaktan endişe ederek, doğrudan ya da dolaylı reaksiyonlar içine girmelerine fırsat yaratılmaması gerektiğine inanılmaktadır.

Diğer yandan, KİT'lerin elinde bulunan çeşitli türde mülkiyetlerin özelleştirme kapsamına alınması, özelleştirmeyi çok güçleştirmektedir. Zaman içinde oluşup değer artışı ve/ya kayıplarına uğramış bu mülkiyetin değerinin doğru hesaplanabilmesinin dahi güç olduğu bir gerçektir. Bu nedenle *ilk aşamada "işletmeciliğin özelleştirilmesi", daha sonraki aşamalarda mülkiyetin de özelleştirilmesi* modeli benimsenmektedir.

Bu çerçeve içinde özelleştirmenin şu şekilde gerçekleştirileceği öngörülmektedir;

(1) Kuruluşlarda kadro seyreltimi sırasında işsiz kalacakların korunmasına ilişkin önlemler:
   (a) Geçici süreyle tam ücret ödenmesi,
   (b) Kendi işini kurmak isteyenlere yeni beceriler kazandırılıp destek sağlamak amaçlarıyla "*Girişim Destekleme Şirketleri*" kurulması,
   (c) Kamu alımlarının yeniden düzenlenmesi (Bkz. "Kamu Alımları")

(2) İşletmeciliği özelleştirilecek kuruluşlar için, kuruluşların özelliklerine göre ayrı ayrı ya da gruplar halinde özelleştirme yasaları çıkarılması,

(3) Özelleştirilecek kuruluşların mülkiyetinde bulunan ve gelir sağlanabilecek taşınmazların satılıp, gelirlerinin özelleştirme işlemlerinin gerektirdiği finansmanında kullanımı amacıyla bir fonda toplanması,

(4) Teknolojisi eskimiş ve rehabilite edilmenin maliyetinin katlanılamaz olduğu kuruluşların ya da bunların bağımsız bölümlerinin derhal kapatılması,

(5) KİT'lerin ağır faiz yükü altında kalmasına neden olan birikmiş zararlarının konsolide edilmesi,

(6) KİT ürünlerinin fiyatları ve çalışanlarının ücret artışlarının (fiyat ve ücretlerin değil, artışlarının) belirli bir yüzde ile sınırlanması,
(aynı önlem, belirli bir süre için tüm ücret ve fiyat artışları için uygulanmalıdır. Bkz. "Enflasyonla Mücadele")

(7) Nihayet, her KİT'in özelleştirilmesinin 2 yıllık bir proje haline getirilmesi.

Diğer yandan, kamu kuruluşları zamanla ana amaçları dışında bir çok alana girmişler ve bunlar ana amaçlarının önüne geçmiştir. Sivil ve askeri sektördeki kamu kuruluşlarının dinlenme, eğlence, eğitim, otel, moral tesisleri; yemekhane, lokal ve kafeteryaları; tüm kara, deniz ve hava araçları ile bunların bakım ve onarımlarıyla ilgili tesisler; yedek parça üretim atelyeleri ve fabrikaları; yiyecek, içecek, erzak, mefruşat ve benzeri mallar satan birimleri; okul, kreş ve yuvaları; döner sermaye yoluyla piyasaya iş yapan -ki haksız rekabettir- birimleri; özel kuruluşlara sermaye iştirakleri ve ana işlevleriyle doğrudan ilgili olmayan tüm taşınmazlar, bu ana amacı gölgeleyen işlevlerdir. Bu "*işlev dışı*" faaliyetlerin süratle ve de bütünüyle özelleştirilmesi öngörülmektedir.

Enflasyonla Mücadele

Sayıca ve bireysel tüketim hacmi ve çeşitliliği itibariyle büyüyen toplumumuzun, aynı ölçüde üretimini artıramamış olması durumu, enflasyonun genel bir açıklamasıdır.

Bu geniş neden çatısı altında yer alan çeşitli sebeplerin enflasyonu artırdığı bilinmektedir. Bu süreç içinde fiyatlarına zam yapılan mal ve hizmetlerin, başka malların ve hizmetlerin fiyatlarını artırması ve böylece, yapılmış zamların tekrarlanması ihtiyacı, bir spiral etki oluşturmakta ve eksik rekabet koşulları, bu kısır döngüyü kuvvetlendirmektedir.
Diğer yandan, ödemeler dengesindeki önemi dolayısıyla ihracatın teşviki şarttır. Ancak, artan ihracatın, artan üretim ile değil de mevcut malların piyasadan çekilip ihracata yönlendirilmesi halinde azalan arzın fiyatları artırması doğaldır.
İşte bu nedenlerle enflasyon ile mücadelede ilk ve vazgeçilemez ilke, üretim artışının teşviki bu yolla ortaya çıkan mal fazlasının ihracının ise teşvikidir.

Enflasyonla mücadele politikasının ikinci ilkesi; çok sayıda mal ve hizmetin maliyetine girdi teşkil eden mal ve hizmetlerin fiyatlarına yapılacak zamların yaratacağı sarmal (spiral) pahalanma etkisinden kaçınmak amacıyla bu mal ve hizmetler için birer *fiyat istikrar fonu* oluşturulmasıdır. Bu fonlara bütçeden katkı sağlanarak, bu gibi malların maliyetlerindeki dalgalanmaların, piyasaya daha yumuşatılmış ve azaltılmış şekilde yansıması sağlanmalıdır.

Enflasyonun bir sebebi de, öz kaynağı yetersiz kuruluşların yüksek kredi faizleriyle çalışmaları zorunluğudur. Kuruluşların hisselerinin halka açılması yolu ile finansman temin edebilmeleri için sermaye piyasasının oluşumu hayati önem taşımaktadır.
Enflasyonu hızlandıran nedenlerden birisi de, "*belirli kesimlerin devlet eliyle ya da kendi iradeleriyle enflasyondan korunmaları*"dır.

Kamu kesimi çalışanları, "*kendilerini enflasyona ezdirmeyecek*"
ücret artışlarıyla enflasyon etkisi dışında tutulmaktadır.
Özel kesim çalışanları ise kamu kesimini emsal alarak yine bu etkinin dışında kalabilmektedir.
Tarım kesimi de "*taban fiyat*" uygulaması yoluyla enflasyondan korunabilmektedir.
Büyük sanayi kesimi ise *fiyat ayarlamaları* yoluyla kendisini enflasyondan korumaktadır.

Buna göre enflasyonla mücadelede önemli büyüklükte bir kesim, yapay olarak enflasyon etkisinin dışında kalmaktadır. Bu, mücadeleyi güçleştirdiği gibi, gelir dağılımını da olumsuz etkilemektedir.

Para arzı ile benzer etkilere sahip diğer mali araçların dolaşımlarının kontrol altında bulundurulması için gerekli düzenlemeler zorunlu görülmektedir.

Hızlı nüfus artışının, nüfus artış oranından daha büyük öçüde enflasyonist etkisi olduğuna inanılmaktadır. Bununla ilgili görüşler "*Sosyal Politikalar*" başlığı altında yeralmıştır.

Gösteriş etkisinin, başlıbaşına bir enflasyon nedeni olduğu

düşünülmektedir. Özellikle kolay kazanç sonunda doğan gösterişin, enflasyonist etkisi yanında, dürüst kazanç sahiplerini de rencide ettiği bir gerçektir.. Bunun ancak genel bir "tüketim ahlakı" (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-6") kampanyasıyla ve "yukarıdan aşağıya" frenlenebileceğine inanılmaktadır.

Nihayet, bu ve benzer nedenleri ağırlıklarına göre değerlendirmek, önlemler üzerinde sürekli çalışmak, önlemlerin uygulanmasını başlatmak ve ardından da denetleyip etkilerini ölçmek amaçları ile bir " **Enflasyonla Mücadele Yasası**" nın uygulamaya konulması öngörülmektedir.
Yasanın öngöreceği araçların "*çok yönlülüğü ve birlikte uygulanması*" önemli özelliklerinden birisidir. Böylece önlemlerin tek etkilerinin yanısıra sinerji etkisinden de yararlanılacağı düşünülmektedir.

Kullanılacak araçların içinde, baş ve sonu belli bir dönem ile sınırlı olmak kaydıyla **tüm fiyat, ücret artışları ve karların belirli bir oranda sınırlanması**, spiral etkiye sahip mal ve hizmetler için fiyat istikrar fonu uygulaması, halkın enflasyon konusunda pratik bilgilerle desteklenmesi ve bu şok operasyonun istihdama olumsuz etkide bulunmaması için bir istihdam politikasının yürürlüğe konulması önemli yer tutmaktadır.

Gelir Dağılımı

Gelirin düzenli dağılımı, toplumun göğüslemek zorunda olduğu ve olabileceği güçlükler için bir ön koşuldur. Bu aynı zamanda "**Sosyal Piyasa Ekonomisi**" sisteminin de bir gereğidir.
Bozulmuş gelir dağılımını düzeltmek için öncelikle, gelir dağılımı bozukluğuna yol açan nedenlerin doğru saptanması, sonra da bu nedenleri ortadan kaldıracak önlemlerin bir "*politika*" haline getirilmesi gerekmektedir.

Gelir dağılımını bozan etkenler olarak şunlar görülmektedir:
(a) Yüksek ve uzun süreli enflasyon,
(b) Toplumun çeşitli gelir katmanları arasında "*orta*" düzeyde bulunan (sendikalı işçi, memur, tarım kesimi) kesimleri enflasyondan koruyan politikaların, "düşük gelirli" kesimleri ezmesi,
(c) Vergi sistemimizin, düşük gelir kesimlerini yeterince korumaması,
(d) Düşük gelirli kesimlerin, yüksek pazarlık gücüne sahip olmaları için gereken nitelik düzeyine sahip olmamaları ve ayrıca da bunun gerekliliği konusunda yeter netlikte bir bilinç oluşmamış bulunması,
(e) Vergilendirilemeyen alanlarda doğan aşırı kazançlar,
(f) İşsizlik,
(g) Tüketim ahlakı sorunları,
(h) Rüşvet,
(i) "*Düşük işçi ücreti*"nin "*düşük işçilik maliyeti*" olmadığının, çalıştıranlarca tam ve yaygın olarak anlaşılmamış oluşu.

Bu nedenler görüldüğü gibi yalnız gelir dağılımı düzensizliğine değil, daha başka sorunlara da kaynaklık etmektedir. Bu "*nedenler*"in her biri için önlemlerden oluşan "*paket*"in, uygulanması öngörülmektedir.

Bunlara ek olarak, tüm kuruluşların yıllık cirolarının belirli bir payını " *sosyal sorumluluk payı*" olarak ayırarak, bununla çeşitli sosyal programlar (yeni işler yaratmak gibi) uygulamaları ya da uygulanan programlara katkıda bulunmaları yararlıdan öte bir zorunluktur.

Sağlık

Devletin, vatandaşlarının sağlıkları konusunda sorumluluk sahibi olmasının kaçınılmazlığı, ancak bu sorumluluğun onları devlet eliyle sigortalamak ve tedavi etmek olmadığı da bir gerçektir.
Devletin, sağlık sigortası uygulamaları içindeki rolü:

"*çeşitli politikaları uyarınca desteklenmesi gereken kesimlerin sağlık sigortası giderlerine katkıda bulunmak*"

şeklinde tanımlanabilir.

Yeterli kalitede bir sağlık hizmetinin tüm vatandaşlarımıza ücretsiz olarak sağlanabileceği bir "*Genel Sağlık Sigortası*"nın, bugün için gerçekleştirilemeyecek bir proje olduğu, bunun ancak ulusal gelirimiz belirli bir düzeye ulaştığında gerçekleşebileceği düşünülmektedir.

Buna göre, benimsenen sağlık politikası felsefesi, "**kişilerin eşit katkıları, devletin katkısı ve özel sigorta kuruluşlarının, bu ilk iki kaynağı değerlendirip nema sağlayarak oluşacak kaynak yoluyla bireysel sağlık sigortası**"dır.

Diğer yandan, nüfusumuzun bir bölümünün, bu tür bir sağlık sigortasının giderlerini karşılayamayacağı da bir gerçektir.
Buna karşı öngörülen yaklaşım, bir "**Sağlık Kredisi Sistemi**"dir. Buna göre, belirli bir dönemde ödeme gücü yetersiz olanlar, kefil göstermek ve belirli bir planla geriye ödemek kaydıyla devlet tarafından kredilendirilir. Bu krediyi de ödeyemeyecek durumda olanlara, kredinin bir bölümü kadar karşılıksız yardım yapılır.
Devlete ve kamu kuruluşlarına ait tüm hastane ve sağlık tesislerinin istisnasız özelleştirilmesi öngörülmektedir. Yörelerin geri kalmışlığı vb nedenlerle özelleştirmenin güç görünmesi hallerinde gerekli teşvikler uygulanarak özelleştirme sağlanır.
Ayrıca, bu sistemin bir tamamlayıcısı olarak, sağlık sisteminin yoğun olarak verildiği noktalarla uç noktalar arasındaki bağlantıyı kurmak üzere, kara, hava ve deniz ambulans sistemi ile, bilgi bağlantısını kurmak üzere, bir "**Sağlık Bilgi Ağı**" kurulmasının teşviki öngörülmektedir.

Benimsenen temel sağlık politikası, "**önce korunma, gerekirse tedavi**"dir. Devletin sağlayacağı teşvikler, bu temel politikayı hayata geçirecek yönde olmalıdır.

Fiziksel sağlığın yanısıra ruhsal sağlığın da önemli olduğuna, hatta kamu görevi yapacak olanlarda bir " gerek şart " niteliğinde olduğuna inanılmaktadır. Bu nedenle sağlık politikasının ağırlık noktalarından birisini ruh sağlığını koruma ve tedavisi oluşturmaktadır.

Ruh sağlığı yetersiz kişiler çevreleri ve toplum için büyük bir potansiyel sorun kaynağıdırlar. Bu nedenle, kamu görevlilerinin seçim ve atanmasına ilişkin esaslar içinde ruh sağlığının vazgeçilmez bir şart olarak yeralması gerektiğine; ayrıca, bunun peryodik olarak ve istisnasız tüm kamu

görevlilerinde aranması gerektiğine inanılmaktadır.

Sistemin kaliteli hizmet vermesini sağlamak üzere, her türlü yabancı sağlık personelinin, belirli mesleki nitelikleri yerine getirmek koşuluyla Türkiye'de çalışabilmesine izin verilmesi öngörülmektedir.

Sağlık personelimize istihdam imkanları yaratmanın önemli olduğuna, ancak vatandaşların sağlığından daha sonraki önceliklerde düşünülmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Nüfus

Genç, sağlıklı ve gerekli bilgi-beceri-davranışlarla donanmış bir nüfus, bir ülkenin tüm kaynaklarından daha değerlidir.
Aksine, bu niteliklerle donatılmada yetersiz kalınmış bir nüfus ise toplum için potansiyel bir yıkım kaynağıdır.

Çeşitli nedenlerden kaynaklanan hızlı nüfus artışı, uzun yıllardır toplumun ona sağlayabileceği imkanların önünde bir hızla artar durumdadır.
Diğer yandan, nüfus artışının nedenlerinin yalnızca bu konudaki bilgi yetersizliği olmadığı, sosyal, ekonomik, dini, siyasi, hukuki nedenlerinin bulunduğu, bunlar çözümlenmeden nüfus artış hızının azaltılamıyacağı bilinmektedir.
Buna göre, bu nedenleri ortadan kaldıracak bir "*Nüfus Artış Hızı Düzenleme Programı*"nın tanımlanıp yürürlüğe konulması kaçınılmazdır.

Sosyal Güvenlik

Yarınına güvenen bir toplumun bireylerinin daha çalışkan, daha yaratıcı, daha girişken ve nihayet daha uyumlu olacağına
inanılmaktadır. Dolayısıyla sosyal güvenlik yalnızca geçmişte hizmet etmiş olanların unutulmaması şeklinde değil, bugünkü topluma dinamizm kazandıran bir unsur olarak değerlendirilmelidir.
Bu gerçeklerin yanısıra aynı ölçüde doğru olan bir diğer nokta, mevcut devlet gelirlerinin çeşitli gereksinimler arasındaki bölüşümünde, sosyal güvenliğe ayrılabilecek payın, tüm nüfusumuza belirli bir sosyal güvenliği sağlamaya yeterli olamayacağı gerçeğidir.

Bu iki çelişik gerçeğin uzlaştırılması, bulunabilecek çözümü belirlemektedir. Bu da, kişilerin sosyal güvenliğinin üç kaynaktan finanse edilmesi gerektiğidir. Bu kaynaklar; kişilerin kendi katkıları, devletin katkıları ve özel sosyal güvenlik kurumlarının, bu ilk iki kaynağı değerlendirmeleri yoluyla sağladıkları nemalardır.

Diğer yandan, nüfusumuzun bir bölümünün, aynen sağlık sigortasında olduğu gibi, bu tür bir sosyal güvenlik sigortası giderlerini karşılayamayacağı da bir gerçektir.

Bu kesimler için öngörülen yaklaşım, bir "**Sosyal Güvenlik Sigorta Kredisi Sistemi**"dir. Buna göre, ödeme gücü yetersiz olanlar, kefil göstermek ve belirli bir planla geriye ödemek kaydıyla devlet tarafından kredilendirilir. Bu krediyi de ödeyemeyecek durumda olanlara, kredinin bir bölümü kadar karşılıksız yardım yapılır.
Devlete ait sosyal güvenlik kurumlarının tüm tesis ve taşınmazlarının özelleştirilmesi, bu kurumların birleştirilmesi ve yalnızca yukarıdaki çerçeve içindeki faaliyetleri yürütebilecek bir kadroya indirilmesi öngörülmektedir.

Çalışma Hayatı

Bir yandan insanımızın hayatının en az üçte birini geçirdiği, bir yandan da geçimini sağladığı bu alan, toplum hayatımızın öncelikli bir ilgi alanıdır.

Çalışma hayatı ile ilgili politikanın dört nokta üzerine oturması öngörülmektedir: Bunlardan biri, **iş standartları** kavramıdır. Çalışan ve çalıştıranın karşılıklı ilişkilerinin *ölçülebilir-iş* kavramı üzerine oturtulması çok taraflı yarar sağlamakta; toplumun rekabet gücünün artmasına yol açarken, çalışanın, çabası ile orantılı bir gelir elde edebileceği bir ortam da yaratmaktadır.

İkinci nokta, çalışanların, daha yüksek gelir temin edebilecekleri **becerilerin kendilerine kazandırılarak** işgücü piyasasındaki rekabet güçlerinin ve dolayısıyla da fiyatlarının (ücret) artırılmasıdır.

Üçüncü nokta, çalışan ve çalıştıranlar arasındaki ilişkilerde, tarafların birbirlerini sömürmeyecekleri **uzlaşma** ortamının oluşturulup korunmasıdır. (Bkz. "**Sendikalar**", *"İşçi-işveren çıkar birliği deklarasyonu"*).
Dördüncü nokta ise **kişilerin kendi işlerinin sahibi** olmalarının sağlanması için gerekli koşulların yaratılmasıdır.

Çalışma hayatı ile ilgili bir diğer önemli bir konu, işgücü piyasasının esnekliğidir. Bu nedenle, çalışmakta iken işten çıkarılanlar, işyerinin kapanması sonunda işsiz kalacak olanlar, uzun süredir işsiz bulunan ve tekrar istihdam şansı zayıf olanlar ya da kendi işini yapmakta iken işsiz kalanlara uygulanarak; onlara, iş arama, iş kurma, talebin arzdan fazla olduğu alanlarda beceri kazandırma, işten çıkarılmadan önce yardım yapımı, tekrar işe yerleştirme yardımı ya da kuruluş kapatılmadan önce sendikalarla müştereken müdahalede bulunulması gibi destekler sağlayabilecek organizasyonların (*Girişim Destekleme Şirketleri*) kurulması ve bir "Yeniden İstihdam Programı" uygulanması zorunlu görülmektedir (Bkz. "**Sendikalar**", "*İşten çıkarılanların yeniden istihdamı programı*").

Diğer yandan toplumumuzun bir genç emekliler toplumu olduğu, kişilerin iş hayatına girdikten sonra giderek daha az hata yaptıkları ve en az hata yapmaya başladığı çağa eriştiği ve aynı zamanda fiziki ve akli gücü yerinde olduğu bir dönemde de emekli olduğu, bunun toplumun sahip olduğu en değerli varlığın yok edilmesi demek olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle emeklilik yaşlarının artırılması, ancak her meslek için ayrı emeklilik yaşı uygulanması gerektiğine inanılmaktadır.

Bedensel ve Zihinsel Özürlüler

Bir özürlü, diğer vatandaşlardan farklı ihtiyaçlara sahip özel bir kişi değil, sıradan beşeri ihtiyaçlarını karşılamada özel güçlükleri olan bir "*sıradan kişi*"dir.

Özürlülerin, kendileri ve yakınlarıyla birlikte kalabalık bir toplum kesimi oluşturmalarına rağmen, sorunlarının siyasal alanda yeterince temsil edilmediği, onların genellikle toplumun bir sosyal yükü olarak görüldüğü bir gerçektir. Bu bakış açısının değiştirilmesinin, özürlü kesime karşı toplumun ilk görevi olduğu gibi, hayatın acısını tadarak daha üretken olma yolunda bir dürtüye sahip bu kişilerden yararlanmanın aklın gereği de olduğuna inanılmaktadır.

Bu konudaki politikanın ilk ilkesi, özürlülerin hakları

konusunda bir yasa vazedilmesi ve tüm özürlülere oy kullanma imkanının sağlanmasıdır.

Özürlülerin karşılaştıkları fiziki engellerin azaltılması konusunda ise, kamu alımlarında bir ön şart olarak, yerine getirilmesi gereken kolaylıkları (binaların erişim kolaylığı vbg) içeren bir şartnameyi (*Zorunlu Eylem Planı* adı verilir) kabul eden müteahhitlerle iş yapmanın şart koşulması öngörülmektedir.

Özürlülerin kendi istihdamlarını sağlamaları için, üretecekleri mal ve hizmetlerin alımında öncelik sağlanmasının yararlı olacağı ve ayrıca kendi işini kurmak isteyenlere, finansman kuruluşlarının daha uygun şartlı kredi verebilecekleri ortamın yaratılmasının gerekli olduğuna inanılmaktadır.

Özürlülerin ihtiyaçlarını yansıtan konut standartlarının geliştirilmesi gerektiği, özürlülere toplu konut kredilerinde öncelik puanı uygulanması ve özellikle erişilebilirliği sağlanmamış yapılara kamu finansman imkanları sağlanmaması öngörülmektedir.

Ancak bütün bu önlemlerin ötesinde, özürlülerin yerel ve merkezi ölçekte aktif politikaya dahil olmalarının, sorunlarının çözümünde en güvenli yol olduğu, özürlülerin çeşitli siyasi partilere girmelerinin ve o partilerin politikalarını etkilemelerinin sağlanmasının doğru olduğuna inanılmaktadır.

KÜLTÜR POLİTİKALARI

Eğitim

Başta işsizlik olmak üzere tüm sosyal ve ekonomik sorunlarımızın başlıca kaynağının, toplumumuzun nitelik dokusundaki yetersizliklerden kaynaklandığına inanılmaktadır.

İlkokuldan yüksek öğrenime kadar uygulanagelen eğitim sistemimizin, insanlarımızın gereksinimlerini karşılayamadığı bir gerçektir. Konunun ilginç yanı, herkesin bu sorunun önemi hakkında tam bir düşünce birliği içinde olmasına karşın, okul sayısının ve öğretmen maaşlarının artırılması, daha yüksek okullaşma oranı gibi kısır hedeflerin dışında yaklaşımlar getirilememesidir. Okul kurumunun yeterliği, kişilerin öğrenme profillerinin nasıl dikkate alınacağı, yaygın coğrafi koşullarda gerekli bilgilere nasıl erişileceği, tek kaynaklı müfredat yaklaşımı ile değişik kişisel ihtiyaçların nasıl karşılanacağı, öğretme yerine öğrenmenin nasıl geçeceği gibi konular henüz tartışılmamaktadır.

Mevcut eğitim sisteminin ana çizgileri yerinde kalmak ve iyileştirmeler yapmak yoluyla gerçekleştirilmesine çalışılan düzenlemelerin, ancak yeni zaman kayıplarına yol açacağı düşünülmektedir.

Eğitimde -diğer alanlarda olduğu gibi-, mevcut sistemin "**bütünüyle**" değiştirilmesi gerekmektedir. Buna göre, yeni eğitim sisteminin dayanması gereken temel ilkeler şunlar olmalıdır:

(a) Faydaya Dönüklük

Tüm eğitim programları, kişilere ihtiyaçlarını karşılamada doğrudan ya da dolaylı olarak yardımcı olabilecek bilgi, beceri kazandırmak ve/ya aynı amaçlarla tutum ve davranış değişikliği yaratmak hedefine yönelik olmalıdır. Bir eğitim programı hiçbir şekilde, öğrenicinin öğrenmedeki amacını değerlendiremiyeceği konulara ve/ya metodlara yer vermemelidir.

(b) Yaşam Boyu Öğrenme

Çağımızda hiç kimse, yaşamının belirli bir döneminde aldığı eğitimle ömrünün geri kalan süresindeki bilgi-beceri-davranış ihtiyaçlarını karşılayamaz ve dolayısıyla da aynı yaşam standartlarını sürdüremez. Buna göre herkes, değişen koşulların gereklerine göre sürekli öğrenmek ve böylece sahip olacağı niteliklerin belirlediği yaşam standartlarına razı olmak, bunu yükseltmek içinse nitelik düzeyini yükseltmek zorundadır.

(c) "*Öğretme*" yerine "*öğrenme*"

Kişilere, onların gelecekteki ihtiyaçlarının tahminlenmesine dayalı olarak bir çeşit "*zorla*" verilen bilgilere dayalı "*öğretme*" yöntemi terkedilmelidir. Bunun yerine,

- Kişinin öğrenme ihtiyacına,
- Bu ihtiyaç alanında, kişinin ön bilgilerine,
- Bu ihtiyaç alanında kişinin yeteneklerine,
- Kişinin öğrenme profiline ve
- Kişilerin öğrenme için ayırabilecekleri süreye

bağlı olarak, "*öğrenmeleri*" ilkesi benimsenmelidir.

(d) Dört Bileşenli Öğrenme

Kişilerin eğitim ihtiyaçlarının şu dört bileşen yoluyla oluşturulacağı öngörülmektedir:

1. *Yaşam Becerileri*
   Her bireyin fiziki yaşamını sürdürebilmesi için gereksindiği bilgi, beceri ve davranışlardır.

2. *Genel Formasyon*
   Kişilerin her hangi bir meslek sahibi olmaya yönelik eğitimleri alabilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi-beceri-davranışlar'dır. Bir diğer deyimle Genel Formasyon eğitimi, meslek eğitimleri için bir tabandır.

3. *Mesleki Eğitim*
   Genel formasyon edinmiş kişilerin her hangi bir meslek edinmeleri için almaları gereken bilgi-beceri-davranışlar'dır.

4. *Güncelleme Eğitimi*
   Değişen yaşam koşullarının ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçların, ilk üç bileşen üzerine empoze ettiği değişikliklerin karşılanabilmesi için gereken ve ömür boyu sürecek olan eğitimdir.

"*Öğrenme*" sisteminde, bugünkü öğretmenin rolü de değişmekte, öğrenicinin darboğazlarını aşabilmesine yardımcı olan bir rol üstlenmektedir.
Bir başka deyimle kişinin *"kendisine yardımcı olmasına yardım etmek"*,yeni eğitim sisteminin temel hedefi ve yeni öğretmenin temel görevi olmalıdır.
Mevcut sistemdeki *"öğrenciye rağmen öğretme"* usulü böylece terkedilmiş olmaktadır.
"Öğretme yerine öğrenme" ilkesi içinde, yukarıda açıklanan dört bileşenin içerikleri, belirlenecek seçenekler içinden bizzat öğrenicilerce seçilebilecektir.

Bir başka deyimle, kişiler, "**sürekli değişim gerçeği**" ni reddeden bir anlayışla baştan belirlenmiş müfredat programlarına göre saptanmış dereceleri elde etmek için yarışıp sonra da o hedefleri saptamış olanlardan "iş" beklemeyecekler, kendi yollarına kendileri karar verecekler, gerek gördüklerinde ise bu yolları özgür iradeleriyle değiştirebileceklerdir.

(e) Eğitimden yararlananların, onun masrafına katılması

İlköğrenimin dışındaki tüm eğitim programlarının masraflarına bu eğitimlerden yararlananlar katkıda bulunurlar. Bunlar 2 gruptur:

(a) Eğitilenlerin kendileri
(b) Eğitilenleri istihdam edenler

Eğitilenler kendi paylarına düşen masrafları ya eğitim süresi boyunca öderler ya da sisteme borçlanırlar. Bu, bir **eğitim kredisi sistemi** dir.

Eğitilirken bunu ödemek durumunda olmayanlar, bir iş sahibi olduklarında, kendileri için yapılmış masrafları uygun taksitlerle geriye ödeyerek, yeni öğreniciler için gerekli kaynağı oluşturular.
Masrafların bir bölümü ise onları istihdam edenlerce karşılanır. Kişinin, kendi işinin sahibi olması halinde bu pay kendisince ödenir.

(f) Devletin Eğitimdeki Rolü

Çoğu alanda olduğu gibi eğitimde de, devletin rolü bizzat eğitim yaptırmak değil, insanların ihtiyacı olan eğitimlerin özel girişimcilerce, uygun kalite ve maliyette verilebileceği bir ortamın yaratılıp onun korunmasıdır.

Hedef budur. Ancak, bu şartlar oluşturuluncaya kadar geçecek süre içinde devlet, özel eğitim, eğitim öncesi, ilk öğrenim, kritik meslekler eğitimi ve merkezi sınavları bizzat yürütür. Devlet, bu şartların kısa sürede oluşması için gerekenleri yapmak zorundadır.
Devletçe yapılacak eğitimler, bu programdaki ilkeler uyarınca Yerel Yönetimlerce yürütülür.
Bu eğitim sistemi içinde Merkezi Yönetimin yani Milli Eğitim Bakanlığının rolü, kazanılacak formasyonları doğru olarak ölçüp/ölçtürüp belgelemek, kritik meslekler konusunda programlar hazırlamak ve yürütmek, özel eğitim konularında boşluk doğmamasını sağlamaktan ibarettir.

(g) Diploma ünvanı, ünvan ise hak ve menfaati belirlemez

Çeşitli eğitim programlarını tamamlamış kişilere birer ünvan verilmesi ve bu ünvanların da çeşitli hak ve menfaatin otomatik belirleyicisi olması, uzun yıllardır denenmiş, eğitim ve çalışma hayatlarını çıkmaza

sokmuştur.
Herhangi bir mesleğin icra edilebilmesi ya da bir hakkın kullanılabilmesi, bu meslek ya da becerilerin evrensel olarak kabul görmüş asgari niteliklerinin mevcudiyetinin merkezi sınavlar yoluyla kanıtlanmasına bağlıdır.
Bunlar yapılmaksızın, okul ve/ya program adlarının önüne konulabilecek "*yüksek*", "*ileri*", vb tanımlamalar, hak ve menfaat için birer belirleyici olarak kullanılamaz.

(h) Programlar bir defa alınabilir, sınavlarına ise sonsuz defa girilebilir

Devlet tarafından yürütülen eğitim programlarında, her programın tanımlanmış süresi içinde bitirilmesi şarttır.

Bir programı ya da onun bir parçasını, süresi içinde bitiremeyen, aynı programı ilk defa almak isteyenlerin önüne geçerek programı tekrarlayamaz.

Diğer yandan o programın sınavlarına ise istediği sayıda katılabilir. Başarılı olunması halinde öğrenimine devam eder ya da programı tamamlamış olur.

(i) Yüksek *öğrenme teknolojileri*

"*Öğretme yerine öğrenme*" ilkesinin hayata geçirilebilmesi, mevcut durumda uygulanan eğitim teknolojileriyle -ki başlıcası sınıflar yoluyla toplu öğretmedir- mümkün değildir.
Bu ilke ancak, **Multi-media Destekli Eğitim** (MmDE) teknolojilerinin yaygın olarak kullanılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bu teknolojinin gerektirdiği eğitim ürünleri (yazılım ve diğer prodüksiyonlar), geniş öğretmen kesimi içinde bulunan "*çok üstün nitelikli*" öğretmenlerin gerekli ek eğitime tabi tutulup birer **eğitim mühendisi** formasyonuna getirilmeleriyle mümkündür.
Bu yolla bir "*yüksek öğrenme teknolojileri eliti*" yaratmadan, eğitimin pratiği ya da teorisi içinden gelmiş elemanlarca -eğitime ne kadar gönül vermiş olurlarsa olsunlar- eğitim reformu gerçekleştirilemez.
Bu şekilde oluşturulacak bir kesimin, bir yandan *mevcut yabancı ürünlerin uyarlaması*, bir yandan da *yeni tasarım* yollarıyla üretecekleri eğitim ürünleri, MmDE sisteminin girdisini oluşturacaktır.

(j) Modülerlik (*özbeceriler = core skills*) yoluyla *İhtiyaçlara Dönüklük*

Kişilerin eğitim yolu ile karşılanması gereken ihtiyaçlarının çeşitliliği nedeniyle, bu ihtiyaçların kompoze edilebileceği belirli sayıda modül (öz=çekirdek) tasarlanmalı ve eğitim programları, bu modülleri içeren projeler yardımıyla oluşturulmalıdır.

Tüm eğitim sisteminin temeli, ilköğrenimle atılmış olmaktadır. Bu bakımdan esas reformun ilköğrenim sırasında gerçekleşmesi ve bunun da *"öğretileceklerin çerçevesi (müfredat)"* konusunda yapılacak radikal değişikliğe oturtulması gerekmektedir.

İlköğrenim müfredatının 2 amacı vardır:
(1) Çocuklara yaşam becerileri kazandırmak,
(2) Daha ileri eğitim programları için gerekli temeli oluşturmak

Yaşam Becerileri ve Formasyon Eğitimi adı verilebilecek olan ve kişinin bir meslek kazanmasından önceki, temel bilgi ve becerilerin kazanılması gereken dönemde neler öğrenileceği

hayati bir konudur. İlköğrenim müfredatının felsefesini bu husus belirleyecektir. Bu çerçeve içinde "*öğrenilecek*" konular şunlardır:

1. **İletişim**

   İlköğrenimin en önemli unsuru, iletişim yeteneğinin tam gelişmesini ve böylece insanların birbirlerini tam anlayabilmelerini, her sözcüğün herkeste benzer kavramları çağrıştırmasını sağlayabilecek bir Türkçe okuma-yazma-dilbilgisi öğreniminin kaçınılmazlığıdır.
   Burada altı çizilmesi gereken nokta, dilbilgisinin yanısıra "*iletişim becerisi*" nin yaşamsal önemidir.

2. **Yabancı Dil**

   İlköğrenimin iletişim kadar önemli bir diğer ögesi "**Yabancı Dil**" dir.
   Ülkemiz ile gelişmiş ülkeler arasındaki bilgi açığının büyüklüğü, bu bilgilerin tamamen çeviri yoluyla aktarılamayacağını göstermektedir.
   Türkçe'mizin korunup geliştirilebilmesi, ikinci bir dilin yardımcı dil olarak benimsenmesine bağlıdır.

3. **Öğrenmeyi Öğrenme**

   İlköğrenimin bir amacı da, ömür boyu sürmesi gereken öğrenme sürecini bir külfet değil yararlı bir zevk haline getirmektir.

   Mevcut eğitim sistemimizde hemen her şey hakkında bilgi, beceri kazandırmaya yönelik dersler olmasına karşın, bunların tümünün öğrenilebilmesinin ön şartı olan **öğrenmenin öğrenilmesi** konusunda hiç bir program yoktur.
   Bu, şu eğilimin işaretidir: *Öğretmenler, gereken her şeyi -öğrencilere rağmen de olsa- öğreteceklerdir. Öğrenme değil öğretme esastır.*
   Bu, mevcut eğitim sisteminin yazılı olmayan kuralı olup aynı zamanda son derece düşük olan "öğretme verimi" nin de bir açıklamasıdır.

   Öğretmen-öğrenci-aile üçlüsü arasındaki ilişki, öğrencinin daha iyi öğrenmesine değil, daha çok çalışmasına dayandırılmıştır.

   Ders çalışmak için yeterli zamanı ayırmayan öğrenciler (yanlış olarak tembel denilir) aslında kendilerine yetersiz/yanlış yöntemlerle öğretilmek (ya da belletilmek) istenilenlerden zevk almadıkları ve nasıl daha iyi öğrenebilecekleri konusunda kendilerine yol gösterilmediği için başarısızdırlar.

   Diğer yandan konular genellikle birbirlerinin ön şartı durumunda olduğu için de zayıf halkalar bir türlü diğerlerini taşıyamaz ve başarısızlık devam eder. Bu olgu, mevcut "*toplu öğretme*" metodunun otomatik bir sonucudur.

   Kişilerin herbirinin öğrenme profilleri farklıdır. Özellikle okul öncesi eğitimin çok nadir olduğu ülkemizde, okula başlayana kadar aile yanında geçen süre çocuğa rastgele öğrenme özellikleri kazandırmıştır. Bu özellikler aileden aileye değiştiği gibi, çocuğun kalıtsal özellikleri dolayısıyla da değişim gösterebilir.

Ayrıca çocuğun görme, işitme, dokunma, tatma gibi duyularındaki farkedilmemiş eksiklikler de onun öğrenme profilini değiştirir.

Gözleri bozuk bir çocuk belki daha çok işitme ve dokunma yoluyla öğrenebilirken, hafif işitme kusuru bulunan bir çocuk da aksine görmeye ağırlık verecektir.

Benzer şekilde beslenme, psikolojik durum, ailenin ve çevrenin etkileri gibi faktörler de bu profili değişikliğe uğratmaya çalışırlar. Bu kadar farklı öğrenme profillerine sahip öğrencilerin bir sınıfa toplanıp toplu eğitime tabi tutulmaları halinde sonucun çok başarısız olacağı kolayca görülmektedir.

Bu sorunun çözüm yolu; (1) Toplu öğretme yerine bireysel (ya da çok küçük gruplarla) öğrenme, (2) Herkesin kendi öğrenme profilini keşfetmesine yardımcı olunması, (3) Öğretilmek istenilen konuların öğrenicilerce öğrenilme ihtiyacının yaratılması ve nihayet (4) Öğrenilecek konuların uygun şekilde tasarımlanması *(curriculum design)* dır.

Sonuç olarak, ilköğrenimin en önemli hedeflerinden birisi çocukların öğrenme profillerini keşfetmelerini sağlayıp, bunların geliştirilmesi için uygun ortamların yaratılmasıdır.

Öğrenmeyi öğrenme kavramı içinde kazandırılması öngörülen formasyonun özelliklerinden birisi de öğrenme sürecinin **"yaşam boyu"** devam edecek bir süreç olduğudur. Sürekli değişen Dünyanın, o gün için kazanılan bilgi ve becerileri kısa süre içinde geçersiz kılabileceği, bununla başa çıkabilmek için mümkün olan tek yolun **yaşam boyu öğrenme** *(life long learning)* olduğu bilinci yaratılacaktır.

4. Kültür Bilgileri

Yukarıda sıralanan becerilerin yanısıra kişinin kendi toplumunun kültürü ve medeniyet hakkında edinmesi gereken bir formasyon mevcuttur.

Mevcut eğitim sisteminin vermeye çalıştığı, ancak başaramadığı formasyon ise, **"şeylerin adını bilme"** esasına dayalıdır.
Yöre ve kişi adlarını, nehir uzunluklarını, ürün miktarlarını, belirli tarihleri vb birer kalıp olarak bellemeye çalışan çocukların çoğu bunu başaramayıp özgüvenlerini kaybetmektedir.
Bu gereksiz yükü kaldırıp başarabilenler ise, diğer yeteneklerini geliştirmeye vakit ve enerjileri kalmadığı için bu defa hayata atılınca bocalamaktadırlar. Ülkemizdeki okul ve iş hayatındaki başarıların uyuşmazlığının sebebi budur.
Burada tanımlanan sistemde ise kültür bilgilerine yaklaşım farklıdır. İlk öğrenim sırasında, kültür bilgileri kapsamında alınması gerekli programlar öğrenicinin seçimine bırakılır. Bu programlar, "*Temel Eserlerin İncelenmesi*", "*tarih*", "*coğrafya*", "*din kültürü*", "*ulusal kültürel değerler*", "*özgün yerel ihtiyaçlara ilişkin programlar*" gibi konulardır.

5. Gözlem, Oyun ve Yaratıcılık

Gerek ilköğrenim ve gerekse eğitim öncesi programların önemli bir ögesi gözlem ve oyundur. Oyun, çocuğun "birşey yapabilme" yetisini geliştiren en etkin ögedir. Burada oyun kavramının içinde , çocuğun akli ve bedeni yetilerinin gelişmesine imkan sağlayan her türlü aktivite kastedilmektedir.

Oynamasına izin verilmeyen ya da yanlış oyunlara kanalize edilen (büyüklere ilginç gelebilecek oyuncaklar ve/ya oyuncaklara dokundurtmama yollarıyla) çocukların ne akli ve ne de fiziki becerileri gelişemez.
Yapmak domeni içindeki en önemli ögelerden birisi olan planlama becerisinin tohumları, çocukluktaki oyunlar içinde atılır. Çocuk ilk planlama deneylerini, basit görünüşlü deneyler sırasında yapar.
Modern çağın, takım çalışması kavramı, mahalle arasında oynanan top oyunları sırasında edinilir. Üzerinde ciltlerle kitap yazılmış planlama teknikleri, ancak bu öze sahip kişilere birşeyler öğretebilir. Halk arasında önemi genellikle tam anlaşılmamış olan "oyun", doğal öğrenme yöntemiyle çocuğun çevresini öğrenmesidir. Bu, fazla ciddiye alınmayan süreci iyi geçirmiş çocukların yaratıcı kişilikler kazandığı,bir şey yapma becerilerinin yüksek olduğu görülmektedir.
Oyuna, toplumda gerekli değerin verilmeyişi, oyun içindeki öğrenme yöntemlerinin okullarımızdaki yöntemlerden farklı olmasından kaynaklanır. Doğru yöntem, çocuğun insiyaki olarak seçtiği oyun içindeki yöntemler, yanlış olan da eğitim sistemimizin empoze etmeye çalıştığı metodlardır.

Yapılması gereken ise, çocuğun doğal olarak yöneldiği oyunlar için, önündeki engellerin kaldırılması ve mümkünse kolaylaştırıcı ortamlar oluşturulmasıdır.

Buna göre, eğitim öncesi ve ilköğrenim programlarının en önemli ögesi gözlem, oyun ve bunların doğal uzantısı olan yaratıcılık konularıdır. Bu konulara ait müfredat parçalarının tasarımlanması (*design*), yeni eğitim sisteminin en kritik işidir.

6. Müzik

Eğitim öncesi ve ilköğrenim programlarının önemli bir diğer parçası müzik eğitimidir.
Küçük çocukların, doğadaki sesleri taklidetmeye çalıştığı yıllarda müzik için doğru ortamlar oluşturulabilirse, doğaya ve çevresine uyumlu bir kişilik gelişecektir.

7. Spor

Mevcut eğitim sisteminin belki de en talihsiz dallarının başında spor gelmektedir. Bedensel ve ruhsal sağlık konusunda olduğu kadar iyi ahlak konusunda da eğitici rolü yüksek olan spor ne yazık ki son derece yanlış anlaşılmıştır.
Yeni eğitim sisteminde spor, kişilerin kendisi ve doğa ile uyumlu bir kişilik kazanması için

kullanılacak bir araçtır. Tüm fiziki çevrenin, bu anlayışa yardımcı olacak şekilde spor tesisleri ile donatılması öngörülmektedir.

8. **Matematik**

Hangi mesleği seçecek olursa olsun herkesin mutlaka sahip olması gereken, sayma-ölçme-işlem yapma becerileri, ilköğrenim sırasında kazandırılması gereken en önemli beceridir. Mevcut sistemde hemen tüm öğrencilerin sevmediği ve başarısız olduğu bu becerinin, yeni bir eğitim metodu ile öğreniminin sağlanması kaçınılmazdır.

Eğitim sisteminin başarıya ulaşması için gerekli bir unsur da, yaygın coğrafi yerleşim içinde her noktada "bilgi"ye kolayca erişebilmektir. Bu amaçla bilgi ağlarının yaygınlaştırılması ve her yerleşim birimine (mahalle, köy) bir kütüphane kurulması öngörülmektedir. Merkezi Yönetimin desteklemesi gereken az sayıdaki konudan birisinin, "*enformasyona erişme özgürlüğü*"nü geliştirecek önlemler olduğuna inanılmaktadır (Bkz. "Bilgiye Erişim")

Mesleki eğitimde sistemin, herbiri kendi başına bir istihdam imkanı sağlayabilen beceri modüllerine dayalı olması gerektiğine, her modülün ayrı sertifikalandırılması gereğine ve her işin ancak, o işi ilgilendiren meslek(ler)de sertifika (lar)a sahip kişilerce yapılabilmesi zorunluğuna inanılmaktadır.

Mesleki eğitim, bu sertifika zorunluğu çerçevesinde tamamen özel girişimcilerce verilmelidir.

Yüksek öğrenimdeki yığılmanın sebebinin, orta öğrenimin yeterli beceri seviyesini sağlamaktaki yetersizliği ile; işgücü piyasasının ihtiyaçları ve mesleki eğitim arasında sıkı ilişkiyi kurabilecek "*işgücü piyasası bilgi sistemi*"nin kurulmamış olması olduğuna inanılmaktadır.

Ayrıca, toplum hayatımızdaki çeşitli işlerin yapımının, belirli sertifikaları edinmiş olma şartına bağlanmamış olmasının da, kamu ve özel sektör işverenlerin mesleki beceri kazanmış elemanların dışında ve doğal olarak daha ucuz personel istihdam etmelerini tercih etmelerine yol açtığına ve konulacak bir "*sertifikasız personel çalıştırmama*" kuralının, meslek eğitimine daha çok yönlenme sağlayacağına inanılmaktadır.

Bu uygulamanın bir yandan da, giderek yaygınlaşan "*uluslararası standartlara uygun süreçlerle üretim*" eğilimlerinin (**ISO 9000** gibi) tatmin edilmesi için zorunlu olduğu düşünülmektedir.

Diğer yandan bu öngörülerin bir tamamlayıcısı olarak, farklı öğretim kurumlarınca verilmekte olan sertifikaların, eşdeğer niteliklere tekabül etmesini teminen bir "*Ulusal Sertifika Sistemi*" zorunlu görülmektedir. Buna göre, hangi kaynaktan gelirse gelmiş olsun, belirli beceri modül(ler)i eğitimini alanların, her yıl belirli tarihlerde merkezi sistemle sertifika sınavlarına katılmaları gerekmektedir.

Yüksek öğrenim kurumlarının bir merkezi organizasyonca koordine edilmesini; ancak, öğrenim programlarının tamamen özerk olmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Araştırma konularında ise, finansmanı kamu tarafından sağlanması hallerinde ilgili kamu yönetiminin tercihlerine uyulması gerektiğine inanılmaktadır.

Mesleki eğitim sisteminin bir parçası olarak uygulanması gereken sertifika sisteminin bir benzerinin yüksek öğrenim sonunda kazanılan mesleklere de uygulanmasını kaçınılmaz bir zorunluktur. Farklı yüksek öğrenim kurumlarından farklı standartlarda eğitim alarak mezun olanlar arasındaki nitelik farklılıklarının, kabul edilebilir bir düzeyden daha fazla olmamasını teminen, bir "*Ulusal Mesleki Düzey Belirleme Sistemi*" gerekli görülmektedir. Bu şekildeki bir uygulamanın, yüksek öğrenim kurumlarının düzeylerini yükselteceği ve coğrafi yayılmanın kalite düşürebilecek etkisini ortadan kaldırabileceği düşünülmektedir.

Gençlerin meslek seçiminde arz-talep mekanizmasının belirleyici olması gerektiğine, ancak toplum hayatımız açısından önemi olmakla birlikte ücretlerin oluştuğu işgücü piyasasında düşük ücretlendirilen mesleklere, üniversiteler arası öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi kanalıyla daha düşük nitelikli öğrencilerin yönlendirilmesini son derece yanlıştır.

Özel kesimden çok devletin, toplumun bütününe ve geleceğine yönelik işlevleri ile ilgili bu gibi mesleklerin düşük ücretlendirilmesinin, yanlış istihdam politikaları sonucunda oluşmuş olan:
"düşük nitelik c çok eleman c düşük ücret c mesleğe yetersiz talep c düşük nitelikli öğrenci" sarmalından kaynaklandığı, bunun düzeltilmesi için bir *"Kritik Meslekler Geliştirme Programı"* nın oluşturulmasının gereğine inanılmaktadır. Bu programın bir parçası olarak da, tanımlanacak bir kısım kritik mesleğe, belirli niteliklerin altında öğrenci ve eleman alınmaması mutlak bir zorunluktur.

Bilgiye Erişim

A. Genel

"*Bilgilenme Özgürlüğü*", gelişmiş ülke toplumlarını bugünkü yüksek düzeye getiren az sayıdaki ögeden birisidir. **Bilgiye Erişim Politikası**'nın amacı da bu *"Bilgilenme Özgürlüğü"* ortamının sağlanmasıdır.

Bu toplumlarda eğitimden yönetime, üretimden ticarete kadar akla gelebilecek her eylemin temelinde, bilgiye erişme özgürlüğü bulunmaktadır. Örneğin, Dünyanın en büyük enformasyon merkezi olan **A.B.D. Kongre Kütüphanesi** nin kuruluş amacı, Kongre üyelerinin ve Başkan'ın sağlıklı kararlar verebilmelerine yardımcı olmaktır.

Gelişmiş ülkelerin yurt dışı temsilciliklerinde çalışan personelin, o ülkelerin yerel dillerini konuşabilmelerinin nedeni, yönetimlerinin doğru karar verebilmelerini sağlamak için gerekli güncel bilgileri toplamaktan başka bir şey değildir.
Yine bu ülkelerde insanlar ilkokuldan başlayarak, bilgilere erişerek bunları analiz ve sentez etme yoluyla sorunlarını çözecek şekilde eğitilmektedirler.
Çünkü iyi bilinmektedir ki, gerekli bilgilere erişmeksizin oluşan düşünceler **değersiz** ve bunlara dayalı olarak verilen kararlar **genellikle yanlış**'tır.

Diğer yandan **Patent Kütüphaneleri**, teknolojik veri ve bilgilerin depolanıp sanayi üretiminin hizmetine sunulduğu kaynaklardır.

Patent ve telif hakkı yasaları ise bilginin yayılması için

gerekli ortamı yaratma amacını taşırlar.
Patentler bir fikrin *kendisini*, telif hakkı ise o fikrin *ifadesini* korur. Her ikisinin de ortak bir amacı, bilginin *yayılmasını* özendirmektir. Bunu sağlamak için, patent veya telif'e konu olan bilgiyi kamuya açıklayan kişi (ya da kuruluşa), bu hizmetinin karşılığında bir tekel verilir. Bu iki yasa bu tekeli korurlar.

Patent, üretilen yeni bir makine, proses, kimyasal bileşim gibi bir fikir ürününe patent verilmesine neden olan farklılık bilgisinin -ki patent verilebilmesi için mutlaka bir yenilik getirmiş olması gerekir- kamuya öğretilmesini sağlayarak, toplumun kendi teknolojisini üretmesinin temelini oluşturur. Patentin mucide sağladığı tekel, ülkeden ülkeye 15 ila 20 yıl arasında değişir. Böylece, mucitlerin kamuya açtığı her bilgi, patent kütüphaneleri yoluyla tüm toplumun öğrenimine sunulur.

Bir ihtiyacı karşılamak üzere bir teknoloji üretmek isteyen her kişi de (teknolog), patent kütüphanesinde o konu ile ilgili evvelce alınmış patentleri inceleyerek çalışmasına başlar. Her yeni patent, o konudaki teknolojik birikim üzerine bir "**ilerleme**" ekler. 15-20 yıl sonra patent üzerindeki koruma sona erince, patentte öğretilen bilgi üzerinde mucidinin sahip olduğu tekel de kalkmış ve bilgi de koşulsuz olarak kamunun malı olmuş olur.
Her isteyen, bu bilgiye dayanarak üretim yapabilir ve serbest pazar ekonomisinin temeli olan üretim rekabeti bu koruma süresi sonunda başlamış olur.

Bir fikrin ifadesini koruyan telif hakkı ise, edebi ve güzel sanatlara ait ürünlere uygulanır. Bu ürünü üreten kişiye (sanatçı), belirli bir süre için (50 yıl) bir hak tanınarak, ürününü kullananlardan bir ticari kazanç isteme, aksi halde ürününü kullandırmama imkanı tanınır.
Sanatçı, fikir üreterek para kazanabilmek için sürekli olarak üretmeye ve ayrıca bu fikirlerini olabildiğince yaymaya çalışır.

Özet olarak, gelişmiş ülkelerde her iki yasa da, insanları fikir üretmeye, bunları yaymaya, başkalarını kullandırmaya çalışmaya özendirmektedir. Böyle bir ortamda bilginin yayılması, o bilgileri üretenlerin ticari çıkarlarına bağlanmış olmaktadır. İnsanlar kazanabilmek için üretip yaymaya çalışmaktadırlar. Her iki yasa da bu amacına kütüphaneler aracılığıyla ulaşır.

B. Öngörülen "Bilgiye Erişim Politikası"nın amaçları

İki amaç öngörülmekte olup, bunlar:

(1) Türkiye içi ve dışında, geçmişte üretilmiş ve halen üretilmekte bulunan veri ve bilgilere, toplumun her isteyen bireyinin erişebilmesini sağlamak,

(2) Toplumumuzda bilgi üreten insanlarımızın bu bilgi ürünlerini diğer bireylere yaymaları için gereken uygun ortamın yaratılmasıdır.

C. Bilgiye Erişim Politikası'nın ilkeleri

a. **Bilgilenme özgürlüğü** : Tüm bireylerimizin, kamu kurum ve kuruluşları kanallarıyla yayılan her türlü veri ve bilgiye erişebilmelerinin, temel haklarının

başında yeraldığı kabul edilmektedir.

b. **Kolay erişilebilirlik**: Devlet, bireylerin gereksindikleri veri ve bilgileri en kısa süre içinde ve caydırıcı bir maddi külfet yüklemeden sağlamalıdır.

c. **Bilginin yayılması**: Bilgi ürünü üretenlerin ürünlerinin, bireylere mümkün olan en geniş şekilde yayılmasını sağlamak devletin görevidir.

D. Bilgiye Erişim Politikasının araçları

a. **TÜRDOK'un reorganizasyonu**: TÜBİTAK bünyesinde görev yapmakta olan TÜRkiye DOKümantasyon merkezinin reorganize edilerek bu politikanın amaçlarına tam uygunluğunun sağlanması öngörülmektedir. Bu kuruluştan beklenen işlevler şunlardır:

1. Yurt dışında bulunan ve "*Dünyanın Bilgi Odakları*" denilebilecek merkezlerde (Washington D.C., Londra, Tokyo, Moskova gibi) birer "*bağlantı ofisi*" kurması ve bir ağ oluşturmak. (Bu ofisler, bu konularda eğitilmiş birer kişi ile sekreterya düzeninden ibaret olacaklardır),
2. Dünyada mevcut bilgi ağları ile irtibat kurmak ve kendisine yapılacak bilgi taleplerini süratle karşılayabilecek şekilde bir düzen kurmak,
3. Türkiye'deki enformasyon kaynakları arasında koordinasyon sağlayarak, bunların uyumlu ve birbirlerini tamamlar hale gelmesini sağlamak.,
4. Kendisine yapılacak her türlü bilgi talebini karşılamak.,

b. Kütüphanecilik eğitimi veren kuruluşların reorganizasyonu,

c. Birleşik kataloglama sistemi : Yurt içinde veri ve bilgi depolayan kütüphane ve merkezdeki mevcut yayınlar, uluslararası birleşik kataloglarda kullanılan sistemle uyumlu olarak indekslenip kataloglanması,

d. Patent ve Telif Hakkı yasalarının, "Giriş" kısmında belirtilen yaklaşım uyarınca gözden geçirilmeleri,

e. Patentler konusunun bir zorunlu ders olarak ilgili yüksek öğrenim kurumlarının programlarına katılması,

f. Milli Kütüphane'nin reorganizasyonu : Milli Kütüphane'nin, tüm sınırlamalar kaldırılarak tüm bireylerin serbestçe girebileceği, bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir örnek kütüphane haline "*dönüştürülmesi*" ve özerk bir kurum haline getirilerek politik tercihlerin dışına çıkarılması,

g. Patent ve Telif Hakları Ofisi kurulması: Halen Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Kültür Bakanlıkları tarafından yürütülmeye çalışılan bu işlerin, bu politikanın amaç ve ilkeleri doğrultusunda yeni oluşturulacak bir özerk ofis tarafından yapılması,

h. Ülkemizin yedi coğrafi bölgesinde , gereksinim duyulabilecek bilgilerin büyük bölümünün karşılanabileceği yedi adet büyük kütüphane kurulması.

Spor

Geçmiş yıllarda, ata sporumuz güreşte kazandığımız başarılardan sonra giderek spor alanında başarısız duruma gelindiği bir gerçektir.

Bunun çeşitli nedenleri olması gerektiği, herbiri için çözüm (ler)in ayrı olduğu ve ancak bütün bu çözümler, öncelik-sonralık ilişkilerine dikkat edilerek uygulandıktan sonra başarının konu edilebileceği gerçeğinin gözardı edilerek çözümün, kurtarıcı tek kişilerde aranmış olması başarısızlığın temel nedeni olmuştur.

Son yıllarda yaygınlaşan yabancı sporcu (yabancı kaynaklarda yetişmiş Türk sporcular da dahil) istihdam etmenin, sorunun kaynağını tedavi etmeksizin yanıltıcı başarılara yol açtığı düşünülmektedir.
Buna göre spor politikasının temel ilkesi, başarısızlık nedenlerinin herbiri için ayrı programlar tariflenip birlikte uygulanmasıdır.

Spor politikasının ikinci ilkesi, sporun bir *toplu seyir* olmak yerine bir katılım faaliyeti olması gerektiği ve böylece toplumun beden ve ruh sağlığına olumlu katkıda bulunan bir unsur olarak anlaşılması gerektiğidir.

Bu noktadan hareketle, belli sayıda ticari kuruluşun, az sayıdaki profesyonel eliyle yürüttüğü ve çok sayıda seyircinin pasif şekilde izleyebildiği "iddia" ve "deşarj" ağırlıklı spor anlayışı yerine; çok kimsenin katıldığı, iddia yerine işbirliğinin yeraldığı ve ana fikrinin vücudunu, yeteneklerini ve kısacası kendini tanımak ve kendini yenilemek olan spor anlayışı benimsenmektedir. Tüm fiziki çevrenin, bu anlayışa yardımcı olacak şekilde spor tesisleri ile donatılması öngörülmektedir.

Sanat

Toplumumuzun çağdaş uygarlık düzeyine erişememiş olmasının bir nedeninin de "*sanatın refah ve mutluluğu belirleyici rolünün tam değerlendirilememiş olması*" olduğu düşünülmektedir (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-14").

Sanatın, bugün toplumumuzda eğlence ya da belirli dar bir kesime özgü bir gösteriş ve iş ilişkisi ortamı olarak algılanıp kullanılmasının, aynen bilimde olduğu gibi sanatın nimetlerinden yararlanamama gibi ağır bir bedelle ödenmekte olması sonucunu yarattığı düşünülmektedir.

Toplumumuzun kendi arasında ve Dünya milletleri içinde kendisini yeterince ifade edemediğine; bunun, içeride demokrasiyi, dışarıda ise saygınlığımızı ve hatta güvenliğimizi zedelediğine ve bu önemli sakıncaları ortadan kaldırmanın yolunun sanatı toplumumuzda yaygınlaştırarak bir iletişim aracı haline getirmekten geçtiğine inanılmaktadır.

Sanatın, insan ruhunu eğiten ve insanları kaynaştıran bu yüksek seviyeli değeri yerine, gösteriş, eğlence ve bir kısım ahlak ve yasa dışı işleri perdeleme işlevlerinin geçmesinin, dejenere bir sanat anlayışı yarattığına; bu anlayışın, toplumun sosyal ve ekonomik sorunları ile etkileşerek başta müzik alanı olmak üzere sanat dallarında bir çöküşe yol açtığına inanılmaktadır.

Bu dejenerasyonun onarımının, her sanat alanında uygulanacak özgün politikalarla mümkün olabileceğine; devletin sanata müdahale etmemekle beraber onun daha yüksek seviyeli yapılabilmesi için gerekli ortam hazırlayıcılık görevi de bulunduğuna; aksine bunu yapmadığı takdirde

dejenerasyon yönünde taraf tutarak sanata olumsuz müdahalede bulunulmuş olacağına inanılmaktadır.
Sanat dallarının devlet tarafından desteklenmesi gerektiğine, ancak bu desteğin, devlet eliyle sanat alanında istihdam ya da gelir güvencesi şeklinde olamayacağına, her alandaki rekabetçiliğin sanat alanında da olması gerektiğine; bir sanatı iyi icra edebilenler ile edememesine rağmen devletin sanat desteğinin arkasına sığınmak isteyebileceklerin bizzat sanata zarar verebileceklerine inanılmaktadır.

Devletin sanata sağlayacağı desteğin, yürütme organlarının politikalarına uygunlukla ilgili olmaması gerektiğine; toplum için yararlı olmayabilecek hallerde dahi bunun devletin diğer ilgili sistemlerince tesbit ve giderilmesi gerektiğini, hiçbir şekilde sanat desteğinin bir siyasi yaptırım aracı olarak kullanılmaması gerektiğine inanılmaktadır.

Buna göre, devletin altyapı sağlaması ve sanat faaliyetlerinin seyrek olduğu yerler için sübvansiyon sağlaması, sanatçı meslek birliklerinin oluşturacakları kurumlara mali yardım yapması gibi destekler devletin işlevleri olarak görülmektedir. Bir ilke olarak devlet desteği kişilere ya da kurumlara değil, doğrudan sanat faaliyetlerine yapılmalı, o faaliyeti yapan kuruluşlar desteği alabilmelidirler.

Sanat ile sansürün hiçbir şekilde bağdaşmadığına, ancak çeşitli yaş grupları açısından sınıflandırmalar yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

Dil

Ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişme arayışlarının umulduğu ölçülerde başarılı olamayışının nedenlerinden birisi de, dil konusuna gerekli önemin verilememiş olması ve bunun bir sonucu olarak da çeşitli kavramlar çevresinde ortak anlayışlar doğamamış bulunmasıdır (Bkz.“Kaynaktaki Sorunlar-4”).

Kişi hak ve özgürlüklerinin başında “**kendini ifade edebilme**” özgürlüğünün geldiğine inanılmaktadır.

Herhangi nedenlerle dilimiz Türkçe'nin yeterli düzeyde öğretilememiş ve/ya benimsetilememiş olduğu yörelerde tek ifade aracı durumunda olan dillerin durumu, bu “*kendini ifade özgürlüğü*” ilkesi içinde yorumlanmalıdır.

Dilimizin tam arılaştırılması veya *Osmanlıca'nın muhafazası* ya da *dilin yapısına uymayan sözcük geliştirilmesi* şeklinde uzun yıllardır süren çelişik yaklaşımlar konusunda, dilimizi mümkün olduğunca zenginleştirmek amacıyla kökenine bakılmaksızın kullanıma girmiş tüm sözcüklerin kullanılabilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Diğer yandan, teknolojik gelişmelerin kendi kavramlarını da beraber yarattığına, bu gelişmelerden geri kalındığında bu kavramları ifade etmek için kullanılan sözcüklerin de bütünüyle aynen benimsendiğine, bunların sayısının teknolojide geri kalmışlıkla arttığına ve bunun da bir dili tamamen dejenere ettiğine inanılmaktadır.

Bir yandan bu gerçek, bir yandan da Dünyada üretilmekte bulunan bilgi hacminin her 10 yılda yaklaşık iki katına çıkmakta oluşu, Türkçenin yanısıra ikinci bir dilin kullanımını zorunlu kılmaktadır.

Türkçe'nin dejenerasyondan korunurken, gelişmeleri, çeviriye başvurmaksızın izleyebilmenin tek yolunun, bu şekilde ayrı bir *Bilim ve Teknoloji Dili* benimsemek olduğuna, bu dilin

de yaygınlığı nedeniyle İngilizce olması gerektiğine inanılmaktadır.

Din ve Laiklik

Yaşam, insanların iyiye, doğruya ve güzele olan doğal eğilimlerini çeşitli yollarla bozar. Bozulan bu eğilimler dönerek hem birey yaşamını hem de bireylerin iyiye, doğruya ve güzele ulaşmalarını güçleştirir.

Başta dinler olmak üzere çeşitli öğretiler, adına "*ahlak*" denilen bu "*iyiye, doğruya ve güzele uyum*"u sağlamaya çalışırlar. Buna göre din, başlıbaşına bir "*amaç*" değil, ahlakı gerçekleştirebilecek bir "*araç*"tır.

Dini öğretilerin büyük bir kısmı "inanç"a dayanır. Bunlar "*akıl*" yoluyla sorgulanamazlar. Dolayısıyla da birey sayısı kadar inanç olduğu söylenebilir. İnançları kalıplaştırmaya çalışmak ise inancın doğasına aykırıdır ve inanç, tanrı ile birey arasındaki bir ilişkidir ve hiç bir kişi veya zümrenin müdahalesine ya da aracılığına açık değildir. İnanç özgürlüğünün bu şekilde anlaşılması gerekir.

İnsanlar inançlarının gereği olarak ahlaka ulaşmak için bir dini ya da öğretiyi özgürce seçebilmelidirler. Bu onların inançlarının bir gereğidir. Onlar için hangi inancın doğru olduğu ya da bir inancın gereklerinin neler olduğu konusunda zorlamalara yer yoktur. Kısaca dinde zorlama olamaz.

Bireysel yaşamlar açısından kolayca açıklanabilen bu sistematik, toplum yaşamı açısından bu denli basit değildir.

Bireyler, kendi özgür iradeleriyle belirledikleri inançları gereği yaşamak isterler. Bu da inanç özgürlüğünün bir tamamlayıcısıdır. Bu istekler, toplumdaki *"ortak yaşam kesitleri"*nde sorunlara yol açabilir. Bu ara kesitlerde, *"bireyin özgür tercihleri"*, yerlerini *"toplumun tercihleri"*ne bırakmaktadır.

Toplum tercihleri için tarih boyunca bulunabilmiş en geçerli yol, herkesin kendi iç dünyasında "*inancına*", toplum yaşamında ise *"ortak bilinenler"*e yani *"akıl ve bilim"*e uymaktır.

Bilim mutlak olmayıp sürekli gelişmekle birlikte bu denli ortak kabul görmüş olmasının nedeni, "**her an herkes için aynı**" olması ve dolayısıyla toplum yaşamı için sorun çıkarmamasıdır. Akıl ve bilim geliştikçe yine "**herkes için aynı**"lığını korumaktadır.

Laiklik bu şekilde yani iç yaşamda *inanca*, toplum yaşamında ise *akıl ve bilime* göre davranmaktır. Kişi iç yaşamında bir inancı seçebileceği gibi akıl ve bilimi de seçebilir.

Toplum yaşamının kuralı olan akıl ve bilimi iç yaşama taşımaya zorlamak ya da iç yaşamın kuralı olan inancı toplum yaşamına egemen kılmaya çalışmak ise *din diktatörlüğüne* yol açacaktır. Buna göre, bireylerin bu açıdan iki tür özgürlükleri vardır:

(1) Birey olarak, inanç ve inancın devamı olan ibadet özgürlüğü,
(2) Toplumun bir üyesi olarak, başkalarının inançları uyarınca değil, ortak öge olan akıl ve bilim uyarınca yaşama özgürlüğü.

Bu iki özgürlük, devletin din konusundaki rolünü de açıkça ortaya koymaktadır. Devlet, bu iki tür özgürlüğü tesis etmek ve korumak zorundadır. Ne inançların toplum yaşamına ve ne de akıl ve bilimin bireysel inançlara doğrudan ya da dolaylı olarak müdahalede bulunmamasını sağlamak zorundadır. Laiklik ilkesinin, toplum yaşamının temeli olmasının nedeni budur.

Bu yaklaşıma göre devletin din işlerinde taraf olmaması gerektiği, rolünün yalnızca bu iki özgürlüğü kurup korumakla sınırlı olduğu düşünülmektedir.

Diyanet İşleri, her dini grup için devletten bağımsız olmalı, devlet de bu konudaki "*ikili özgürlük ortamı*"nı korumalıdır.

İnsanlar inançlarını özgür iradeleriyle belirlemeli, bunu hiç bir şekilde açıklamaya zorlanamamalıdırlar. Kimliklere din, mezhep gibi "*iç inanç*" ile ilgili belirtimlerin yazılmasının bu nedenle bir "*zorlama*" olduğu düşünülmektedir.

Dini gruplar, kendi ahlak anlayışlarının propagandasını yapabilmeli, ama kimseyi doğrudan ya da dolaylı olarak zorlayamamalıdırlar.

Kültür Mirası

Kültürü, toplum yaşamımızın tüm alanlarındaki örf, adet, gelenek ve göreneklerinin bütünü olarak; medeniyeti de, Dünya
toplumlarının ortak kültürü olarak anlamak gerekir. Bu tanıma göre kültür ulusal, medeniyet ise evrenseldir.

Kültür değerlerimizden başka toplumlara aktardıklarımızın yanısıra, onlardan aldığımız kültürel değerler de şüphesiz ki vardır. Bunun, bazı kültür değerlerimizi korurken, bir kısmı yerine başka kültürlere ait değerlerin koyulması olduğu, alt kültür değerlerini üst kültür değerleriyle değiştirmenin kültürel asimilasyon ya da ulusal kültürünü kaybetmek demek olmadığı, aksine bunun toplumların kültürlerini çağdaş kılan bir süreç olduğu yaklaşımı benimsenmektedir.

Diğer yandan, üzerinde yaşamakta olduğumuz Anadolu toprakları Dünyanın en fazla sayıda değişik kültür değerine sahip toprakları olup halen oralarda yaşayanlarda bunların izleri korunmaktadır. Bunun bir kültürel dağınıklık değil, aksine bir kültürel zenginlik ve ulusal bütünlüğümüzü korumanın bir güvencesi olarak görmek gerekir.

YERLEŞME POLİTİKALARI

Konut

Ülkemizde, sokakta yatıp kalkan küçük bir azınlık hariç herkes, -öyle veya böyle- bir çatı altında yaşamaktadır. Meseleye bu yönden bakılırsa, açıkta kimsenin olmadığı, yani bir konut meselesi olmadığı savunulabilir.

Diğer yandan ülkede mevcut yaklaşık 10 milyon konutun takriben % 35'i kırsal kesimde olup, bunların hemen tamamı fenni bakımdan uygun standartlarda değildir. Kentlerdeki konutların da yarısı yine aynı durumdadır.

O halde 6 milyon civarında konutun fenni şartlara uygun olmadığı, insan hayatı ve/ya sağlığı açısından sorunlu olduğu anlaşılacaktır. Bu açıdan bakıldığında ise önemli bir sorun vardır.

"Konut Meselesi" ne bu defa "*konut başına fert sayısı* " açısından bakılırsa ortaya daha başka bir resim çıkacaktır. Bir yanda kırsal kesimdeki ve kentlerin varoşlarındaki yapılanmada, kabul edilebilir ölçülerin üstünde olan bu yoğunluk, ikinci konutlarda ve kent içi bazı yerleşmelerde çok düşüktür. O halde bu açıdan da önemli bir sorun vardır.

Konut giderleri açısından ise durum daha farklıdır. Bir sorun, kendi konutuna sahip olmakla birlikte, onun ortak giderlerine -apartmanlar için- katlan(a)mayan ve bu yüzden toplu yaşamı çekilmez kılan insanlardır. Bu sorun, iki alt-sorundan oluşmaktadır; birisi, gelir yetmezliği nedeniyle ortak giderleri karşılamakta güçlüğü olanlar, ikincisi ise gerek yasaların boşluğu gerekse ortak giderleri ödeyenlerin yaptırım eksikliğinden yararlanarak ortak giderleri ödemeyip, onu bir ucuz mali kaynak gibi kullanan kişilerin yarattığı sorunlardır.

Yine"*Konut Meselesi"* çerçevesi içinde yer alan bir başka sorun, konut ihtiyacını kiralama yoluyla gidermeye çalışanların durumudur. Bu grupta da iki alt-sorun mevcuttur; konut kirasını ödemekte güçlük çekenler ve yaşamını, sahip olduğu bir konutun kira geliri yoluyla sürdürmek isteyenlerin sorunları.

Konut Meselesi" içinde yer alan sonuncu sorun ise konut sahibi olmak için kooperatiflerle boğuşanların durumudur.

"Konut Meselesi" içinde, daha başka sorunlar (devletin kıt kaynaklarını pahalı konut üretimi için kullanması vbg) bulunmasına rağmen, yukarıdaki az sayıdaki örnekler dahi *"konut meselesi"* şeklindeki belirsiz bir sorun formülasyonunun, çözümden çok çözümsüzlüğe yol açtığını göstermeye yetecektir. Çünkü bu sorunların her biri ayrı şekilde çözülebilir meselelerdir.

Önerilebilecek tek model yoluyla yukarıdaki sorunların hepsinin çözülmesi imkanı yoktur. Eğer imkanı olup da, kişilerin gelir düzeylerini yeter seviyeye artırabilmek mümkün olsaydı, yukarıdaki sorunlardan birkaç tanesi derhal sorun olmaktan çıkardı.

Ya da düzenli ve yeterli gelire sahip bir kişinin, gelirinin %20-25 kadarlık bir kısmıyla, arzuladığı bir konutu kiralaması mümkün olsaydı, herhalde kiracıların sorunları da bir anda çözülmüş olurdu.

Benzer şekilde, yaşamını yalnız kira geliriyle sürdürebilmek

için kiracısı üzerine baskı yapmak zorunda kalan ev sahibinin de sorunları aynı çareyle çözülebilirdi.

Dile getirilen sorunları bir araya toplayıp, *"Konut Sorunu"* nu;

> *"Kişilerin, arzularına göre yaşayabilecekleri birer konuta sahip kılınmaları"*

şeklinde formüle etmek, çözümsüzlüğün tam bir ifadesidir. Çünkü bu takdirde, ülkemizde fenni niteliklere sahip olmayan 6 milyon konutun yıkılıp yeniden yapılması ve ayrıca 3 milyon kiracının ev sahibi yapılması gibi bir problem ortaya çıkardı ki bu, 1992 fiyatlarıyla 1000 trilyonluk bir bir meblağ demektir.

O halde "**yapılamayacak"** olanların birincisi, böyle"toptan ve kestirme" bir sorun formülasyonudur. Buna göre çözüm(ler) düşünülmemelidir.

Bunun yerine; fenni olmayan konut islah edilmeli, kişilerin gelirleri artırılmaya çalışılıp kiracılık, konutsuzluk anlamına gelmekten çıkarılmalı ve böylece meselenin çerçevesi daraltılarak sorun,

çabasını ve tasarruflarını konut ıslah veya yapımına çevirmek isteyen kişilerin devletçe desteklenmesi

meselesine indirgenmelidir.

Yapılmaması gerekenlerin ikincisi, devletin konut konusuna ayırabildiği kıt kaynakların, cömert bir sübvansiyonla az sayıda konut yapımı için harcanıp, geri kalan ihtiyaca kaynak bırakılmamasıdır. **İlke olarak devlet konut yapmamalı, yaptırmamalıdır.** Devletin görevi yalnızca" *konut yapımı için gerekli ortamı yaratıp, o ortamı korumak"* olarak anlaşılmalıdır.

Yapılmaması gerekenlerin üçüncüsü , devletin, konutların yeterli konforda ve asgari büyüklükteki kısmını desteklemesi yerine, büyük ve tam konforlu bütününü desteklemeye çalışmasıdır.

Nihayet, yapılmaması gerekenlerin sonuncusu, konut edinmenin, kırsal kesimden kentlere kontrolsuz göçü hızlandıracak biçimde özendirilmemesi (işsizlerin, konut edinme kolaylığı nedeniyle) dir.

Potansiyeller Nelerdir?

Konut konusunda çerçevesi çizilen sorunun çözümü için gereken kaynağın hangi potansiyellerden karşılanacağı en önemli noktadır. Bu potansiyel bir ölçüde devlet, **büyük ölçüde ise konut sahibi olmak isteyen kişilerin potansiyelleri** olmak zorundadır.

Bu potansiyeller önem sırasına göre şunlardır:

(a) Kişilerin, bir anda, nihai büyüklük ve konfora sahip bir konut yerine, "*Çekirdek Konut"* denilebilecek bir kısım ile başlayıp, giderek büyütmeye ve/ya konforunu geliştirmeye razı olabilmeleri.

Bu avantajlı durum, yurdumuzda olduğu kadar (gecekondu örneği), konut sorununu çözebilmiş ülkelerde de yaygındır.
Kişiler, belirli bir süre sonunda kavuşabilecekleri konuta hemen başlangıçta sahip olabilecek maddi imkanların mevcut olmadığının bilincindedirler.

(b) Yetersiz gelire sahip kişilerin dahi, konut söz konusu olunca tasarrufta bulunabilmeleri,

(c) Özellikle kırsal kökenli kişiler başta olmak üzere önemli bir kesimin, konut inşaasında ya da içine girilebilir durumdaki bir inşaatın konforunun artırılmasında bedeni çaba harcamaya hazır olması,

(d) Devletin ayırabileceği mali kaynaklar,

(e) İhmal edilemeyecek ölçüde kamu arazisi varlığı,

(f) Bu modelde, küçük ailelere uygun 40m^2 lik konutlardan başlanıp, daha kalabalıkça aileler için 60 ve 80m^2 lik bir sistemin benimsenmiş olması, halen kullanılan <100 m^2 lik sisteme göre bir potansiyeldir.

Yeni Yaklaşım

Bu modelde önerilen yaklaşımın çerçevesi şu şekilde çizilebilir:

(a) Model, konut sahibi olmayanların konut sahibi kılınmaları ile fenni niteliklere uygun durumda olmayan konutların iyileştirilmesini hedef almıştır.

(b) *Konut Edinimi Destekleme Sistemi-KEDS*, konutların 60 m^2 lik kısmının *(çekirdek)* asgari konforlu halini destekler.
Daha büyük konutlarda, 60 m^2 yi aşan büyüklükler ile asgari konforu aşan konfor sağlama giderleri konut sahibince üstlenilir.

KEDS tarafından desteklenecek konutların tasarımının, "Değer Analizi"*(value analysis)* tekniklerine göre minimize edilmiş maliyeti esas alması şart koşulmaktadır.

(c) KEDS, bir **Çekirdek Konut Özellikleri Şartnamesi** ne uyan mimari tasarımları destekler.

(d) Konutlar, varsa kişilerin arsaları ya da Toplu Konut İdaresi (TKİ) nin satış yoluyla tahsis edeceği hazine arazileri üzerine yapılır.
Tahsis edilecek arazilerin, kentlerin çevresinde uydu kentler oluşacak şekilde planlanmasına dikkat edilir.

(e) Modelin, kentlerdeki işsizliği körükleyecek etki yapmaması için, oluşacak toplu konut alanlarında *Girişim Destekleme Şirketleri* kurulur.

(f) Konut sahiplerinin tasarrufları, cari mevduat faizleri üzerine bir pirim verilerek desteklenir. Bu amaçla, TKİ'nce konut sahibi adına açılacak bir banka hesabına yatırılacak tasarruflar bir pirimle desteklenir.
Bu yolla, konut finansmanının önemli bir kısmının, konut sahibi olmak isteyence karşılanması sağlanır.

(g) Bu model uyarınca konut sahibi olmak isteyen ve onunla beraber oturan kişilerin halen mevcut konutlarının bulunmaması istenir.
İkinci konutların KEDS'nce desteklenmesi, ancak her ailenin birer konut sahibi olmasından sonra mümkün olabilecektir.

Özet olarak; konut edinmek veya konutunu iyileştirmek isteyen kişiler:

- Belirli bir süre tasarruf yapacaklar ve bu süreler boyunca belirli aylık ödemeler yapacaklardır.

- Kişilerin tasarruflarına, cari banka tasarruf faizine ek olarak TKİ tarafından belirli bir destek pirimi ödenecektir.
- Tasarruf süresi sonunda kişi belirli bir süre bekleyecektir. Bu süre içinde desteklenmiş tasarruf faizi ödenmeye ve bankada birikmeye devam edecektir.

- Bu sürenin sonunda kişinin birikmiş parası ve geri ödeme süresinde ödeyeceği miktar, Tasarruf Destekleme Pirimi katkısı da dahil olmak üzere kredi olarak kişiye verilecektir.

- Kredinin verilmesiyle birlikte geri ödeme başlayacak ve belirli süre sürecektir.

- Tasarruf süresi boyunca ödenen destek pirimi, geri ödeme süresi boyunca faiz indirimi olarak TKİ tarafından bankaya ödenmeye devam edecektir. Yani kişi bankaya kredi faizini, Tasarruf Destekleme Pirimi oranında eksik ödeyecektir.

(h) KEDS tarafından sağlanması öngörülen destekler şunlardır:

1. Arsa

   Hazine arazilerinin TKİ tarafından parsellenmesi (yollar ve ortak kullanım tesislerinin yerleri bırakılarak) yoluyla sağlanır.

2. Asgari altyapı

   Konut alanları için altyapı olarak yalnızca anayol, su, elektrik ile, *Girişim Destekleme Şirketlerinin* gerektirdiği işyerlerinin kaba inşaatı sağlanır.

3. Ortak kullanım tesisleri

   Okul, cami, oyun alanı, spor sahası gibi ortak kullanım tesisleri KEDS tarafından desteklenmez.

4. Standart inşaat malzemesi üretiminin desteklenmesi

   Çekirdek konut özelliklerinin gerektirdiği standart malzemelerin üretimini yapan üreticiler için şu destekler sağlanır:

   - KDV telafi pirimi,
   - Banka kredi faiz farkı telafi pirimi,
   - Teknik yardım (üretimi yapılacak malzemeler için tasarım ve üretim bilgileri desteği)
   - Yurt dışından getirilecek örnek malzemeler için gümrük muafiyeti

5. *Çok Amaçlı Mobilya* üretiminin desteklenmesi

   (Çekirdek Konut) yaklaşımının zorunlu bir gereği olarak, çok amaçlı ve küçük mobilya kullanımının desteklenmesi öngörülmüştür.

Ancak bu desteğin mobilya üreticilerine verilmesi, uygulama kolaylığı açısından daha doğrudur.

6. *Tasarruf Destekleme Pirimi*

Konut sahibi olmak isteyenleri tasarrufa özendirmek için, cari tasarruf faizine ek olarak bir özendirme pirimi TKİ'nce ödenir.

7. Konut kredisi

Konut sahibi olmak isteyen kişilere, tasarrufları ile orantılı olarak verilen kredidir. İlk bakışta, gelir düzeyi yüksek kişilere, göreli bir avantaj sağladığı izlenimi verebilecek bu yaklaşımın, KEDS'nin ancak konutu bulunmayanlara uygulandığı düşünülürse, adil bir yaklaşım olduğu görülecektir.

Konut kredisinin geri ödenmesinde, tasarruflara ödenen *Tasarruf Destekleme Pirimi* (Bakınız(6)) oranında faiz indirimi yapılır.
Bu, tasarrufların ve geri ödemelerin, bu oranda desteklenmesi anlamına gelmektedir.

(i) Fenni standartlara uygun yapılmamış konutların iyileştirilmesi için öngörülen yaklaşım ise şu şekildedir:

1. İyileştirmenin kapsamı

Deprem, sel baskını ve yangın gibi afetlere dayanıklı olmadığı belirlenecek konutların iyileştirilmesi, soğuk ve sıcağa karşı yalıtımı, ısıtma tesisleri yoluyla çevreyi kirletenlerin daha az kirletir duruma getirilmesi, kanalizasyon veya foseptik sisteminin yetersizliği nedeniyle çevreyi kirletenlerin iyileştirilmesi, tarihi ve/ya kültürel değeri bulunan konutların asıllarına uygun onarılmaları ve burada sayılmamakla beraber bu çerçevede mütalaa edilebileceklerin iyileştirilmeleri kapsanmaktadır.

2. Finansman
İyileştirmenin finansmanı, konut edinme için öngörülen finansman modelinin aynıdır.

Burada açıklanan model, *Konut Meselesi* 'ni çevresiyle beraber (istihdam, tasarruf, çevre, kamu arazilerinin korunması, göç gibi) ele almaktadır.
Konut edinme ya da edinilmiş konutların iyileştirilmesi için öngörülen kaynak, büyük ölçüde, kişilerin tasarruflarına ve sarfetmeye hazır oldukları çabalara dayanmaktadır.

Bu potansiyelleri dikkate almayan her türlü yaklaşım, daha kolay, daha yüksek standartlı konutları daha hızlı olarak üretebilir; ama ihtiyaç sahiplerinin ancak küçük bir bölümüne hizmet verebilir. Nitekim, bugüne kadar uygulanan çeşitli sistemlerin yapabildiği de budur.

Göç ve Kentleşme

Kentleşme, çağdaş yaşamın ne kadar doğal bir yanı ve hatta gelişmenin göstergelerinden biri ise, göç de o denli olumsuz bir kavramdır. Birisinde, kırsal kesimde artan verimlilik sonunda doğan artı değer kırsal kesim nüfusuna yeni yaşam

biçimleri sunarken diğerinde, bulunduğu yerde barınamayacak hale gelen insanlar oralardan kopmaktadırlar. Kentleşmenin temelinde artan verimlilik varken göçün temelinde gelir azalması ve buna bağlı çaresizlik bulunmaktadır.

Göçe yol açan ve onu destekleyen nedenler karmaşık bir yapı oluştururlar. İşsizlik ve/ya gelir yetersizliği, göçü harekete geçiren kuvvetler ise, kırsal kesimdeki kamu hizmetlerinin yetersizliği ya da şehirlerde kuralların kolayca çiğnenebilmesi ve bunun da kolayca gelire dönüşebilmesi, göçü destekleyen unsurlardır.
Varlığı gerçeğe değil de kafalarda oluşmuş kalıplara dayalı her değerde olduğu gibi devlet kavramı da günümüzde geleneksel anlamını kaybetmiş, artık güç, dürüstlük ve saygınlık yerine güçsüzlüğü, fırsatçılığı ve saygısızlığı simgeler hale gelmiştir. Devlet artık bilek gücü ya da rüşvetle kenara itilmek istenen bir fazlalık haline dönüşmüştür.

Artık hemen herkes, devletin kurallarının yalnızca ona uyanlar için var olduğunu, ona uymak istemeyenler için yaptırımların kolayca altedilebildiğini öğrenmiştir. Hatta artık devlet potansiyel bir fırsat hazinesidir. Devletin taraf olduğu her işte, zor ya da rüşvet kullanılarak bir çıkar sağlamak mümkün görülmektedir.
Bu, çeşitli yokluklarla karşı karşıya bulunan kırsal nüfus için büyük bir özendirici etki yaratmaktadır. *"Taşı toprağı altın şehir"* kavramı ençok günümüzde geçerlidir.

Devletin koyduğu kuralların çiğnenmesi halinde öngörülen cezalar, büyük bir kesimin günlük yaşantısına çok da aykırı görünmemektedir. Parası olmayana verilecek para cezası nasıl bir yaptırım gücüne sahip değilse, diğer cezalar da ancak *"kaybedecek çok şeyi bulunan"* kişiler üzerinde caydırıcı olabilmektedir.

Bir toplumu, bir arada ve düzenli yaşamaya özendiren "**çıkar**"lar zayıfladıkça, o toplumu kurallar aracılığı ile yönetmek de o kadar güçleşmektedir. Günümüzde toplumumuzu saran *kural çiğneme histerisi*, işte böyle bir süreç sonunda ortaya çıkmıştır.
Buna paralel olarak, yönetimlerin kural koyma konusundaki yetersiz becerileri, çiğnenmeye uygun kuralların kaynağını oluşturmaktadır (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-8").
Dolayısıyla **göç** değil **kuralsız yaşamak üzere göç**, daha büyük önem taşımaktadır.
Bu saptamanın, göç olgusunun doğru yönetimi açısından önemi açıktır. *"Kontrolsuz göç yerine kontrollu şehirleşme"* politikaları bu gerçeğe oturtulmalıdır.

Bu çerçeveye oturtulacak bir politika, bir yandan yerinde yaşamı destekleyip özendirirken, bir yandan da buna paralel olarak yukarıda sözü edilen **"şehirlerdeki kuralsızlığın çekiciliği"** ni yoketme araçlarını kullanmalıdır. Buna göre:

A. "Yerinde Yaşam"ın özendirilmesi için :

a- Yerel potansiyellerin değerlendirilmesi

Yerel potansiyel deyimi ile, bir ekonomik artı değer doğmasına neden olabilecek herhangi bir şey kastedilmektedir.
Bu *"herhangi bir şey"*, o yörede mevcut <u>önemli</u> bir maden rezervi, akarsuyunda yaşayan <u>özel</u> bir balık cinsi, el halıcılığı geleneğinin <u>çok bilinir</u> olması, insanlarının belirli bir yönde <u>becerilerinin bulunması</u>, topraklarının veriminin <u>yüksek</u> olması, florasının <u>zenginliği</u>, ikliminin belirli bir cins

turizme uygunluğu ve yüzlerce değişik farklı nitelikler olabilir.

Ancak bunların ortak yanı, her yerde bol bulunan bir "şey" olmamasıdır. Genel bir kural olarak, ekonomik artı değer ancak "nedret" yoluyla doğabilir.

Ekonominin bu genel kuralı herkes tarafından iyi bilinmesine rağmen uygulamada insanlar, ekonomik kalkınmayı daha soyut bir kavram olarak değerlendirmekte, örneğin devletin bir yöreye ilgisi ya da ilgisizliği olarak görebilmektedirler.

Bir yörenin kalkınmasında unutulmaması gereken kural şudur : **Yöreler değil, o yörelerde yaşayan insanlar kalkınabilir. Dolayısıyla yatırımlarda öncelik yörelere değil, o yörelerin insanlarına ait olmalıdır** (Bkz. "Bölgesel Kalkınma").

Özet olarak, göçe neden olan ya da en azından onu destekleyen unsurlardan birisi de kişilerin, onları çevreleyen potansiyelleri görebilecek becerilerle donatılmamış oluşudur. Dikkat edilirse ülkemizin gerice yörelerinden kentlere göç eden kişilerin büyük çoğunluğu, beceri gerektirmeyen işlere taliplerdir. Bütün bir ülkenin, bu tür beceri gerektirmeyen işlerle dolu olması beklenemez, eğer dolarsa da o ülkenin üçüncü dünya ülkelerinden farkı kalmaz.

İşte bu nedenlerle, insanlarımıza gerekli becerilerin kazandırılması, onların yerlerinde kalarak, çevrelerindeki potansiyelleri değerlendirmeleri yönünden bir fırsattır.

Kişilerin, çevrelerindeki potansiyellerin farkına varabilmelerini teminen, *Bölgesel Kalkınma Rehberleri* eğitilecek ve yöre insanlarına da bu konuda genel bir bakış açısı kazandırılacaktır. Ormancılık, tarım, hayvancılık vb konularda eğitilmiş, devlet içinde gizli işsiz, devlet dışında ise açık işsiz durumunda olan binlerce kişi, oldukça kısa bir ek eğitimle bu görevi yapabilir hale gelebilirler. Bu kişilerin, kamu görevlisi olarak değil kendi hesabına çalışan "**Bölgesel Kalkınma Rehberi**" olarak hizmet vermesi ve bu tür girişimlerin çok yönlü desteklenmesi öngörülmektedir.

b- Bölgesel kalkınma planlaması uygulanması

c- Yerinde yaşam standartlarının yükseltilmesi için :

1- Gerice yörelerdeki kamu hizmetlerinin geliştirilmesi için:
i-Gerice yörelerin memur cezalandırma için kullanılmaması
ii-Kırsal kesim için yeni bir yönetsel yapı oluşturulması (Bkz. "Kamu Yönetimi")
iii-Sağlık alt- yapılarının geliştirilmesi
iv-Eğitim altyapılarının geliştirilmesi

Kırsal kesimden göçü tahrik eden birinci derecedeki faktör işsizlik, işsizliğin birinci derecedeki sebebi de beceri yetmezliğidir

(Bkz. "İşsizlik"). Bu nedenle eğitim olağanüstü önem taşımaktadır.

v-Kır-kent arası taşımacılığın geliştirilmesi

Kır-kent arası ulaşımın kolaylaştırılması, kente göçü bir miktar da olsa gereksizleştirici bir unsur olacaktır.
Özellikle Doğu Anadolu bölgesinde kentlere ulaşımın kolaylaştırılması, ayrı bir programla tanımlanmalıdır.

2- Kültür faaliyetlerinin gerice yörelere yönlendirilmesi

Gerek kamunun gerekse özel kuruluşların denetiminde bulunan kültür faaliyetlerinin kırsal kesimlere yönlendirilmesi için teşviklerin uygulanması öngörülmektedir.

3- Gerice yörelerde konut standartlarının yükseltilmesi için :
Konut iyileştirme kredi sistemi oluşturulması (Bkz."Konut")

4- Kırsal yaşam için teknoloji desteği sistemi oluşturulması

Kırsal yaşamı kolaylaştırıcı çeşitli teknolojilerin geliştirilmesinden, bu kesimlere iletilmesinden sorumlu bir kuruluş mevcut değildir. Tarım Orman Köy İşleri Bakanlığı içindeki birimler ise bu işlevi yerine getirebilecek durumda değildirler.

TÜBİTAK destekli özel sektör kuruluşlarının oluşumu özendirilerek bu teknoloji desteğinin sağlanması öngörülmektedir.

B. Göçün caydırılması için :

a- Kent yaşamının gereklerinin sağlanması için :

1- Kent yaşamının gerektirdiği bedellerin alınması için :
i-Kentlerde emlak vergilerinin yükseltilmesi

ii-Yerinde yaşamı teşvik fonu oluşturulması
Bu politika dokümanında öngörülen önlemlerin her birisi, belirli ölçüde finansal katkıyı gerektirmektedir.
Bu finansmanın sağlıklı kaynağı, göçün caydırılması istenilen yörelerdir. Kentlerde yükseltilecek olan emlak vergilerinden sağlanacak olan katkı bu fona girecektir.
iii- Özel araçlar için park kartı uygulaması

Bir özel araca, hareketli bir arsa gözüyle bakılabilir. Özellikle, trafiğin yoğun olduğu bölgelerde park eden araçların bunun bedelini ödemeleri gerekir.
Bu bedelin, yıllık ödentilerle edinilebilecek "park kartları" yoluyla alınması ve park eden araçların görünür yerlerinde bulundurulması öngörülmüştür. Bu bir çeşit *"seyyar parkmetre"*dir.
Bu yolla oluşacak fon, park yerleri inşaatı için kullanılacaktır.
Bu önlem, özel araç edinmeyi, ancak onun

gerçek maliyetine katlanabilecekler için mümkün kılacak bir etkiye de sahiptir.

2- Kent yaşam standartlarının yükseltilmesi

i-Kentlerde, yerel yönetimlerin verecekleri hizmetlerin önceliklerinin, belirli bir yaşam altyapısı düzeyini sağlayacak şekilde belirlenmesi
Kırsal kesimlerden kentlere göçenler kısa süre içinde siyasi partiler içinde etkin olmakta ve partilerin politikalarını genel ve özellikle de yerel ölçekte, kendi ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirmektedirler.
Demokratik sürecin doğal bir sonucu olan bu durum, kent yaşamını olumsuz etkilemektedir.
Demokratik sistem içinde yerel yönetimlerin hizmet önceliklerini saptama kıstaslarını seçmen kitlesi belirlediğine göre, böyle bir eğilimle başa çıkabilmenin yaptırım esaslı çareleri yok gibidir.
Bu nedenle, kent insanında hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, olabilir tek çözüm yolu olarak görünmektedir.
Buna göre, kente yerleşmiş bulunan insanlarda ne gibi hizmetlerin öncelik taşıdığı konusunda bilinç geliştirici programların uygulanması öngörülmektedir.

b- Kent yaşamını dejenere edici işlerin caydırılması

1- Seyyar satıcılık standartlarının geliştirilmesi

Birçok kişinin ekmek kapısı durumundaki seyyar satıcılık, sakıncalı yanları giderilebildiği, belirli standartlar içine yerleştirilebildiği takdirde faydalı bir alandır. Bir yandan, genel giderlerinin düşüklüğü ve esnekliği sebepleriyle rekabet ortamına olumlu katkıda bulunurken, bir yandan da istihdama katkıda bulunmaktadır. Ancak, hijyen gerekleri ve diğer şartlara uyulmaksızın yapılan seyyar satıcılığı da her bakımdan mahzurlu olduğu açıktır.

Buna göre, seyyar satıcıların (hangi işle meşgul olursa olsun) uymaları gereken normlar belirlenip, bunları ciddi biçimde denetleyecek bir sistem kurularak, bu dezavantajın bir avantaja çevrilmesi öngörülmektedir.

2- Sigortasız işçi çalıştırmanın engellenmesi için sistem kurulması

Kent yaşamını dejenere edici unsurlardan birisi de sigortasız ve dolayısıyla ucuz işçi çalıştırılmasıdır.
Bir bakış açısına göre istihdama olumlu katkıda bulunan bu kural çiğneme eylemi, yarattığı dolaylı sakıncalar nedeniyle hem sosyal ve hem de ekonomik sorunlara kaynaklık yapmaktadır.
Mevcut mevzuata göre sigortasız işçi çalıştırmak yasaktır. Ancak bu yasağın işletilebilmesi, Sosyal Sigortalar Kurumunun, işveren bildirimlerini yakından takip

edebilmesine bağlıdır. Bu ise yapılamamaktadır. Buna karşı öngörülen sistem, denetim işlerinde bilgi toplamak amacıyla özel kuruluşlardan yararlanmak ve bu kuruluşların ücretlerini, sağlayacakları bilgilerle ilgilendirmektir.

3- Her mesleğin, sertifika ile icra edilebilmesini sağlayacak sistemin kurulması (Bkz."Eğitim")

Mesleklerin çoğunluğunun ve özellikle de kırsal kesimden göç etmiş kişilerin yapabildikleri işlerin çoğunluğunun herhangi bir sertifikaya ihtiyaç olmadan icra edilebilmesi, kentleri gerçekten de "taşı toprağı altın" hale getirmektedir. Bir şekilde kente gelmiş kişi, garsonluk gibi son derece sıkı şartlar gerektiren işler de dahil olmak üzere çoğu işi, o işi yapabileceğine dair bir belge sahibi olmadan da yapabilmektedir. Bu göçü tahrik eden bir sebep olmasa da kolaylaştıran bir faktördür.
Bu nedenle, her işin bir sertifika ile yapılabileceği şartı getirilmelidir. Sertifikaya esas olacak eğitimler herhangi bir kanalla edinilebilecek, ancak sertifika sınavları belirli zamanlarda merkezi olarak yapılacaktır.

4- Sivil güvenlik güçlerinin reorganize edilerek etkinliğinin artırılması ve rüşvetin önlenmesi için:

Sivil güvenlik güçlerinin seçim, eğitim ve ücret sistemlerinin gözden geçirilmesi

5- Vergi denetimlerinin etkinleştirilmesi yoluyla, kent yaşamını dejenere edici faaliyetlerin kontrol altına alınması (Bkz. "Kamu Maliyesi")

6- Yargının etkinleştirilmesi ve hızlandırılması yoluyla, kent yaşamını dejenere edici faaliyetlerin caydırılması

7- Şikayet (*ombudsman*) sistemi oluşturulması

8- Kamu arazilerinin korunması için:
i-Kamu arazilerinin özelleştirilmesi
ii-Kamu arazilerinin işgaline karşı yaptırımların etkinleştirilmesi
iii-Mevzuatın gözden geçirilmesi
iv-Kooperatiflerin, imarsız arsa alımlarının önlenmesi

Mevcut durumda, konut yapımına uygun olmayabilecek alanlar kooperatiflerce satın alınmakta ve bilahare çeşitli yollarla bu gibi yerler imar planlarına dahil edilmektedirler.

9- Kıymet kazanan araziler için vergilendirme sistemi

C. Fiziki planlama

Makro düzeyle sınırlı kalmak üzere, ülke topraklarının kullanımı için fiziki planlama yapılması öngörülmektedir.

D. İhtiyaçların, insanların nitelik dokuları ve üretkenlikleri ile paralel olarak tahrik edilmesi

Çeşitli reklamlar ve diğer iletişim yolları ile, insanların beklentilerinin ve yaşam düzeyi yükseltme özlemlerinin yükseldiği bir gerçektir ve ilke olarak da doğrudur. Ancak, bu özlemlerin gerçekleştirilebilmesi için, ihtiyaçların *"her ne pahasına olursa olsun"* tahrik edilmeleri doğru değildir.
Özlemler, ancak onları duyan insanların nitelik dokularının ve ona bağlı olarak da üretkenliklerinin artırılması şartıyla gerçekleşebilirler. Bu takdirde özlemler gelişmeye yol açar. Aksi halde, her türlü yolu denemeye hazır, *"ihtiraslı ama kural tanımayan"* bir kitle ortaya çıkmaktadır.
Vitrinleri her türlü mal ile doldurmak, ancak onlara sahip olup onları doğru kullanabilecek insan nitelikleri varsa yararlıdır. Buna göre, alınması gerekli önlemlerin başında, tüketim eğilimlerinin sınırsızca pompalanmasının doğru olmadığı bilincinin geliştirilmesi (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-6") gelmektedir.

Doğal Çevre

Bu konudaki politikanın temeli, bozulmakta olan doğal çevrenin bozulma nedenlerini belirleyip gidermek, bozulmuş çevreyi yalnızca gereken hallerde rehabilite etmek ve nihayet, mümkün ve gerekli hallerde de çevreyi geliştirmektir.

Bu üç bileşenli çevre politikası içinde birinci bileşen, bir stratejik kararın verilmesini gerektirmektedir.
Bu da, büyüme ile çevre koruma arasındaki dengenin belirlenmesinde, potansiyel çevre kirleticilere ne ölçüde izin verilebileceğidir.

"*Çevreyi hiç bozmayan*" ile "*çevreyi hiç umursamayan*" büyüme stratejileri arasında hangi noktaya karar verilecektir? Bu nokta, çevreye giderek daha büyük ölçüde kaynak ayırabilecek zenginlik düzeyine yaklaştıkça birinci uca yani "*çevreyi hiç bozmayana doğru ilerlemek*" şeklinde formüle edilebilir.

Bu formülasyon, gerekli kararları vermede tek başına yeterli olmayıp, en az bir ölçüte daha gereksinim vardır. Bu ikinci ölçüt, "*bir daha geri döndürülemeyecek bozulmalara izin verilmemesi*"dir.
Çölleşme, erozyon, yeraltı sularının kirlenmesi, denizlerde biyolojik hayatın ölmesi, bir canlı türünün Dünya'dan yok olması gibi bozulmalar, bu ölçüte birer örnektir.

Diğer yandan, doğal çevrenin korunmasının birinci koşulunun, tüm toplumda ve öncelikle de toplumu yöneten ve yönlendirenlerde çevre bilincinin geliştirilmesi olduğuna, bu koşul sağlanmaksızın hiçbir önlemin başarılı olamayacağına
inanılmaktadır.

Doğal çevrenin tahribine yol açan önemli bir nedenin de insanlarımızın, hayvan ve bitki dünyasının, kendi fizyolojisi ve psikolojisi içinde anlamlı davranışlar içinde olduğunu idrakteki yetmezliği olduğuna inanılmaktadır.

Varlığını idameden başka hiçbir kaygusu olmayan hayvanları anlamaya çalışmayan ve onları sevememiş bir toplumun, insanları da sevebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, özellikle küçük çocukların bitki ve hayvanlarla tanışıp dost olmalarını, onların dünyasını anlamalarını sağlayacak önlemlerin desteklenmesinin, çevreye olduğu kadar

insanlarımız arasındaki sevgi ortamının da oluşmasına ve korunmasına katkıda bulunacağına inanılmaktadır.

Diğer yandan, çoğu soruna doğrudan ya da dolaylı olarak kaynaklık eden "*Tüketim Ahlakı Sorunu*"nun (Bkz. "Kaynaktaki Sorunlar-6"), doğal çevrenin bozulması konusunda da etkin rol oynadığı, tüketim ahlakımızda sağlanabilecek iyileşmelerin doğal çevrenin daha az bozulmasına yol açacağı düşünülmektedir.

DIŞ İLİŞKİLER

Dış ilişkilerimizde temel ilke "**Yurtta Barış, Dünyada Barış ama...**" olmalıdır.

Bu "**koşullu barış**"ın, "*ulusumuza karşı düşmanca tutum ve eylemleri hoşgörmek*" biçiminde değil, "*barışı sağlamak için samimi şekilde çaba harcamak, bunun bittiği noktada ise caydırıcılık sağlamak için gereken hertürlü önlemi anında almak*" biçiminde anlaşılması gerekir.

Hiç bir ülke ile ebedi dostluk ya da düşmanlığımızın olamayacağı, yalnızca ulusal çıkarlarımızın söz konusu olduğu, bu çıkarlar her an neyi gerektiriyorsa onun dış politamızla ilgili kararları belirleyeceği yaklaşımı benimsenmektedir.

Bu yaklaşım içinde Avrupa Topluluğu'na dahil olmanın, ülkemize -bazı koşullar altında- avantajlar sağlayacağına, ancak bunun "*ne pahasına olursa olsun*" biçiminde anlaşılmaması gerektiğine, zorlama ile AT'na kabul edilen bir Türkiye'nin bundan yarar sağlayamayacağına, aksine Türkiye'nin çeşitli alanlardaki eksiklerini giderdiği takdirde bütün uluslararası organizasyonların doğal üyesi olabileceğine, Türkiye'nin AT'na girmedeki engelin başka ülkeler değil kendi toplumumuzun çağdaş Dünya normlarıyla uyuşmadığı noktalar olduğuna inanılmaktadır.

GÜVENLİK POLİTİKALARI

İç Güvenlik ve Terörle Mücadele

Toplumdaki ekonomik, sosyal ve yönetsel her türlü düzensizliğin dönerek bir iç güvenlik sorunu yaratacağına inanılmaktadır. Bu yalın ilke, her güvenlik sorununun çözümlenmesinde başvurulması gereken ilk göstergedir. Her nerede bir güvenlik sorunu varsa, orada mutlaka bir veya daha fazla sayıda ekonomik ya da sosyal sorun var demektir. Bu sorun(lar) tek başına güvenlik sorunlarına yol açmasa da en azından onların kolayca yeşerebileceği ortamları yaratmaktadır.

İç güvenlik açısından, **ortam yaratan** bu birinci grup nedenin yanısıra ikinci önemli nokta, güvenlik sorunlarını **tetikleyen, onları harekete geçiren** nedenlerdir.

Bölücülük ve ona dayalı terör eylemleri açısından, bu birinci grup neden açık olarak bellidir. Ülkenin bir kısım yerlerindeki gelişmişlik, diğer bölümlerine göre daha azdır. Dolayısıyla işsizlik, beraberinde çaresizliği getirmektedir.
Geri kalmış yöreler genellikle kamu görevlilerinin cezalandırılması ya da en azından ödüllendirilmemesi amaçlarıyla kullanılmış, bu da bu yörelerdeki kamu hizmetlerinin düzeyini düşürmüştür.
Kamu yöneticilerimiz, sorun teşhis ve çözme becerilerini geliştirici bir eğitim görmemişlerdir. Geri kalmış yörelerdeki sorunlara genellikle yetersiz yaklaşımlar getiren kamu yöneticileri, sorunların daha da ağırlaşmasına neden olmuşlardır.
Türkiye'nin ekonomik güçlükleri, ülke üzerinde çeşitli emel sahiplerini yüreklendirmektedir.
Güvenlik güçlerimiz, insan hakları konularında eğitim görmemişlerdir. *"Devlet birey için vardır"* anlayışı yerine *"Birey, devlet için vardır"* anlayışının egemenliğinde yetişmiş insanımız, insan haklarıyla ilgili kavramlarla daha yeni tanışmaktadır.

Bu ve bu gibi nedenler, iç güvenlik sorunlarının yeşerebileceği *uygun bir ortam* yaratmaktadır.

Diğer yandan, bu *uygun ortam* kullanılarak gerçekleştirilmek istenen bazı senaryo(lar) olmalıdır. Bu senaryoların, bu topraklardaki ya da yakınındaki çeşitli potansiyellere sahip olmak isteyenler tarafından hazırlanmış olduğu görüşü benimsenmektedir. Ancak bu sorunlarla etkin bir mücadele, bu senaryoların "*tam olarak*" ortaya çıkarılmasına ve tüm politikalarımızın bu *bilinenler* altında gözden geçirilmesine bağlıdır. Aksi halde dostlarımıza düşman, düşmanlarımıza dost muamelesi yapmamız olasılığı çok güçlüdür.

Bu amaçla, Haberalma Sistemi'mizin <u>bütünüyle</u> gözden geçirilmesi ve çağdaş konseptlere göre örgütlenmesi öngörülmektedir.

Diğer yandan, iç güvenliğin kişi ve kurumların gelir kaynaklarının, daha doğrusu "gelir akımları"nın yasallığı ile yakın ilişkili olduğu, bunun ise iyi bir vergi denetim sistemiyle denetim altında tutulabileceği bilinmektedir.

İç güvenlik açısından doğrudan ve dolaylı etkileri olan uyuşturucular ile mücadelede iki yönlü bir tutum izlenmelidir. Bu konuları kazanç kaynağı olarak kullanmak isteyenlere karşı, başta vergi denetimi ve gerekirse diğer önlemler alınırken; uyuşturucu bağımlılarına da birer "*tedaviye muhtaç hasta*" gözüyle bakılmalıdır. Gerekli tedavi ise bu gibi

maddelerin yasaklanmasına devam edilirken, belirli merkezlerde "*giderek azalan vazgeçirme doz kürleri* " uygulayarak yapılmalıdır.
Toplumun iç güvenliğini bozmak isteyen güçlerin hedeflerinden birisi de, gençlerin doğal dinamizmlerinin toplum yaşamındaki sorunlar kullanılarak eylemlere kanalize edilmek istenmesidir. Bu tür eylemlere karışan genç ve ergin insanların büyük bir bölümünün, bu eylemlere taraf olmak ya da bu eylemleri yürütenlerce cezalandırılmak gibi iki seçenek arasında kalarak birinci seçeneği tercih etmek zorunda kaldıkları bir gerçektir.

Güvenlik güçlerinin, bu tür eylemlere taraf olmak istemeyenleri mutlak şekilde koruyabilmesi, bu sorunun kritik öneme sahip bir yanıdır. Bu amaçla, gereken yasal düzenleme dahil her türlü önlemin uygulanması birinci derecede bir görev olarak görülmektedir.

Bu tür olaylara karşı, sınırlarımız içindeki güvenlik önlemlerinin, sivil güvenlik güçlerince yürütümü zorunlu görülmektedir. Vatandaşların silahlandırılarak, kendi güvenliklerini sağlamak durumunda kalmalarının, devlete karşı güveni sarsacağı ve bu nedenle güvenlik güçlerinin daha iyi organize olarak vatandaşı koruması gerektiğine inanılmaktadır.

İç güvenlik açısından hayati önem taşıyan hususlardan birisi de, şiddet eğilimi aşılayan ve bu imkanı yaratan hertürlü ögenin bertaraf edilmesidir. Bu cümleden olarak, toplumda silah bulundurma ve taşımanın "**son derece istisnai**" haller ile sınırlanması zaruri görülmektedir.

Bu ilkenin bir tamamlayıcısı olarak, başta televizyonlar olmak üzere kitleye mesaj taşıyan tüm medyalarda şiddet unsuru içeren yayınların sınırlandırılmasını faydalı görmekteyiz.

Diğer yandan bütün bu sistemin bir tamamlayıcısı olarak, vatandaşlarımızın güvenlikle ilgili şikayetlerini kovuşturabilecek bir "*yargı dışı mekanizma (ombudsman)*" nın oluşturulması kaçınılmaz görülmektedir.

Savunma

Dış ilişkilerimizde olduğu gibi savunma politikamızda da temel ilke "**Yurtta Barış, Dünyada Barış ama...**" olmalıdır.

Bu "**koşullu barış**"ın, "*ulusumuza karşı düşmanca tutum ve eylemleri hoşgörmek*" biçiminde değil, "*barışı sağlamak için samimi şekilde çaba harcamak, bunun bittiği noktada ise caydırıcılık sağlamak için gereken hertürlü önlemi anında almak*" biçiminde anlaşılması gerekir.

Sınırlı kaynaklarla, gelişmemizi yavaşlatmadan ülkemizi savunabilmenin yolu "**Küçük ve Güçlü Ordu**" ilkesinin benimsenmesiyle mümkündür.

Halen yurt savunması amacıyla ayrılan kaynakların, kamunun diğer kesimlerinde olduğu gibi ve hatta eleştirilere daha az açık olduğu için ondan da fazla ölçüde *"irileşmiş yapının kendi iç verimsizliğini telafi etmek için"* kullanıldığı bir gerçektir.

Askeri güvenlik güçlerimizin, cari ihtiyaçlarının neredeyse bütününü kendi içinden sağlayan devletçi bir yapıdan, ekonomik sistemimize uyumlu ve onu destekleyen biçimde yani "*gereken tüm mal ve hizmetleri satın alarak*" yönetilmesi zorunlu görülmektedir.

Yurt savunmasında görev alabilecek herkesin peryodik olarak eğitilmesi ve buna ilave olarak askerliği meslek olarak seçmiş dar bir profesyonel kadronun istihdamı, savunma politikamızın esası olmalıdır.
Silahlanma konusundaki ilke ise, tehdit kaynakları ile eşdeğer silahlara sahip olunması; bu yolda yapılacak harcamaların ise ikiz fonksiyon icra etmesidir. Birinci fonksiyon olan silah temininin yanısıra ikinci fonksiyon teknoloji üretemidir.
Savunma harcamaları, nadir hallerde kullanılmak üzere yapılan bir yatırım olmanın yanısıra , diğer alanlarda da ihtiyacımız olan teknolojileri üretebileceğimiz faydalı bir kaynak olarak değerlendirilip kullanılmalıdır.

EK OKUMA ÖNERİLERİ

(1) Baylan, Ömer, "Vatandaşın Devlet Yönetimi Hakkındaki Şikayetler ve Türkiye İçin İsveç Ombudsman Formülü", İçişleri Bakanlığı Tetkik kurulu yayınları No 12, 1978, Ankara

(2) Curwen, P.J., Inflation, Mc Millan Press Ltd., 1976

(3) The Attack on Inflation, HMSO, Cmnd 6151, July, 1975

(4) Touche Ross & Co.,The Anti-inflation Programme, 1977

(5) The Anti-inflation Act, 1974, U.K.

(10) Sasaki, N., Hutchins, D., The Japanese Approache to Product Quality, Pergamon Press, 1984

(11) İş Yaratma, DMP Politika Dokümanı, PD-6, 1991

(12) Beceri Dokusunun Geliştirilmesi, DMP Politika Dokümanı, PD-4, 1990

(13) Global Rekabet Ortamı Karşısında Yeni Bir İş Hayatı Modeli, DMP Politika Dokümanı, PD-3, 1991

(14) Kalabalık Kamu Kadroları, DMP Politika Dokümanı, PD-2/5, 1990

(15) Gençlerin İşsizliği, DMP Politika Dokümanı, PD-2/1, 1990

(16) Ministry of Supply &Services Canada, "Kick The Inflation Habit", 1977, Cat. No:F97-1/1977, Thorn Press Ltd.

(17) Müteşebbisler Kulübü, "Girişimciliğin Özendirilmesi için Çalışma Dokümanı", 1991, İstanbul

(18) Prof. Doğrusöz, Halim, "Bir Kuruluş Kar Ederken Nasıl Batar?", Konuşma, Müteşebbisler Klübü Aylık Toplantısı, 1992, İstanbul

(19) Yazıcıoğlu, Recep, "Yönetim Sistemimizin Yeniden Yapılanması", rapor, Erzincan, 1992

(20) "2000li Yıllara Doğru Türk Tarımı-Arama Konferansı", İzmir Ticaret Odası, Aralık, 1992

(21) Weiler, B., and Hall C.M., Special Interest Tourism, Belhaven Press, London, 1992

(22) IEA Readings 14, Istitute of Economic Affairs, Inflation, London, 1976

(23) Müteşebbisler Kulübü, "Kamu Alımları Konusundaki Sorunların Azaltılması için Öneriler", 1992, İstanbul

(24) T.C. Devlet Bakanlığı, "Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışma Dokümanı", 1986, Ankara

(25) T.C. Devlet Bakanlığı, "İstihdam Politikası Çalışma Dokümanı", 1986, Ankara

(26) Özel, Tamer, "A.B.D. Madalyonun Öteki Yüzü", İnkılap Kitabevi, 1992, İstanbul

(27) Özel, Tamer, "Enformasyon Politikası", Yayımlanmamış Makale, 1992

(28) M. Tınaz Titiz kaynaklı okuma malzemesi:

* "Verimlilik, Bir Sistemin Aynadaki Yansımasıdır", VERİMLİLİK, M.P.M. Dergisi, 1990
* "Sorunlar ve Kaynak Sorunlar", pp.76, FARZEDİN Kİ HİNDİYİZ, V Yayınları, 1991, Ankara
* "Esas Mesele", pp.70, aynı yayın
* "Enflasyondan Korunmanın Şartı", Makale,Cumhuriyet, 6 Şubat 1992
* Taşkömürü Havzasının Özel Girişimciler Eliyle İşletilmesi için kanun teklifi, Ağustos, 1992
* Girişim Destekleme Şirketleri kanun teklifi, Ağustos, 1992
* "Yasadışı İşler Örgüsü," Makale, BAROMETRE, Nisan 1992
* "Girişim Sermayesi" , Makale, BAROMETRE, Temmuz 1992
* Zam-Fiyat Artışı-Zam Spirali, SORUN NASIL ÇÖZÜLMEZ, 1990, Say Dağıtım, İstanbul
* Niçin Hızlı Çoğalıyoruz?, Yayımlanmamış Makale, 1986
* "Doğru Satınalma İdaresi En İyi Teşviktir", Makale,

ÇAĞDAŞ MONİTOR, 2 Eylül 1991

* "Teşvik: İki Tarafı Keskin Kılıç", Makale, ÇAĞDAŞ MONİTOR, 10 Haziran 1991

* "Ücret: Düzeyi ve Yapısı", pp.142, FARZEDİN Kİ HİNDİYİZ, V Yayınları, 1991, Ankara

* “Beceri ve Çaba Cezalandırılmamalı”, pp.147, FARZEDİN Kİ HİNDİYİZ, V Yayınları, 1991, Ankara

* "Yeni Bir Ücret Sistemi", Yayımlanmamış Makale, Temmuz 1992

* "Bir Milletin Rekabet Gücü I, II, III, IV", Makale, ÇAĞDAŞ MONİTOR, 5-12-19-26 Kasım 1990

* "Ekmek Fiyatları Niçin Hep Başderdi Olmuştur?", Makale, BAROMETRE, Nisan 1992

* "Ücret Kargaşası Nasıl Çözümlenebilir?", Makale, BAROMETRE, Temmuz 1992